fondată în 1895
bpt
serie nouă

jean-paul sartre

cu ușile închise • diavolul și bunul dumnezeu

biblioteca bpt pentru toți

Ilustrația copertei : *Mihail Lujanschi*

jean-paul sartre

* *

cu uşile închise • diavolul şi bunul dumnezeu

Traducere de MIHAI ŞORA şi RADU BOROIANU

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 1981

EDITURA MINERVA • BUCUREŞTI

Pentru versiunea românească, toate drepturile rezervate Editurii Minerva (B.P.T.)

JEAN-PAUL SARTRE

HUIS CLOS

LE DIABLE

ET

LE BON DIEU

© Librairie Gallimard, 1951

CU UȘILE ÎNCHISE

PIESĂ ÎNTR-UN ACT

Acelei Doamne.

Traducere de MIHAI ȘORA

Piesa CU UŞILE ÎNCHISE
a fost reprezentată pentru prima oară
la *Théâtre du Vieux-Colombier*, în mai 1944

PERSONAJELE

INÈS GARCIN
ESTELLE BĂIATUL DE SERVICIU

SCENA I

Garcin, băiatul de serviciu

Un salon în stil Napoleon al III-lea. Pe cămin o statuetă de bronz.

GARCIN *(intră şi se uită în jur)* : Deci asta e.

BĂIATUL : Asta e.

GARCIN : Va să zică aşa e...

BĂIATUL : Aşa e.

GARCIN : Mă... mă gîndesc că, după un timp oarecare, te obişnuieşti cu mobilierul.

BĂIATUL : Depinde de persoane.

GARCIN : Toate odăile sînt la fel ?

BĂIATUL : Aş, de unde. Ne sosesc chinezi, hinduşi. Ce vreţi să facă cu un fotoliu Napoleon al III-lea ?

GARCIN : Dar eu ce vrei să fac cu el ? Ştii cine am fost ? Eh ! N-are nici o importanţă. În definitiv am stat toată viaţa în case cu mobilier care nu-mi plăcea şi în situaţii false ; le adoram. O situaţie falsă într-o sufragerie Louis Philippe, ce zici, ţi-ar surîde ?

BĂIATUL : Nici într-un salon Napoleon al III-lea nu e prea rău, o să vedeţi.

GARCIN : Zău ? Bine. Bine, bine. *(Se uită în jurul lui.)* Totuşi, nu m-aş fi aşteptat... Ştiţi, cred, ce se povesteşte pe-acolo.

BĂIATUL : Despre ce ?

GARCIN : Păi... *(cu un gest vag şi larg)* despre toate astea.

BĂIATUL : Cum puteţi crede prostiile alea ? Le spun doar persoane care n-au pus niciodată piciorul pe-aici. Fiindcă, mă rog, dacă ar fi venit pe la noi...

GARCIN : Evident.

Rîd amîndoi.

GARCIN *(redevenind serios dintr-o dată)* : Unde sînt ţepile ?

BĂIATUL : Poftim ?

GARCIN : Ţepile, grătarele, cazanele cu smoală.

BĂIATUL : Glumiţi ?

GARCIN *(uitîndu-se la el)* : Zău ? A, da. Nu, nu voiam să glumesc. *(Tăcere. Garcin se plimbă.)* Nici oglinzi, nici ferestre, bineînţeles. Nimic fragil. *(Cu o violenţă subită.)* Şi de ce mi s-a luat peria de dinţi ?

BĂIATUL : Ei, poftim. V-aţi recîştigat numaidecît demnitatea umană. Formidabil.

GARCIN *(bătînd cu mînie în braţul fotoliului)* : Te rog să mă scuteşti de tonul ăsta familiar. Îmi dau bine seama de situaţia în care mă aflu, dar nu dau voie să...

BĂIATUL : Mă rog, mă rog, scuzaţi-mă. Ce vreţi ? Toţi clienţii pun aceeaşi întrebare. Cum sosesc : „Unde sînt ţepile ?“ În clipa aceea pot să vă jur că nu se gîndesc să-şi facă toaleta. După aceea, cum i-ai liniştit, vine rîndul periei de dinţi. Dar, pentru Dumnezeu, nu vă gîndiţi puţin ? Căci, în definitiv, spuneţi-mi şi mie, *pentru* ce v-aţi mai spăla pe dinţi ?

GARCIN *(calmat)* : Da, într-adevăr, pentru ce ? *(Se uită în jurul lui.)* Şi de ce te-ai uita în oglindă ? Pe cînd bronzul acela, mai zic şi eu. Îmi închipui că vor fi momente cînd voi fi numai ochi să-l văd.

Numai ochi, nu-i așa ? Haide, haide, ce mai e de ascuns ? Îți spun că-mi dau seama bine de situație. Vrei să-ți povestesc cum se petrec lucrurile ? Tipul se înăbușă, se înfundă, se înecă, numai privirea îi mai iese din apă și ce vede ? Un bronz de Barbedienne. Ce coșmar. Ei lasă, ți s-a interzis probabil să-mi răspunzi, nu insist. Dar ține minte că nu pot fi luat prin surprindere. Să nu vii să mi te lauzi că m-ai surprins ; privesc situația în față. *(Reîncepe să umble prin cameră.)* Deci, perie de dinți ioc. Nici pat nu e. Căci nu se doarme niciodată, bineînțeles ?

BĂIATUL : Păi, de.

GARCIN : Puteam să pun pariu. Și *pentru ce* s-ar dormi ? Somnul te ia de după urechi. Simți că ți se închid ochii, dar de ce să dormi ? Te întinzi pe canapea, și fîști... somnul a zburat. Trebuie să te freci la ochi, să te scoli, și totul reîncepe.

BĂIATUL : Ce romanesc sînteți.

GARCIN : Ia mai taci. N-am să țip, n-am să gem, dar vreau să privesc situația în față. Nu vreau să se repeadă asupra mea pe la spate fără s-o fi putut recunoaște. Romanesc ? Înseamnă că nici nu mai e nevoie de somn. De ce să dormi dacă nu ți-e somn ? Perfect. Dar stai puțin. Stai puțin. Atunci care e greutatea ? De ce lucrul acesta e neapărat un chin ? Am înțeles : este viață fără întrerupere.

BĂIATUL : Ce întrerupere ?

GARCIN *(imitîndu-l)* : Ce întrerupere ? *(Bănuitor.)* Uită-te la mine. Eram sigur ! Iată explicația indiscreției grosolane și de nesuportat din privirea dumitale. Pe cuvîntul meu, s-au atrofiat.

BĂIATUL : Despre ce vorbiți ?

GARCIN : De pleoapele dumitale. Noi clipeam din pleoape. O clipită, așa se chema asta. Un mic fulger negru, o cortină care cade și care se ridică, și gata : a avut

loc o întrerupere. Ochiul se umezește, lumea dispare. Nu poți să-ți închipui ce efect răcoritor are. Patru mii de repausuri într-o oră. Patru mii de mici evaziuni. Și cînd spun patru mii... Va să zică o să trăiesc fără pleoape ? Nu face pe prostul. Fără pleoape sau fără somn e totuna. Nu voi mai dormi... Dar cum o să mă pot suporta ? Încearcă să mă înțelegi, fă un efort : vezi, am o fire cicălitoare și... și am obiceiul să mă cicălesc singur. Dar... nu pot să mă cicălesc neîncetat, acolo existau nopți. Dormeam. Aveam somnul lin. Prin compensație. Visurile mele erau simple. Vedeam o cîmpie... O cîmpie, atîta tot. Visam că mă plimb pe ea. Acum e ziuă ?

BĂIATUL : Vedeți bine, lămpile sînt aprinse.

GARCIN : Aha. Asta se cheamă la *voi* ziuă. Dar afară ?

BĂIATUL *(stupefiat)* : Afară ?

GARCIN : Afară ! Dincolo de aceste ziduri.

BĂIATUL : E un culoar.

GARCIN : Și la capătul acestui culoar ?

BĂIATUL : Sînt alte odăi și alte culoare și trepte.

GARCIN : Și după aceea ?

BĂIATUL : Asta-i tot.

GARCIN : Dar ai și dumneata o zi liberă. Atunci unde te duci ?

BĂIATUL : La unchiul meu care e șeful băieților de serviciu de la etajul III.

GARCIN : Trebuia s-o bănuiesc. Unde este întrerupătorul ?

BĂIATUL : Nu există.

GARCIN : Atunci ? Nu se poate stinge ?

BĂIATUL : Direcția poate să taie curentul. Dar nu-mi aduc aminte să-l fi tăiat la etajul ăsta. Avem curent electric la discreție.

GARCIN : Foarte bine. Atunci trebuie să trăim cu ochii deschiși.

BĂIATUL *(ironic)* : Să trăim...

GARCIN : N-ai să mă sîcîi pentru o chestiune de vocabular. Cu ochii deschişi. Pentru eternitate. Va fi mereu amiază în ochii mei. Şi în cap. *(Pauză.)* Dar dacă aş zvîrli bronzul acela peste lampa electrică, s-ar stinge ?

BĂIATUL : E prea greu.

GARCIN *(apucă bronzul cu amîndouă mîinile şi încearcă să-l ridice)* : Ai dreptate, e prea greu. *(Tăcere.)*

BĂIATUL : Ei, dacă nu mai aveţi nevoie de mine, vă las.

GARCIN *(tresărind)* : Pleci ? La revedere. *(Băiatul porneşte spre uşă.)* Aşteaptă ! *(Băiatul întoarce capul.)* Aia de colo e o sonerie ? *(Băiatul dă din cap afirmativ.)* Pot să te sun cînd vreau şi eşti obligat să vii ?

BĂIATUL : În principiu, da. Dar soneria e cam capricioasă, este ceva înţepenit în mecanismul ei.

Garcin se duce la sonerie şi apasă pe buton. Sună.

GARCIN : Văd că merge.

BĂIATUL *(mirat)* : Merge. *(Sună şi el.)* Dar nu vă faceţi iluzii, n-o să ţină. Deci, la dispoziţia dumneavoastră.

GARCIN *(face un gest pentru a-l reţine)* : Aş vrea...

BĂIATUL : Ei ?

GARCIN : Nu, nimic. *(Se duce la cămin şi ia un* coupe-papier.) Dar asta ce e ?

BĂIATUL : Vedeţi bine : un *coupe-papier.*

GARCIN : Sînt cărţi pe aici ?

BĂIATUL : Nu.

GARCIN : Atunci la ce serveşte ? *(Băiatul dă din umeri.)* Bine, poţi să te duci.

Băiatul iese.

SCENA II

Garcin, singur

Garcin singur. Se duce la statuia de bronz şi o mîngîie. Se aşază. Se scoală. Se duce la sonerie şi apasă pe buton. Soneria nu sună. Încearcă de două-trei ori, dar în zadar. Se duce atunci la uşă şi încearcă s-o deschidă. Nu se poate. Strigă.

GARCIN : Băiete ! Băiete !

Nici un răspuns. Garcin dă un ropot de pumni în uşă şi strigă băiatul într-una. Apoi se potoleşte deodată şi se aşază din nou. În clipa aceasta uşa se deschide şi intră Inès urmată de băiat.

SCENA III

Garcin, Inès, băiatul

BĂIATUL *(către Garcin)* : M-aţi chemat ?

Garcin dă să răspundă, dar aruncă o privire spre Inès.

GARCIN : Nu.

BĂIATUL *(întorcîndu-se spre Inès)* : Sînteţi la dumneavoastră acasă, doamnă. *(Inès tace.)* Dacă aveţi întrebări de pus... *(Inès tace.)* Dacă aveţi întrebări de pus... *(Inès tace.)*

BĂIATUL *(decepţionat)* : De obicei clienţilor le place să se informeze... Dar nu insist. De altfel, în legătură cu peria de dinţi, cu soneria şi cu bronzul de Barbedienne, domnul este la curent şi vă poate răspunde la fel de bine ca şi mine.

Iese. Tăcere. Garcin nu se uită la Inès. Inès se uită în jur, după aceea se apropie brusc de Garcin.

INÈS : Unde e Florence ? *(Garcin tace.)* Vă întreb unde este Florence ?

GARCIN : Habar n-am.

INÈS : Asta e tot ce-aţi putut inventa ? Tortura prin absenţă ? Ei bine, aţi dat greş. Florence era o prostuţă şi nu-mi pare rău de ea.

GARCIN : Vă cer iertare : Drept cine mă luaţi ?

INÈS : Pe dumneavoastră ? Sînteţi călăul.

GARCIN *(tresare şi apoi izbucneşte în rîs)* : E o eroare foarte amuzantă. Călăul, nu zău ! Aţi intrat, v-aţi uitat la mine şi v-aţi gîndit : Ăsta e călăul. Ce extravaganţă ! Băiatul e un caraghios, ar fi trebuit să facă prezentările. Călăul ! Sînt Joseph Garcin, publicist şi om de litere. Adevărul este că sîntem amîndoi exact în aceeaşi situaţie. Doamna...

INÈS *(sec)* : Inès Serrano ; domnişoară.

GARCIN : Foarte bine. Perfect. Ei, acum s-a spart gheaţa. Deci îmi găsiţi un aer de călău ? Şi după ce se recunosc călăii, mă rog ?

INÈS : Au aerul de-a se teme.

GARCIN : De-a se teme ? Ce amuzant. Şi de cine ? De victimele lor ?

INÈS : Lăsaţi că ştiu eu ce spun. M-am uitat în oglindă.

GARCIN : În oglindă ? *(Se uită în jurul lui.)* Ce stupid ; au scos tot ce putea semăna a oglindă. *(Pauză.)* În orice caz, pot să vă asigur că nu mi-e frică. Nu iau lucrurile uşor, sînt cu totul conştient de gravitatea situaţiei. Dar nu mi-e frică.

INÈS *(dînd din umeri)* : Asta vă priveşte. *(Pauză).* Vi se întîmplă uneori să daţi o raită pe-afară ?

GARCIN : Uşa e încuiată.

INÈS : Atîta pagubă.

GARCIN : Îmi dau seama foarte bine că prezenţa mea vă supără. Cît despre mine, şi eu aş prefera să stau singur : trebuie să fac ordine în viaţa mea şi am nevoie de reculegere. Dar sînt sigur c-o vom putea scoate la capăt foarte bine şi împreună : eu nu vorbesc, abia mă mişc şi fac foarte puţin zgomot. Numai că, dacă-mi permiteţi să vă dau un sfat, va

trebui să păstrăm între noi o politeţe extremă. Va fi pentru noi cea mai bună apărare.

INÈS : Eu nu sînt politicoasă.

GARCIN : Atunci voi fi eu pentru amîndoi.

Tăcere. Garcin şade pe canapea. Inès se plimbă de la un capăt la altul al camerei.

INÈS *(uitîndu-se la el)* : Gura dumneavoastră.

GARCIN *(trezit parcă din somn)* : Poftim ?

INÈS : N-aţi putea să vă opriţi gura ? Vi se sucește pe sub nas ca o sfîrlează.

GARCIN : Vă cer iertare, nu-mi dădeam seama.

INÈS : Tocmai asta vă reproşez. *(Ticul se repetă.)* Iarăşi ! Pretindeţi că sînteţi politicos şi nu vă ţineţi muşchii feţei în frîu. Nu sînteţi singur aici şi n-aveţi dreptul să-mi impuneţi spectacolul fricii dumneavoastră.

Garcin se scoală şi se apropie de ea.

GARCIN : Dumneavoastră nu vă e frică ? Nu ?

INÈS : La ce bun ? Frica servea la ceva *înainte*, cînd mai aveam speranţă.

GARCIN *(cu blîndeţe)* : Nu mai există speranţă, dar sîntem şi acum *înainte*. N-am început încă să pătimim, domnişoară.

INÈS : Ştiu. *(Pauză.)* Atunci ? Ce va urma ?

GARCIN : Nu ştiu. Aştept.

Tăcere. Garcin se duce şi se aşază la loc. Inès reîncepe să umble de colo pînă colo. Garcin are un tic al gurii, apoi, privit fiind de Inès, îşi ascunde faţa în mîini. Intră Estelle şi băiatul.

SCENA IV

Inès, Garcin, Estelle, băiatul

Estelle se uită la Garcin care n-a ridicat capul.

ESTELLE *(către Garcin)* : Nu ! Nu, nu ridica ochii. Ştiu

ce ascunzi în mîini, știu că nu mai ai față. *Garcin își ia mîinile de pe față).* Ha ! *(Pauză. Mirată.)* Nu vă cunosc.

GARCIN : Nu sînt călăul, doamnă.

ESTELLE : Nu vă luam drept călău. Dar... dar credeam că e cineva care-mi face o farsă. *(Către băiat.)* Pe cine mai așteptați ?

BĂIATUL : Nu mai vine nimeni.

ESTELLE *(cu ușurare) :* Ah, atunci rămînem singuri, domnul, doamna și cu mine ? *(Izbucnește în rîs.)*

GARCIN *(sec) :* Nu-i nici un motiv de rîs.

ESTELLE *(rîzînd mereu) :* Dar canapelele astea sînt așa de urîte. Și vedeți cum au fost așezate ; am impresia că e Anul Nou și că sînt în vizită la mătușă-mea Maria. O canapea pentru fiecare, am impresia. Asta e a mea ? *(Către băiat.)* Dar n-am să mă pot așeza pe ea niciodată, e o catastrofă... sînt îmbrăcată în albastru-deschis și ea e de culoarea spanacului.

INÈS : O vreți pe-a mea ?

ESTELLE : Canapeaua bordo ? Sînteți prea drăguță, dar nu s-ar potrivi mult mai bine. Nu, la ce bun ? Fiecare cu ce i-a hărăzit soarta : o am pe cea verde, o păstrez. *(Pauză.)* Singura care s-ar mai potrivi la o adică ar fi cannapeaua domnului. *(Tăcere.)*

INÈS : Auzi, Garcin ?

GARCIN *(tresărind) :* Ah, canapeaua. O, scuzați *(Se ridică.)* E a dumneavoastră, doamnă.

ESTELLE : Mulțumesc. *(Își scoate pardesiul și-l aruncă pe canapea. Pauză.)* Să facem cunoștință de vreme ce trebuie să locuim laolaltă. Mă cheamă Estelle Rigault.

Garcin se înclină și vrea să se prezinte, dar Inès se grăbește să i-o ia înainte.

INÈS : Inès Serrano. Încîntată.

GARCIN *(se înclină din nou) :* Joseph Garcin.

BĂIATUL : Mai aveţi nevoie de mine ?
ESTELLE : Nu, du-te. Am să te sun.

Băiatul se înclină şi iese.

SCENA V

Inès, Garcin, Estelle

INÈS : Sînteţi foarte frumoasă. Aş vrea să am flori pentru a vă putea ura bun venit.
ESTELLE : Flori ? Da. Îmi plăceau mult florile. S-ar veşteji aici. E prea cald. Ei ! Esenţialul, nu-i aşa, este să ne păstrăm buna dispoziţie. Aţi...
INÈS : Da, săptămîna trecută. Dar dumneavoastră ?
ESTELLE : Eu ? Ieri. Ceremonia nici nu s-a terminat. *(Vorbeşte foarte firesc, dar ca şi cum ar vedea tot ce descrie.)* Vîntul deranjează voalul surorii mele. Îşi dă toată osteneala să plîngă. Ei hai ! hai ! încă un mic efort. Aşa ! Două lacrimi, două lacrimi mici care-i sclipesc sub voal. Olga Jardet e foarte urîtă în dimineaţa asta. O sprijină pe sora mea ţinînd-o de braţ. Nu plînge din pricina rimelului şi trebuie să spun că eu în locul ei... Era cea mai bună prietenă a mea.
INÈS : Aţi suferit mult ?
ESTELLE : Nu, eram cam fără simţire.
INÈS : Ce-aţi avut ?
ESTELLE : O pneumonie. *(Acelaşi joc ca înainte.)* Ei, acum s-a sfîrşit. Toţi pleacă. La revedere ; la revedere. Ce de strîngeri de mînă. Soţul meu e bolnav de supărare, a rămas acasă. *(Către Inès.)* Dar dumneavoastră ?
INÈS : Gazul.
ESTELLE : Şi dumneavoastră, domnule ?
GARCIN : Douăsprezece gloanţe în piept. *(Gest din par-*

tea Estellei.) Scuzați-mă nu sînt un mort de bună companie.

ESTELLE : Oh, scumpe domn, dacă ați avea amabilitatea să nu mai întrebuințați expresii atît de directe. E un lucru... un lucru șocant. Și, la urma urmei, ce înseamnă în fond ? Poate că niciodată n-am fost atît de vii. Dacă trebuie neapărat să dăm un nume acestei... stări de fapt, propun să ni se spună absenți, ar fi mai corect. Sînteți absent de multă vreme ?

GARCIN : De o lună, aproximativ.

ESTELLE : De unde sînteți ?

GARCIN : Din Rio.

ESTELLE : Eu din Paris. Mai aveți pe cineva acolo ?

GARCIN : Pe soția mea. *(Același joc ca Estelle.)* A venit la cazarmă ca în fiecare zi ; n-au lăsat-o să intre. Se uită printre gratiile porții. Încă nu știe că sînt absent, dar bănuiește. Acuma pleacă. E îmbrăcată toată în negru. Cu atît mai bine. N-o să fie nevoită să se schimbe. Nu plînge ; nu plîngea niciodată. E un soare radios, iar ea e neagră de tot pe strada pustie, cu ochii ei mari de victimă. Ah ! Mă agasează.

Tăcere. Garcin se duce să se așeze pe canapeaua din mijloc și-și ascunde fața în mîini.

INÈS : Estelle !

ESTELLE : Domnule ! Domnule Garcin !

GARCIN : Ce poftiți ?

ESTELLE : V-ați așezat pe canapeaua mea.

GARCIN : Scuzați. *(Se ridică.)*

ESTELLE : Aveați un aer atît de absorbit !

GARCIN : Fac ordine în viața mea. *(Inès izbucnește în rîs.)* Cei care rîd ar face mai bine să mă imite.

INÈS : Viața mea e în ordine, în perfectă ordine. A intrat în ordine de la sine, încă de acolo, nu-i nevoie să mă mai ocup de ea

GARCIN : Într-adevăr ? Și credeți că-i atît de simplu !

(Își trece mîna pe frunte.) Ce căldură, îmi dați voie ? *(Dă să-și scoată vestonul.)*

ESTELLE : Ah nu ! *(Mai blînd.)* Nu. Am oroare de bărbați în cămașă.

GARCIN *(punîndu-și din nou vestonul)* : Bine. *(Pauză.)* Eu îmi petreceam nopțile în birourile redacțiilor. Acolo era tot timpul o căldură toropitoare. *(Pauză. Același joc ca adineaori.)* E o căldură toropitoare. E noapte.

ESTELLE : Da, ia te uită, s-a și făcut noapte. Olga se dezbracă. Ce repede trece vremea pe pămînt.

INÈS : E noapte. Au sigilat ușa camerei mele. Iar camera e goală în beznă.

GARCIN : Și-au pus vestoanele pe spetezele scaunelor și și-au suflecat mînecile pînă mai sus de cot. Miroase a bărbați și a țigări. *(Pauză.)* Îmi plăcea să trăiesc în mijlocul bărbaților fără haină.

ESTELLE *(sec)* : Ei bine, în concluzie, n-avem aceleași gusturi. *(Către Inès.)* Dumneavoastră vă place așa ceva ? Bărbați fără haină ?

INÈS : Cu sau fără haină, mie nu prea-mi plac bărbații.

ESTELLE *(se uită la amîndoi stupefiată)* : Dar de ce, *de ce* ne-au adunat laolaltă ?

INÈS *(înăbușindu-și o izbucnire)* : Ce spuneți ?

ESTELLE : Vă privesc pe amîndoi și mă gîndesc că vom locui împreună... Mă așteptam să regăsesc prieteni, rude.

INÈS : Un excelent prieten cu o gaură în mijlocul feței.

ESTELLE : Da, și pe acela. Dansa tango ca un profesionist. Dar noi, pe *noi* de ce ne-au adunat laolaltă ?

GARCIN : Mă rog, din întîmplare. Ne repartizează unde pot, în ordinea sosirii. *(Către Inès.)* De ce rîdeți ?

INÈS : Pentru că m-am înveselit auzind acest : „din întîmplare". Aveți chiar într-atîta nevoie să vă liniștiți ? Nimic nu e lăsat la voia întîmplării.

ESTELLE *(cu timiditate)* : Dar cine ştie, poate ne-am mai întîlnit altă dată ?

INÈS : Niciodată. Nu v-aş fi uitat.

ESTELLE : Sau atunci poate că avem cunoştinţe comune ? Cunoaşteţi cumva familia Dubois-Seymour ?

INÈS : M-ar mira.

ESTELLE : Atîta lume se perindă pe la ei...

INÈS : Ce fac... ocupaţia ?

ESTELLE *(surprinsă)* : Nu fac nimic. Au un castel în Corrèze şi...

INÈS : Eu eram funcţionară la poştă.

ESTELLE *(dîndu-se puţin înapoi)* : Ah ! atunci într-adevăr. *(Pauză.)* Iar dumneavoastră, domnule Garcin ?

GARCIN : N-am ieşit din Rio niciodată !

ESTELLE : În cazul acesta aveţi perfectă dreptate : numai întîmplarea ne-a adunat aici.

INÈS : Întîmplarea. Atunci aceste mobile sînt aici din întîmplare. Din întîmplare canapeaua din dreapta e verde ca spanacul, iar canapeaua din stînga e bordo. Un hazard, nu-i aşa ? Ei bine, ia încercaţi să le schimbaţi locul şi să-mi spuneţi pe urmă de ce părere sînteţi. Dar bronzul ? e tot din întîmplare ? Dar căldura asta ? Dar căldura asta ? *(Tăcere.)* Vă spun eu că au pus totul la punct. Pînă în cele mai mici amănunte, cu dragoste. Camera asta ne aştepta.

ESTELLE : Dar cum puteţi să spuneţi aşa ceva ? Totul este atît de urît, atît de aspru, atît de colţuros. Detestam unghiurile.

INÈS *(dînd din umeri)* : Dacă credeţi că trăiam într-un salon Napoleon al III-lea ! *(Tăcere.)*

ESTELLE : Atunci totul să fi fost făcut dinadins ?

INÈS : Totul. Iar noi sîntem asortaţi.

ESTELLE : Deci nu este o întîmplare că *dumneata* eşti în faţa *mea* ? *(Pauză.)* Ei oare ce aşteaptă ?

INÈS : Nu ştiu, dar aşteaptă.

ESTELLE : Nu pot să sufăr să se aştepte ceva de la mine. Îmi trezeşte numaidecît pofta de a face exact contrariul.

INÈS : Poftim, fă-l ! Fă contrariul ! Nici măcar nu ştii ce vor.

ESTELLE *(bătînd din picior)* : E insuportabil. Şi trebuie să mi se întîmple ceva prin voi amîndoi ? *(Se uită la ei.)* Prin voi. Întîlneam uneori figuri care-mi spuneau ceva numaidecît. Figurile voastre nu-mi spun nimic.

GARCIN *(brusc către Inès)* : Haide, de ce sîntem împreună ? Ai spus prea mult ; acum mergi pînă la capăt.

INÈS *(mirată)* : Dar nu ştiu absolut nimic.

GARCIN : *Trebuie* să ştim. *(Rămîne pe gînduri.)*

INÈS : Măcar de-ar avea fiecare dintre noi curajul să spună...

GARCIN : Ce anume ?

INÈS : Estelle !

ESTELLE : Poftim.

INÈS : Dumneata ce-ai făcut ? De ce te-au trimis aici ?

ESTELLE *(cu vioiciune)* : Nu ştiu, habar n-am. Mă întreb chiar dacă nu e o eroare. *(Către Inès.)* Nu zîmbi. Gîndeşte-te la mulţimea de oameni care... devin absenţi în fiecare zi. Vin aici cu miile şi n-au de-a face decît cu subalterni, cu nişte funcţionari inculţi. Cum vreţi să nu se întîmple şi erori ? Dar nu zîmbi. *(Către Garcin.)* Iar dumneata, spune şi dumneata ceva. Dacă s-au înşelat în cazul meu, au putut să se înşele şi în cazul dumitale. *(Către Inès.)* Şi în cazul dumitale la fel. Nu-i mai bine să credem că sîntem aici din greşeală ?

INÈS : Asta e tot ce ai să ne spui ?

ESTELLE : Ce vreţi să mai ştiţi ? N-am nimic de ascuns. Eram orfană şi săracă, îl creşteam pe fratele meu mai mic. Un vechi prieten al tatei m-a cerut în că-

sătorie. Era bogat şi bun, am primit. Ce aţi fi făcut în locul meu ? Fratele mi-era bolnav şi avea nevoie de îngrijire. Am trăit şase ani cu soţul meu fără o umbră de neînţelegere. Acum doi ani l-am întîlnit pe acela pe care eram sortită să-l iubesc. Ne-am dat seama numaidecît, voia să plec cu el, dar eu am refuzat. După aceea am făcut o pneumonie. Asta-i tot. Poate că mi s-ar putea reproşa, în numele anumitor principii, că mi-am jertfit tinereţea unui bătrîn. *(Către Garcin.)* Dumneata crezi că este o greşeală ?

GARCIN : Desigur că nu. *(Pauză.)* Dar dumneata, găseşti că este o greşeală să trăieşti conform principiilor pe care le ai ?

ESTELLE : Cine ar putea să vă reproşeze aşa ceva ?

GARCIN : Scoteam un ziar pacifist. A izbucnit războiul. Ce era de făcut ? Toţi erau cu ochii pe mine : „Va îndrăzni ?" Ei bine, am îndrăznit. Am stat cu braţele încrucişate şi m-au împuşcat. Unde e greşeala ? Unde e greşeala ?

ESTELLE *(pune mîna pe braţul lui) :* Nu e nici o greşeală. Eşti...

INÈS *(termină fraza cu ironie) :* Un erou. Dar soţia dumitale, Garcin ?

GARCIN : Ei şi ce ! Am scos-o din mocirlă.

ESTELLE *(către Inès) :* Vezi ! Vezi !

INÈS : Văd. *(Pauză.)* Pentru cine joci teatru ? Sîntem doar între noi.

ESTELLE *(arogantă) :* Între noi ?

INÈS : Între asasini. Sîntem în infern, drăguţo, n-a fost nici o eroare, oamenii nu sînt niciodată osîndiţi degeaba.

ESTELLE : Taci.

INÈS : În infern ! Osîndiţi, osîndiţi !

ESTELLE : Taci ! Taci odată ! Îţi interzic să întrebuinţezi cuvinte grosolane.

INÈS : Osîndită, micuță sfîntă. Osîndit, eroul ireproșabil. Am avut ceasul nostru de plăcere, nu-i așa ? Există oameni care au suferit pentru noi pînă la moarte și asta ne amuza mult de tot, acum trebuie să plătim.

GARCIN *(ridicînd mîna)* : O să tăceți odată ?

INÈS *(se uită la el fără frică, dar cu o mare mirare)* : Ha ! *(Pauză.)* Stai, am înțeles, știu de ce ne-au strîns laolaltă.

GARCIN : Ia seama la ce vei spune.

INÈS : O să vedeți ce simplu e. Simplu ca bună ziua. Nu există tortură fizică, nu-i așa ? Și totuși, sîntem în iad. Și nu urmează să mai vină nimeni. Nimeni. Vom rămîne împreună pînă la capăt. Așa e ? În fond mai lipsește totuși cineva : călăul.

GARCIN *(cu jumătate de voce)* : Știu prea bine.

INÈS : Ei bine, au realizat o economie de personal. Asta e tot. Clienții fac serviciul ei înșiși, ca în restaurantele cu autoservire.

ESTELLE : Ce vrei să spui ?

INÈS : Călăul este fiecare dintre noi pentru ceilalți doi.

Pauză. Cu toții asimilează această noutate.

GARCIN *(cu voce blîndă)* : N-am să fiu călăul dumneavoastră. Nu vă vreau răul nicidecum și n-am nimic cu dumneavoastră. Nimic. E simplu de tot. O să facem așa : fiecare stă în colțul lui ; esta ne e apărarea. Dumneata aici, dumneata aici, eu acolo. Și tăcere. Nici o vorbă. Nu e greu, nu-i așa ? Fiecare dintre noi are destul de lucru cu sine însuși. Cred că aș putea să stau zece mii de ani fără să vorbesc.

ESTELLE : Trebuie să tac ?

GARCIN : Da. Atunci... atunci... vom fi salvați. Să tăcem. Să privim în noi înșine, fără să ridicăm capul. Sînteți de acord ?

INÈS : De acord.

ESTELLE *(după o ezitare)* : De acord.

GARCIN : Atunci, adio.

Se duce la canapeaua lui şi-şi ia capul în mîini. Tăcere. Inès începe să cînte numai pentru ea :

Colo-nspre Piaţa Mare
Au făcut din scînduri pod
Au pus tărîţe-ntr-o căldare
Şi a fost un eşafod
Colo-nspre Piaţa Mare.

Colo-nspre Piaţa Mare
Gîdele zorit e tare
Treabă multă astăzi are
Generali şi lume mare
Şi vlădici merg la pierzare
Colo-nspre Piaţa Mare.

Colo-nspre Piaţa Mare
Sînt şi doamne mîndre tare
Straie au de sărbătoare
Numai capu' unde-i oare ?
Capul, ce mai tura-vura
Dusu-s-a în şanţ de-a dura
Colo-n şanţ spre Piaţa Mare.

Între timp Estelle se pudrează şi-şi dă cu rouge. Pudrîndu-se caută din ochi o oglindă cu un aer de nelinişte. Scotoceşte în poşetă, apoi se întoarce către Garcin.

ESTELLE : Domnule, ai cumva o oglinjoară ? *(Garcin nu răspunde.)* O oglinjoară, o oglinjoară de buzunar, orice ? *(Garcin nu răspunde.)* Dacă mă laşi aşa de singură, fă-mi rost cel puţin de o oglindă. *(Garcin rămîne cu capul în mîini fără să scoată o vorbă.)*

INÈS *(plină de bunăvoinţă)* : Eu am o oglindă în poşetă. *(Scotoceşte în poşetă, apoi cu ciudă).* N-o mai am. Probabil că mi-au luat-o la grefă.

ESTELLE : Ce supărător !

Pauză. Estelle închide ochii şi se clatină. Inès se repede s-o sprijine.

INÈS : Ce ai ?

ESTELLE *(deschide ochii şi-i zîmbeşte)* : Am o senzaţie ciudată. *(Se pipăie).* Dumneata nu ai aceeaşi impresie ? Cînd nu mă văd, degeaba pun mîna pe mine, mă întreb dacă exist cu adevărat.

INÈS : Ce noroc pe dumneata. Eu, eu mă simt mereu pe dinăuntru.

ESTELLE : Ah da, pe dinăuntru... Tot ce se petrece în capete este atît de vag, mă adoarme. *(Pauză.)* În camera mea sînt şase oglinzi mari. Le văd. Le văd. Dar ele nu mă văd pe mine. Se oglindesc în ele divanul, covorul, fereastra... ce goală este o oglindă în care nu sînt eu. Cînd stăteam de vorbă cu cineva, mă aranjam întotdeauna să stau aşa ca să mă pot privi în oglindă. Vorbeam şi mă vedeam vorbind. Mă vedeam cum mă vedeau oamenii, asta mă ţinea trează. *(Cu deznădejde.)* Rujul meu ! Sînt sigură că m-am mînjit. Oricum, nu pot să stau fără oglindă o veşnicie întreagă.

INÈS : Vrei să-ţi servesc eu de oglindă ? Vino, te invit la mine. Aşază-te pe canapeaua mea.

ESTELLE *(arătînd spre Garcin)* : Dar...

INÈS : Să nu ne sinchisim de el.

ESTELLE : O să ne facem rău : ai spus-o chiar dumneata.

INÈS : Am eu aerul de-a vrea să-ţi dăunez cu ceva ?

ESTELLE : Nu se ştie niciodată.

INÈS : Ba tu ai să-mi faci rău mie. Dar ce-are aface ? De vreme ce trebuie să sufăr, de ce să nu-mi vină suferinţa de la tine ? Şezi jos. Apropie-te. Încă. Uită-te în ochii mei : te vezi în ei ?

ESTELLE : Sînt mică de tot, mă văd cu greu.

INÈS : Eu te văd. Întreagă. Hai, pune-mi întrebări. Nici o oglindă n-ar putea fi mai fidelă.

Estelle, jenată, se întoarce spre Garcin ca şi cum ar vrea să-l cheme în ajutor.

ESTELLE : Domnule ! Domnule ! Nu vă plictisim cu pălăvrăgeala noastră ?

Garcin nu răspunde.

INÈS : Lasă-l ; el nu mai contează ; sîntem singure. Pune-mi întrebări.

ESTELLE : Mi-am întins bine rujul pe buze ?

INÈS : Să văd. Nu prea bine.

ESTELLE : Bănuiam. Noroc că *(aruncă o privire spre Garcin)* nu m-a văzut nimeni. Hai să mai încerc.

INÈS : Acum e mai bine. Ba nu. Urmăreşte desenul buzelor ; am să te ajut. Aşa, aşa. Acum e bine.

ESTELLE : La fel de bine ca adineauri cînd am intrat ?

INÈS : Chiar mai bine ; mai plin, mai crud. E gura ta de infern.

ESTELLE : Hm ! Şi asta e bine ? Ce agasant e că nu mai pot să judec singură. Îmi juraţi că e bine ?

INÈS : Nu vrei să ne tutuim ?

ESTELLE : Juri că e bine ?

INÈS : Eşti frumoasă.

ESTELLE : Dar ai gust ? Şi ai gustul *meu* ? Ce agasant, ce agasant !

INÈS : Am gustul tău, din moment ce-mi placi. Uită-te bine la mine. Zîmbeşte, nici eu nu sînt urîtă. Nu te servesc mai bine decît o oglindă ?

ESTELLE : Nu ştiu. Dumneata mă intimidezi. Imaginea mea din oglindă era îmblînzită. O cunoşteam aşa de bine... Am să zîmbesc : zîmbetul meu va pătrunde în ochii dumitale şi Dumnezeu ştie ce va deveni.

INÈS : Şi cine te împiedică să mă îmblînzeşti ? *(Se uită una în ochii celeilalte. Estelle surîde puţin fascinată.)* Văd că nu vrei deloc să mă tutuieşti.

ESTELLE : Îmi vine greu să mă tutuiesc cu femeile.

INÈS : Şi în special cu funcţionarele de la poştă, presupun. Ce ai acolo pe obraz ? O pată roşie ?

ESTELLE *(tresărind)* : O pată roşie, ce oroare ! Unde ?

INÈS : Hai, hai, sînt o oglindă de prins ciocîrlii ; te-am prins, ciocîrlia mea mică ! Nu e nici o pată. Nici cea mai mică urmă. Vezi ? Dacă oglinda se apucă să mintă ? Sau dacă aş închide ochii, dacă aş refuza să te privesc, ce-ai face cu toată frumuseţea ta ? Nu-ţi fie frică, trebuie să te privesc, ochii mei vor rămîne larg deschişi. Şi o să fiu drăguţă cu tine, drăguţă de tot. Dar ai să-mi spui : tu.

Pauză.

ESTELLE : Îţi plac ?

INÈS : Mult.

Pauză.

ESTELLE *(arătînd spre Garcin dintr-o mişcare a capului)*: Aş vrea ca şi el să se uite la mine.

INÈS : Ha ! Pentru că e bărbat. *(Către Garcin.)* Aţi cîştigat. *(Garcin nu răspunde.)* Nu mai jucaţi teatru ; nu v-a scăpat un singur cuvînt din cîte am spus.

GARCIN *(ridicînd brusc capul)* : Aveţi dreptate : nici un cuvînt ; în zadar mi-am astupat urechile : parcă pălăvrăgeaţi în capul meu. Şi-acum o să mă lăsaţi în pace ? N-am nimic de-a face cu dumneavoastră.

INÈS : Dar cu asta mică, cu ea aveţi de-a face ? V-am prins tertipul : ca să vă faceţi mai interesant în ochii ei, v-aţi dat asemenea aere.

GARCIN : Vă spun să mă lăsaţi în pace. E cineva în redacţie care vorbeşte despre mine şi aş vrea să-l ascult. Puţin îmi pasă de duduia, dacă asta vă poate linişti.

ESTELLE : Mulţumesc.

GARCIN : N-am vrut să fiu grosolan...

ESTELLE : Bădăranule !

Pauză. Sînt toţi în picioare unul în faţa celuilalt.

GARCIN : Ei poftim ! *(Pauză.)* Mă rugasem de dumneavoastră să tăceţi.

ESTELLE : Ea a început. A venit să-mi ofere oglinda ei, dar eu nu-i cerusem nimic.

INÈS : Nimic. Numai că te-ai frecat de el şi ai făcut fiţe ca să se uite la tine.

ESTELLE : Şi ce dacă !

GARCIN : Sînteţi nebune, nu vedeţi unde o să ajungem ? Dar tăceţi odată ! *(Pauză.)* O să ne aşezăm acuma frumuşel, o să închidem ochii şi fiecare va încerca să uite prezenţa celorlalţi.

O mică pauză, apoi se aşază. Femeile se întorc la locurile lor cu paşi şovăitori. Inès se întoarce brusc.

INÈS : Ah, să uiţi. Ce copilărie ! Îţi simt prezenţa pînă-n măduva oaselor. Tăcerea dumitale îmi ţipă în urechi. Poţi să-ţi coşi buzele, poţi să-ţi tai limba, parcă asta o să te împiedice să mai existi ? Şi-ţi vei putea opri gîndurile ? Le aud, fac tic-tac ca un deşteptător, şi ştiu că şi dumneata le auzi pe ale mele. Oricît te-ai înfunda într-un colţ de canapea, eşti peste tot. Sunetele îmi parvin mînjite pentru că le-ai auzit pe parcurs. Mi-ai furat pînă şi faţa : dumneata o cunoşti, iar eu n-o mai cunosc. Şi ea ? Ea ? Mi-ai furat-o dumneata : dacă eram singure, crezi c-ar îndrăzni să mă trateze aşa cum mă tratează ? Nu, nu : ia-ţi mîinile de pe faţă, n-am să te las aşa, nu, n-am să te las în pace : ar fi prea comod. Ai sta acolo insensibil, cufundat în dumneata însuţi ca un Buda, iar eu aş simţi chiar cu ochii închişi că ea îţi dedică toate micile zgomote ale vieţii ei, pînă şi foşnetul rochiei, şi că-ţi trimite zîmbete pe care nu le vezi... Nu aşa ! Vreau să-mi aleg infernul ; vreau să vă privesc cu ochii deschişi şi să lupt cu faţa descoperită.

GARCIN : Bine. Presupun că trebuia să ajungem aici ; ne-au manevrat ca pe nişte copii. Dacă m-ar fi cazat între bărbaţi... bărbaţii ştiu să tacă. Dar nu trebuie să cerem prea mult. *(Se apropie de Estelle şi o ia de bărbie.)* Va să zică, mititico, îţi plac ? Se pare că-mi făceai cu ochiul ?

ESTELLE : Nu te-atinge de mine !

GARCIN : E ! Să ne mai lăsăm de formalism. Îmi plăceau mult femeile, ştii ? Şi ele mă plăceau mult. Lasă-te de formalism, nu mai avem nimic de pierdut. Politeţe ? La ce bun ? Ceremonii ? La ce ? Între noi n-au nici un rost. In curînd fiecare va sta gol-puşcă în faţa celorlalţi.

ESTELLE : Lasă-mă !

GARCIN : Gol-puşcă ! Ah, vă prevenisem. Nu vă ceream nimic, nimic afară de un pic de tăcere şi să fiu lăsat în pace. Îmi astupasem urechile. Vorbea Gomez, în picioare între birouri, toţi colegii de la ziar îl ascultau. Îşi scoseseră vestoanele. Voiam să înţeleg ce spun, dar e greu : evenimentele de pe pămînt trec grozav de repede. Nu puteaţi să tăceţi ? Acum s-a terminat, nu mai vorbeşte, ceea ce gîndeşte despre mine a reintrat în capul lui. Ei bine, va trebui să mergem pînă la capăt. Să ne despuiem de toate : vreau să ştiu cu cine am de-a face.

INÈS : O ştiţi. Acuma ştiţi.

GARCIN : Atîta vreme cît fiecare dintre noi nu va fi mărturisit pentru ce a fost osîndit, nu ştim nimic. Tu, cea blondă, începe tu. De ce ? Spune-ne de ce. Sinceritatea ta poate să evite catastrofa ; cînd o să ne cunoaştem monştrii... Haide, spune de ce ?

ESTELLE : Vă spun că nu ştiu. N-au vrut să mi-o spună.

GARCIN : Ştiu. Nici mie n-au vrut să-mi răspundă. Dar eu mă cunosc. Ţi-e frică să vorbeşti tu întîi ? Foarte bine. Am să încep eu. *(Pauză.)* Nu prea sînt un suflet frumos.

INÈS : Dă-o încolo. Se ştie că ai dezertat.

GARCIN : Lasă asta. Despre asta să nu vorbiţi niciodată. Am ajuns aici pentru că am chinuit-o pe soţia mea. Asta e tot. Timp de cinci ani. Bineînţeles, ea mai suferă şi acum. Uite-o ; de îndată ce vorbesc despre ea, o văd. Pe mine mă interesează Gomez, dar o văd

pe ea. Unde e Gomez ? Timp de cinci ani. Ia uită-te, i-au înapoiat hainele mele ; şade la fereastră şi şi-a pus vestonul meu pe genunchi. Vestonul are douăsprezece găuri. Sîngele de pe el, s-ar zice că e rugină. Marginile găurilor sînt arse. Ha ! E o piesă de muzeu, un veston istoric. Şi l-am purtat eu ! Ai să plîngi ? Ai să plîngi, în sfîrşit ? Veneam acasă beat ca un porc, miroseam a vin şi a femei. Ea mă aşteptase toată noaptea ; nu plîngea. Nici un cuvînt de reproş, bineînţeles. Numai ochii. Ochii ei mari. Nu regret nimic. Am să plătesc, dar nu-mi pare rău. Afară ninge. Dar ai să plîngi, în sfîrşit ? E o femeie care are vocaţia martiriului.

INÈS *(aproape blînd)* : De ce-ai făcut-o să sufere ?

GARCIN : Pentru că era uşor. Ajungea un cuvînt ca să pălească ; era sensibilă. Ha ! Nici un reproş ! Sînt foarte cicălitor din fire. Aşteptam, aşteptam mereu. Dar ţi-ai găsit : nici o lacrimă, nici un reproş. O luasem de pe stradă, înţelegeţi ? Îşi trece mîna peste veston fără să se uite la el. Degetele ei caută găurile pe dibuite. Ce aştepţi ? Ce speri ? Îţi spun că nu-mi pare rău de nimic. În fond asta e : mă admira prea tare. Puteţi înţelege ?

INÈS : Nu. Pe mine nu mă admira nimeni.

GARCIN : Cu atît mai bine. Cu atît mai bine pentru dumneata. Toate astea trebuie să vi se pară prea abstracte ; am să vă povestesc o întîmplare : adusesem la mine acasă o mulatră. Ce nopţi ! Soţia mea dormea la etaj, nu putea să nu ne audă. Se scula ea cea dintîi şi, cum noi leneveam dimineaţa, ne aducea micul dejun la pat.

INÈS : Nesimţitule !

GARCIN : Păi da, păi da. Nesimţitul multiubit. *(Pare atent la altceva.)* Nu, nimic. Era Gomez, dar nu vorbea despre mine. Un nesimţit, zici ? Firește : dacă nu, ce-aş căuta aici ? Dar dumneata ?

INÈS : Eu, eu eram ceea ce se cheamă acolo o femeie pierdută. Pierdută de pe atunci, nu-i așa? Așa că surpriza n-a fost prea mare.

GARCIN : Asta-i tot ?

INÈS : Nu, mai e și povestea cu Florence. Dar e o poveste cu morți. Trei morți. Întîi el, după aceea ea și cu mine. N-a mai rămas nimeni acolo, în privința asta sînt liniștită : numai odaia. Mai văd odaia din cînd în cînd. Goală, cu obloanele trase. Ah ! Ah ! în cele din urmă au scos sigiliile. De închiriat... E de închiriat. S-a pus un afiș pe ușă ; e de-a dreptul ridicol.

GARCIN : Trei. Așa ați spus, trei ?

INÈS : Trei.

GARCIN : Un bărbat și două femei ?

INÈS : Da.

GARCIN : Ia te uită. *(Pauză.)* S-a sinucis ?

INÈS : El ? N-ar fi fost în stare. Deși a pătimit chiar prea mult. Nu, l-a călcat un tramvai. Ce bătaie de joc ! Locuiam la ei, era vărul meu.

GARCIN : Florence era blondă ?

INÈS : Blondă ? *(O privire spre Estelle.)* Știți, nu regret nimic, dar nu prea mă amuză să vă povestesc toată istoria asta.

GARCIN : Haide ! Haide ! Te-ai săturat de el ?

INÈS : Încetul cu încetul. Mă enerva cîte un cuvînt. Sau, de pildă, făcea zgomot cînd bea ; sufla din nas în pahar. Nimicuri. Oh ! Era un biet nenorocit, un tip vulnerabil. De ce zîmbiți ?

GARCIN : Pentru că eu nu sînt vulnerabil.

INÈS : Rămîne de văzut. M-am strecurat în sufletul ei. Ea îl vedea prin ochii mei... Pînă la urmă, am rămas cu ea pe brațe. Am luat o cameră în capătul celălalt al orașului.

GARCIN : Și-atunci ?

INÈS : Atunci a intervenit povestea cu tramvaiul. După

aceea îi spuneam zilnic : ei, bine, fetiţo, l-am omorît. *(Pauză.)* Sînt răutăcioasă.

GARCIN : Da. Şi eu.

INÈS : Nu, dumneata nu eşti răutăcios, e altceva la mijloc.

GARCIN : Ce ?

INÈS : Am să-ţi spun mai tîrziu. Eu însă sînt răutăcioasă : asta înseamnă că am nevoie de suferinţa celorlalţi ca să exist. Ca o făclie. O făclie în inimi. Cînd sînt singură, mă sting. Timp de şase luni, am ars în inima ei ; am făcut-o scrum. Într-o noapte s-a sculat, s-a dus să deschidă robinetele de gaz fără ca eu să bănuiesc, şi-apoi s-a culcat la loc lîngă mine. Asta e.

GARCIN : Hm !

INÈS : Ce zici ?

GARCIN : Nimic. Nu e prea frumos.

INÈS : Ei bine, nu, nu e prea frumos. Şi ce dacă !

GARCIN : O, ai dreptate. *(Către Estelle.)* Rîndul tău. Ce-ai făcut ?

ESTELLE : V-am mai spus că nu ştiu. În zadar mă întreb...

GARCIN : Fie. Ei bine, o să te ajutăm. Tipul acela cu faţa zdrobită, cine e ?

ESTELLE : Care tip ?

INÈS : Ştii foarte bine. Acela de care te temeai cînd ai intrat ?

ESTELLE : Era un prieten.

GARCIN : De ce ţi-era frică de el ?

ESTELLE : N-aveţi dreptul să mă descoaseţi.

INÈS : S-a omorît din cauza ta ?

ESTELLE : Aş, de unde, eşti nebună.

GARCIN : Atunci, de ce ţi-era frică de el ? Şi-a zburat creierii şi glontele l-a nimerit în plină figură da ? Asta i-a smuls faţa ?

ESTELLE : Tăceţi, tăceţi !

GARCIN : Din pricina ta ! Din pricina ta !
INÈS : Un foc de armă din cauza ta.
ESTELLE : Lăsaţi-mă în pace. Mă înfricoşaţi. Vreau să plec. Vreau să plec ! *(Se repede la uşă şi o zgîlţîie.)*
GARCIN : Pleacă. În ce mă priveşte, mi-ar părea bine. Numai că uşa e încuiată pe dinafară.

Estelle sună ; soneria nu merge. Inès şi Garcin rîd. Estelle se întoarce spre ei şi se reazemă cu spatele de uşă.

ESTELLE *(cu vocea răguşită şi înceată)* : Sînteţi josnici.
INÈS : Ai perfectă dreptate, josnici. Şi-apoi ? Deci tipul s-a omorît din cauza ta. Era amantul tău ?
GARCIN : Bineînţeles, era amantul ei. Şi a vrut s-o aibă numai pentru el. Adevărat că-i aşa ?
INÈS : Dansa tango ca un profesionist, dar era sărac, îmi închipui. *(Pauză.)*
GARCIN : Te-a întrebat dacă era sărac.
ESTELLE : Da, era sărac
GARCIN : Şi-apoi, trebuia să-ţi păzeşti reputaţia. Într-o zi a venit, s-a rugat de tine, iar tu ai rîs.
INÈS : Ei ? Ei ? Ai rîs ? De aceea s-a omorît ?
ESTELLE : Tot aşa te uitai şi la Florence ?
INÈS : Da.

Pauză. Estelle izbucneşte în rîs.

ESTELLE : N-aţi ghicit deloc. *(Ridică fruntea şi se uită la ei tot rezemată de uşă. Cu un ton sec şi provocator.)* Vroia să-mi facă un copil. Poftim, sînteţi mulţumiţi ?
GARCIN : Iar tu nu voiai.
ESTELE : Nu. Copilul l-am făcut totuşi. M-am dus şi-am stat cinci luni în Elveţia. Nimeni n-a ştiut nimic. Am născut o fată. Roger era cu mine cînd s-a născut. Îl amuza să aibă o fetiţă. Pe mine nu.
GARCIN : Şi după aceea ?
ESTELLE : Aveam un balcon care dădea spre lac. Am adus o piatră mare. Roger striga : „Estelle, te rog,

te implor". Îl detestam. A văzut totul. S-a aplecat peste balustradă și a văzut rotocoalele pe apă.

GARCIN : Și-apoi ?

ESTELLE : Asta-i tot. M-am întors la Paris. Iar el a făcut ce-a vrut.

GARCIN : Și-a zburat creierii ?

ESTELLE : Păi da. Nu merita să facă atîta caz, soțul meu n-a bănuit nimic. *(Pauză.)* Vă urăsc. *(Are o criză de hohote înăbușite, fără lacrimi.)*

GARCIN : E de prisos. Aici lacrimile nu curg.

ESTELLE : Sînt o lașă, sînt o lașă ! *(Pauză.)* Dacă ați ști cît vă urăsc !

INÈS : *(luînd-o în brațe)* : Bietul meu copil ! *(Către Garcin.)* Ancheta s-a terminat. Nu mai are nici un rost să faci mutra asta de călău.

GARCIN : De călău... *(Se uită în jur.)* Aș da orice ca să mă pot vedea în oglindă. *(Pauză.)* Ce cald e ! *(Își scoate vestonul mașinal.)* Oh ! pardon. *(Dă să-și pună vestonul.)*

ESTELLE : Poți să rămîi fără haină. Acuma...

GARCIN : Da. *(Aruncă vestonul pe canapea).* Nu trebuie să fii supărată pe mine, Estelle.

ESTELLE : Nu sînt supărată pe dumneata.

INÈS : Dar pe mine ? Pe mine ești supărată ?

Tăcere.

ESTELLE : Da.

INÈS : Ei ce zici, Garcin ? Poftim, ne-am despuiat pînă la piele ; acuma vezi lucrurile mai limpede ?

GARCIN : Nu știu. Poate că puțin mai limpede. *(Cu timiditate.)* N-am putea să-ncercăm să ne ajutăm unii pe alții ?

INÈS : N-am nevoie de ajutor.

GARCIN : Inès, au încurcat toate ițele. Dacă faci cel mai mic gest, dacă ridici mîna ca să-ți faci vînt, Estelle și cu mine simțim totul. Nici unul dintre noi nu se poate salva singur. Trebuie să ne pier-

dem împreună sau să ieşim la liman împreună. Alegeţi. *(Pauză.)* Ce e ?

INÈS : Au închiriat-o. Ferestrele sînt larg deschise. Pe patul meu şade un bărbat. Au închiriat-o ! Au închiriat-o ! Intraţi, intraţi. Nu vă jenaţi. E o femeie. Se apropie de el şi-şi pune mîinile pe umerii lui... Ce aşteaptă de nu aprind lumina ? Nu se mai vede nimic. O să se sărute ? Camera asta e a mea ! E a mea ! Şi de ce nu aprind lumina ? Nu mai văd nimic. Ce tot şuşotesc ? Oare o s-o mîngîie pe patul *meu* ? Ea îi spune că-i ziua în amiaza mare şi că afară e soare ? Asta înseamnă că sînt pe cale să orbesc. *(Pauză.)* S-a terminat. Nu mai e nimic : nu mai văd, nu mai aud. Ei bine, presupun că am isprăvit cu pămîntul. Nu mai există nici un alibi. *(O trece un fior.)* Mă simt golită. Acum sînt moartă cu totul. Sînt în întregime aici. *(Pauză).* Ce ziceaţi ? Adineauri parcă spuneaţi că vreţi să mă ajutaţi ?

GARCIN : Da.

INÈS : Să mă ajutaţi la ce ?

GARCIN : Să le zădărniceşti vicleniile.

INÈS : Iar eu, în schimb ?

GARCIN : O să mă ajuţi pe mine. Nu va fi nevoie de mare lucru, Inès : doar de un pic de bunăvoinţă.

INÈS : Bunăvoinţă... De unde vrei s-o scot ? Sînt putredă.

GARCIN : Dar eu ? *(Pauză.)* Cu toate astea... Dar dacă am încerca ?

INÈS : Sînt uscată. Nu ştiu nici să primesc, nici să dau ; cum vrei să te ajut ? Un lemn uscat ; va fi aruncat în foc. *(Pauză ; se uită la Estelle care-şi ţine capul în mîini.)* Florence era blondă.

GARCIN : Îţi dai seama oare că fata asta va fi călăul dumitale ?

INÈS : Se prea poate să bănuiesc.

GARCIN : Ea va fi unealta prin care o să-ţi vie ei de

hac. În ce mă priveşte pe mine, eu... nu-i acord nici o atenţie. Dacă şi dumneata, din partea dumitale...

INÈS : Ce anume ?

GARCIN : E o cursă. Ei te pîndesc ca să vadă dacă te laşi prinsă în cursă.

INÈS : Ştiu. Şi *dumneata* eşti o cursă. Crezi oare că ei nu ţi-au prevăzut cuvintele ? Şi că nu există în ele capcane pe care nu le putem vedea ? Totul este capcană. Dar ce-are a face ? şi eu sînt o capcană. O capcană pentru dînsa. Şi poate că eu am s-o prind pe ea.

GARCIN : N-o să prinzi nimic. O să fugim unii după alţii ca nişte căluţi de lemn fără să ne prindem din urmă niciodată. Poţi să fii sigur că totul a fost aranjat dinainte. Lasă-te păgubaşă, Inès. Deschide-ţi mîinile, dă-i drumul. Altfel o să ne nenoroceşti pe toţi trei.

INÈS : Arăt eu ca cineva care lasă din mîini ce-a prins ? Ştiu ce mă aşteaptă. O să ard, ard de pe acum şi ştiu că e fără sfîrşit, ştiu tot : dar credeţi c-o să mă las păgubaşă ? O să-i vin eu de hac, o să te vadă prin ochii mei, aşa cum îl vedea Florence pe acela. Ce tot vii să-mi vorbeşti de nenorocirea dumitale : îţi spun că ştiu tot şi că nu sînt în stare să-mi fie milă nici măcar de mine. O capcană, ha ! O capcană. Bineînţeles că sînt prinsă într-o capcană. Şi ce dacă ? Cu atît mai bine de vreme ce aşa le place.

GARCIN *(luînd-o de umeri)* : Eu sînt în stare să simt oarecare milă pentru dumneata. Uită-te la mine : sîntem despuiaţi. Despuiaţi pînă la oase şi te cunosc pînă-n inimă. Dar asta e o legătură între noi : crezi că aş vrea să-ţi fac rău ? Nu regret nimic, nu mă plîng ; şi eu sînt sec. Dar de dumneata sînt în stare să-mi fie milă.

INÈS *(care s-a lăsat în voia lui în timp ce vorbea şi o zgîlţîia)* : Nu te atinge de mine. Nu pot să sufăr să pună cineva mîna pe mine. Şi păstrează-ţi mila. Haide, Garcin, sînt multe capcane şi pentru dumneata în camera asta. Făcute pentru dumneata. Pregătite anume pentru dumneata. Ai face mai bine să-ţi vezi de treburile dumitale. *(Pauză.)* Dacă ne dai pace, fetei ăsteia şi mie, am să fac în aşa fel încît să nu-ţi dăunez cu nimic.

GARCIN *(o priveşte o clipă, apoi dă din umeri)* : Bine.

ESTELLE *(ridicînd capul)* : Ajutor, Garcin.

GARCIN : Ce vrei de la mine ?

ESTELLE *(ridicîndu-se şi apropiindu-se de el)* : Pe mine poţi să mă ajuţi.

GARCIN : Adresează-te mai bine ei.

Inès s-a apropiat, stă foarte aproape de Estelle, în spatele ei, fără să o atingă. În timpul replicilor următoare, îi va vorbi aproape la ureche. Dar Estelle, întoarsă spre Garcin, care o priveşte fără a scoate o vorbă, răspunde exclusiv acestuia, ca şi cum el ar fi cel care-i pune întrebările.

ESTELLE : Te rog mult, mi-ai promis, Garcin. Mi-ai promis ! Repede, repede, nu vreau să rămîn singură. Olga l-a dus la dancing.

INÈS : Pe cine l-a dus ?

ESTELLE : Pe Pierre. Dansează împreună.

INÈS : Cine e Pierre ?

ESTELLE : Un mic prostănac. Mie-mi zicea : „Apa mea vie". Mă iubea. L-a dus la dancing.

INÈS : Îl iubeşti ?

ESTELLE : Acum se întorc la locurile lor. Olga răsuflă din greu. De ce mai dansează ? Nu cumva doar ca să slăbească ? Bineînţeles că nu. Bineînţeles că nu-l iubeam : are optsprezece ani, iar eu nu sînt o corupătoare de minori.

INÈS : Atunci lasă-i în pace. Ce-ţi pasă ?

ESTELLE : Era al meu.

INÈS : Nimic de pe pămînt nu mai e al tău.

ESTELLE : Era al meu.

INÈS : Da, *era*... Încearcă numai, încearcă să-l atingi. Olga da, ea poate să-l atingă cu mîna. Nu-i aşa ? Nu-i aşa ? Ea poate să-l ţină de mîini, să-i atingă genunchii cu genunchii ei.

ESTELLE : Îşi apasă sînii enormi pe pieptul lui, îi suflă în faţă. Prichindelule, bietul meu prichindel, ce aştepţi ca să-i rîzi în nas ? Ah ! ar fi fost deajuns să-i arunc o privire, şi n-ar mai fi îndrăznit ea niciodată... Oare într-adevăr eu nu mai sînt nimic ?

INÈS : Nu mai eşti nimic. Şi nimic de-al tău nu mai e pe pămînt. Tot ce-ţi aparţine este aici. Vrei *coupe-papier*-ul sau bronzul de Barbedienne ? Canapeaua bleu e a ta. Iar eu, micuţa mea, eu sînt a ta pe veci.

ESTELLE : Ce ? A mea ? Ei bine, care dintre voi ar îndrăzni să-mi spună apa lui vie ? Pe voi nu vă mai înşală nimeni. Ştiţi prea bine că sînt o scîrnăvie. Gîndeşte-te la mine, Pierre, nu te gîndi decît la mine, apără-mă ; atîta vreme cît mai spui în gînd : apa mea vie, draga mea apă vie, nu sînt aici decît pe jumătate, nu sînt vinovată decît pe jumătate, sînt şi apă vie, acolo, lîngă tine. Uite că e roşie ca o pătlăgea. Nu, zău, e cu neputinţă : de sute de ori am făcut haz amîndoi pe socoteala ei. Ce melodie e asta ? Îmi plăcea aşa de mult ! Ah, e *Saint Louis blues*... Ei hai, dansaţi, dansaţi. Garcin, te-ai amuza dacă ai putea să-i vezi. Şi nu va şti niciodată c-o *văd*. Te văd, te văd, cu pieptănătura desfăcută, cu privirea rătăcită, văd că-l calci pe picioare. Să mori de rîs nu alta. Haide ! Mai repede ! Mai repede ! El trage de ea, o împinge. E de-a dreptul indecent. Mai repede ! Îmi spunea : ce uşoară eşti ! Haide, haide ! *(Dansează în timp ce vorbeşte.)* Îţi spun că

te văd. Ce-i pasă ! Dansează trecînd prin privirea mea. Scumpa noastră Estelle ! Ce-i cu asta, scumpa noastră Estelle ? Ia mai taci ! N-ai vărsat nici măcar o lacrimă la înmormîntare. I-a spus : „scumpa noastră Estelle". Are tupeul să-i vorbească despre mine. Haide, în ritm. Aş, nu-i în stare să vorbească şi să danseze în acelaşi timp. Dar ce tot îi... Nu ! Nu ! Nu-i spune ! Ţi-l cedez, ia-ţi-l, păstrează-l, fă ce vrei cu el, dar nu-i spune. *(Se opreşte din dans.)* Bun. Ei bine, acuma poţi să-l ţii pentru tine. I-a spus tot, Garcin : despre Roger, despre plecarea în Elveţia, despre copil, i-a povestit tot. „Scumpa noastră Estelle nu era..." Nu, nu, într-adevăr nu eram... El dă din cap cu un aer de tristeţe, dar nu s-ar putea spune că ştirea l-a zguduit. Acuma păstrează-ţi-l. N-am să mă lupt cu tine nici pentru genele lui lungi, nici pentru aerul lui de fetiţă. Ha ! Îmi spunea apa mea vie, cleştarul meu. S-a dus, cleştarul s-a făcut ţăndări. „Scumpa noastră Estelle". Dansaţi ! Hai, dansaţi ! În ritm. Un, doi *(dansează).* Aş da orice ca să mă pot întoarce pe pămînt o clipă, numai o clipă şi ca să dansez. *(Dansează ; pauză.)* Nu mai aud bine. Au stins luminile ca pentru un tango. De ce cîntă în surdină ? Mai tare ! Ce departe e ! Nu mai aud deloc... *(Se opreşte din dans.)* S-a isprăvit, pentru totdeauna. Pămîntul m-a părăsit. Garcin, uită-te la mine, ia-mă în braţe.

Inès, în spatele Estellei, face un semn către Garcin să se dea la o parte.

INÈS *(poruncitor) :* Garcin !

GARCIN *(se dă înapoi cu un pas şi o arată Estellei pe Inès) :* Adresează-te ei.

ESTELLE *(îl prinde cu amîndouă mîinile) :* Nu pleca ! Eşti bărbat ? Dar uită-te la mine, nu întoarce ochii, e tare neplăcut. Am un păr de aur şi, în definitiv, cineva s-a omorît chiar pentru mine. Te implor, va

trebui, oricum, să te uiţi la ceva. Şi dacă nu la mine, o să te uiţi la statuia de bronz, la masă sau la canapele. Sînt totuşi mai plăcută de privit. Ascultă : am căzut din inimile lor aşa cum cade o păsărică din cuib. Ridică-mă de pe jos, ia-mă în inima ta, ai se vezi ce drăguţă o să fiu.

GARCIN *(respingînd-o cu un efort)* : Ţi-am spus să te adresezi ei.

ESTELLE : Ei ? Dar ea nu contează : e femeie.

INÈS : Eu nu contez ? Puişorule, ciocîrlia mea mică, e mult de cînd eşti la adăpost în inima mea. Nu-ţi fie frică, te voi privi neîncetat, fără să clipesc din pleoape. Vei trăi în privirea mea ca un firicel de aur într-o rază de soare.

ESTELLE : O rază de soare ? Ha ! Ia mai lasă-mă-n pace. Ai încercat adineauri să mă îmbrobodeşti şi ai văzut bine că nu merge.

INÈS : Estelle ! Apa mea vie, cleştarul meu.

ESTELLE : Cleştarul *dumitale ?* Ce caraghios. Pe cine crezi c-ai să-nşeli ? Haide, ştie toată lumea c-am zvîrlit copilul pe fereastră. Cleştarul s-a făcut ţăndări pe pămînt, dar puţin îmi pasă. Nu mai sînt decît o piele — dar pielea mea nu-i pentru dumneata.

INÈS : Vino ! Ai să fii ce vrei : apă vie, apă murdară, ai să te regăseşti în fundul ochilor mei aşa cum doreşti să te vezi.

ESTELLE : Dă-mi drumul ! Dumneata nu ai ochi ? Dar ce trebuie să fac ca să-mi dai pace ? Na-ţi ! *(O scuipă în obraz. Inès îi dă drumul brusc.)*

INÈS : Garcin ! O să mi-o plăteşti !

Pauză. Garcin dă din umeri şi se apropie de Estelle.

GARCIN : Atunci ? Vrei un bărbat ?

ESTELLE : Un bărbat, nu. Pe tine te vreau.

GARCIN : Să lăsăm mofturile. Oricine ar fi bun. S-a întîmplat să fiu aici, deci sînt eu acela. Bine. *(O ia*

de umeri.) N-am nimic ca să-ţi plac, ştii bine : nu sînt un mic prostănac şi nu dansez tango.

ESTELLE : Te voi lua aşa cum eşti. Poate că te voi schimba.

GARCIN : Mă îndoiesc. Voi fi... distrat. Alte lucruri îmi umblă prin cap.

ESTELLE : Ce lucruri ?

GARCIN : Asta nu te interesează.

ESTELLE : Am să mă aşez pe canapeaua ta. Am să aştept să te ocupi de mine.

INÈS *(izbucnind în rîs)* : Ha ! căţeaua se tîrăşte pe burtă în faţa lui ! Şi nici măcar nu e frumos.

ESTELLE *(către Garcin)* : N-o asculta. N-are ochi, n-are urechi. Ea nu contează.

GARCIN : Îţi voi da ce-oi putea. Nu e mult. Nu te voi iubi : te cunosc prea bine.

ESTELLE : Dar mă doreşti ?

GARCIN : Da.

ESTELLE : Asta e tot ce vreau.

GARCIN : Atunci... *(Se apleacă asupra ei.)*

INÈS : Estelle ! Garcin ! Vă pierdeţi minţile ! Doar sînt şi eu aici !

GARCIN : Văd bine, şi ce dacă ?

INÈS : De faţă cu mine ? Se poate ?... Nu puteţi face una ca asta !

ESTELLE : De ce ? Doar mă dezbrăcam şi-n faţa cameristei.

INÈS *(agăţîndu-se de Garcin)* : Las-o ! Las-o ! Nu te atinge de ea cu mîinile dumitale murdare de bărbat !

GARCIN *(împingînd-o cu violenţă)* : Ajunge, nu sînt un om distins, nu mi-e frică să lovesc o femeie.

INÈS : Dar mi-ai promis, Garcin, mi-ai promis ! Te implor, mi-ai promis.

GARCIN : Dumneata eşti cea care ai călcat pactul.

Inès se smulge şi se dă înapoi pînă în fundul odăii.

INÈS : Faceţi ce vreţi, sînteţi mai tari decît mine. Dar ţineţi minte, sînt aici şi vă privesc. Nu te voi slăbi din ochi, Garcin ; va trebui s-o săruţi sub privirea mea. Cît vă urăsc pe amîndoi ! Iubiţi-vă, iubiţi-vă ! sîntem în infern şi va veni şi rîndul meu.

În timpul scenei următoare, ea se uită la ei fără să scoată un cuvînt.

GARCIN *(se întoarce spre Estelle şi o ia de umeri)* : Dă-mi gura ta.

Pauză. Se apleacă asupra ei şi se îndreaptă brusc.

ESTELLE *(cu un gest de ciudă)* : Ei ! *(Pauză.)* Ţi-am spus să n-o iei în seamă.

GARCIN : Parcă de ea e vorba ! *(Pauză.)* Gomez e la redacţie. Au închis ferestrele. Va să zică e iarnă. Şase luni. Sînt şase luni de cînd m-au... Te-am prevenit c-o să mi se întîmple să fiu distrat ? Toţi dîrdîie ; şi-au păstrat vestoanele pe ei... E ciudat că le e aşa de frig acolo, iar mie mi-e aşa de cald. De data asta vorbeşte despre mine.

ESTELLE : O să mai ţină mult ? *(Pauză.)* Spune-mi cel puţin ce povesteşte.

GARCIN : Nimic. Nu povesteşte nimic. E un porc, asta-i tot. *(Trage cu urechea.)* Un porc de cîine. Eh ! *(Se apropie de Estelle).* Hai să ne-ntoarcem la noi. Ai să mă iubeşti ?

ESTELLE *(zîmbind)* : Cine ştie ?

GARCIN : O să ai încredere în mine ?

ESTELLE : Ce întrebare ridicolă : vei fi tot timpul sub ochii mei şi doar n-ai să mă înşeli cu Inès.

GARCIN : Evident. *(Pauză. Îşi ia mîinile de pe umerii Estellei.)* Vorbeam despre un alt soi de încredere. *(Trage cu urechea.)* Hai ! Hai ! Spune ce vrei : nu sînt de faţă ca să mă pot apăra. *(Către Estelle.)* Estelle, trebuie să-mi acorzi încrederea ta.

ESTELLE : Ce de fasoane ! Doar ai gura mea, braţele

mele, trupul meu întreg, şi totul ar putea să fie aşa de simplu... Încrederea mea ? Dar n-am nici o încredere de dat ; mă stinghereşti îngrozitor. O, trebuie să fi făcut o treabă tare urîtă ca să-mi ceri încrederea cu atîta insistenţă.

GARCIN : M-au executat.

ESTELLE : Ştiu ; ai refuzat să pleci la război. Şi ce ?

GARCIN : De fapt... n-am refuzat cu totul. *(Către cei nevăzuţi.)* Vorbeşte bine, înfierează cum trebuie, dar nu spune ce trebuia făcut. Era să mă duc la general şi să-i spun : „Domnule general, nu plec la război" ! Ce prostie ! M-ar fi închis. Voiam ca gestul meu să fie o mărturie, voiam să depun mărturie ! Nu voiam să-mi înăbuşe vocea. *(Către Estelle.)* Am... am luat trenul. M-au prins la frontieră.

ESTELLE : Unde voiai să te duci ?

GARCIN : La Mexico. Aveam de gînd să scot un ziar pacifist. *(Tăcere.)* Ei hai, spune ceva.

ESTELLE : Ce vrei să-ţi spun ? Ai făcut bine din moment ce nu voiai să lupţi. *(Un gest agasat din partea lui Garcin.)* Mă rog, dragul meu, nu pot să ghicesc ce trebuie să-ţi răspund.

INÈS : Scumpa mea, trebuie să-i spui că a fugit ca un leu. Căci a fugit, drăguţul tău. Asta îl supără.

GARCIN : Fugit, plecat, spuneţi-i cum vreţi.

ESTELLE : Dar trebuia să fugi. Dacă ai fi rămas pe loc, te-ar fi înhăţat.

GARCIN : Bineînţeles. *(Pauză.)* Estelle, sînt un laş ?

ESTELLE : Nu pot să ştiu, iubitule, doar nu sînt în pielea ta. E treaba ta să decizi.

GARCIN *(cu un gest obosit)* : Nu decid.

ESTELLE : În fine, trebuie să-ţi aduci aminte ; probabil că ai avut motive să faci aşa cum ai făcut.

GARCIN : Da.

ESTELLE : Ei, atunci ?

GARCIN : Dar oare-au fost adevăratele motive ?

ESTELLE *(înciudată)* : Ce complicat eşti.

GARCIN : Voiam să depun mărturie, mă gîndisem bine, multă vreme... Dar oare astea sînt adevăratele motive ?

INÈS : Ei, aici e aici. Astea au fost adevăratele motive ? Cîntăreai argumentele, nu voiai să te angajezi cu uşurinţă. Dar frica, ura şi toate murdăriile pe care le ascundem sînt *şi ele* motive. Haide, caută, întreabă-te.

GARCIN : Taci ! Crezi că am aşteptat sfaturile dumitale ? Umblam prin celulă neîncetat, ziua şi noaptea. De la fereastră la uşă, de la uşă la fereastră. M-am pîndit, m-am urmărit pas cu pas. Mi se pare că am stat o viaţă întreagă să mă tot întreb, şi apoi, ce mai, m-am pomenit cu o faptă. Am... m-am suit în tren, asta e sigur. Dar de ce ? De ce ? În cele din urmă m-am gîndit : moartea mea va decide ; dacă mor cum trebuie, voi fi dovedit că nu sînt un laş...

INÈS : Şi cum ai murit, Garcin ?

GARCIN : Urît. *(Inès izbucneşte în rîs.)* Oh ! a fost o simplă slăbiciune trupească. Nu mi-e ruşine de ea. Numai că totul a rămas în suspensie pentru eternitate. *(Către Estelle.)* Vino încoace, tu. Uită-te la mine. Am nevoie ca cineva să se uite la mine în timp ce pe pămînt se vorbeşte despre mine. Îmi plac ochii verzi.

INÈS : Ochii verzi ? Ia te uită ! Dar ţie, Estelle ? Îţi plac laşii ?

ESTELLE : Dacă ai şti cît îmi este de indiferent ! Laş sau nu, numai să sărute bine.

GARCIN : Dau din cap în timp ce trag din ţigări ; se plictisesc. Se gîndesc : Garcin e un laş. O gîndesc moale, căldicel. Numai aşa, ca să gîndească totuşi ceva. Garcin e un laş. Iată cum au decis ei, colegii

mei. Peste şase luni o să aibă o vorbă : laş ca Garcin. Aveţi noroc, voi două : nimeni nu se mai gîndeşte la voi pe pămînt. Eu am o viaţă mai grea.

INÈS : Dar soţia dumitale, Garcin ?

GARCIN : Soţia mea ? Ce să fie cu ea ! A murit.

INÈS : A murit ?

GARCIN : Se vede că am uitat să vă spun. A murit adineauri. Acum vreo două luni.

INÈS : De inimă rea ?

GARCIN : Firește, de inimă rea. De ce-aţi fi vrut să moară ? Ei hai, totul merge strună : războiul s-a terminat, soţia mea a murit, iar eu am intrat în istorie.

Are un plînset ca un sughiţ şi-şi trece mîna peste faţă. Estelle se agaţă de el.

ESTELLE : Dragul meu ! dragul meu ! Uită-te la mine, dragul meu, pune mîna pe mine. *(Îi ia mîna şi şi-o pune pe piept.)* Pune mîna pe pieptul meu. *(Garcin face un gest ca să se desprindă.)* Lasă-ţi mîna ; lasă, nu te mişca. O să moară unul după altul : ce importanţă are ce gîndesc ? Uită-i. Nu mai e nimeni ; doar eu.

GARCIN *(eliberîndu-şi mîna)* : Ei însă nu mă uită. Vor muri, dar vor veni alţii care vor lua de la ei consemnul : mi-am lăsat viaţa în mîinile lor.

ESTELLE : Prea te gîndeşti mult.

GARCIN : Ce alta vrei să fac ? Altădată acţionam... Ah ! de m-aş întoarce o singură zi în mijlocul lor... ce dezminţire ! Dar am ieşit din joc ; ei fac bilanţul fără să se sinchisească de mine şi au dreptate de vreme ce eu sînt mort, prins ca un şobolan. *(Rîde.)* Am căzut în domeniul public.

Tăcere.

ESTELLE *(blînd)* : Garcin !

GARCIN : Eşti aici ? Ia ascultă, ai să-mi faci un ser-

viciu. Nu, nu te da înapoi. Ştiu : ţi se pare ciudat ca cineva să-ţi poată cere ajutor. Nu eşti obişnuită. Dar dacă ai vrea, dacă ai face un efort, am putea, cine ştie, să ne iubim cu adevărat ? Vezi ; sînt o mie care tot repetă unii după alţii că sînt un laş. Dar ce-i aia o mie ? Dacă ar exista un suflet, unul singur, care să afirme cu toată puterea că nu am fugit, că *nu se poate să fi* fugit, că am curaj, că sînt cinstit, sînt... sigur că aş fi salvat ! Vrei să crezi în mine ? Te-aş iubi mai mult decît pe mine însumi.

ESTELLE *(rîzînd)* : Prostule, prostule drag ! Crezi c-aş putea să iubesc un laş ?

GARCIN : Dar adineauri spuneai...

ESTELLE : Îmi băteam joc de tine. Îmi plac bărbaţii, Garcin, bărbaţii adevăraţi, cu pielea aspră, cu mîinile tari. Tu n-ai o bărbie de laş. Nu ai gura unui laş, nu ai vocea unui laş, părul tău nu este ca al unui laş, iar eu te iubesc pentru gura ta, pentru vocea ta, pentru părul tău.

GARCIN : E adevărat ? E chiar adevărat ?

ESTELLE : Vrei să-ţi jur ?

GARCIN : Atunci îi desfid pe toţi, pe cei de acolo şi pe cei de aici. Estelle, vom ieşi din infern. *(Inès izbucneşte în rîs. Garcin se întrerupe şi se uită la ea.)* Ce este ?

INÈS *(rîzînd)* : Dar nu crede un singur cuvînt din ce-ţi spune ; cum poţi să fii aşa de naiv ? „Estelle, sînt un laş ?“ Dacă ai şti ce puţin îi pasă !

ESTELLE : Inès ! *(Către Garcin.)* N-o asculta. Dacă vrei să obţii încrederea mea trebuie să începi prin a mi-o acorda pe a ta.

INÈS : Sigur, sigur ! Acordă-i încredere. Are nevoie de un bărbat, poţi să mă crezi, de un braţ de bărbat care să-i înconjure mijlocul, de un miros de bărbat, de o dorinţă de bărbat în ochii unui bărbat. Cît des-

pre rest... Ha ! ar fi în stare să-ţi spună că eşti Dumnezeu-Tatăl dacă ar şti că-ţi face plăcere.

GARCIN : Estelle ! E adevărat ? Răspunde : e adevărat ?

ESTELLE : Ce vrei să-ţi spun ? Eu nu înţeleg nimic din toate istoriile astea încurcate. *(Bate din picior.)* Şi ce agasantă e toată povestea ! Chiar dacă ai fi un laş, tot te-aş iubi, poftim ! Asta nu-ţi ajunge ?

Pauză.

GARCIN *(către amîndouă)* : Mă scîrbiţi. *(Se duce spre uşă.)*

ESTELLE : Ce faci ?

GARCIN : Plec.

INÈS *(iute)* : N-ai să ajungi departe : uşa e încuiată.

GARCIN : Vor trebui totuşi s-o deschidă. *(Apasă pe butonul soneriei. Soneria nu funcţionează.)*

ESTELLE : Garcin !

INÈS *(către Estelle)* : Nu te nelinişti ; soneria e defectă.

GARCIN : Vă spun c-o să deschidă. *(Bate cu pumnii în uşă.)* Nu mai pot să vă suport, nu mai pot. *(Estelle aleargă spre el, el o respinge.)* Pleacă ! Mă scîrbeşti chiar mai mult decît ea. Nu vreau să mă înnămolesc în ochii tăi. Eşti umedă ! Eşti moale ! Eşti o caracatiţă, eşti o mlaştină. *(Bate în uşă.)* O să deschideţi, în sfîrşit ?

ESTELLE : Garcin, te implor, nu pleca, n-am să-ţi mai vorbesc, am să te las în pace cu totul, dar nu pleca. Inès şi-a arătat ghearele, nu mai vreau să rămîn singură cu ea.

GARCIN : Descurcă-te cum poţi. Nu te-am rugat să vii aici.

ESTELLE : Laşule ! Laşule ! Oh ! E adevărat că eşti un laş.

INÈS *(apropiindu-se de Estelle)* : Ce e, ciocîrlia mea, nu eşti mulţumită ? M-ai scuipat în obraz ca să-i fii pe plac şi ne-am certat din cauza lui. Dar el pleacă,

după ce-a stricat tot, şi ne lasă numai între noi, femeile.

ESTELLE : N-ai nimic de cîştigat ; dacă uşa asta se deschide, fug şi eu.

INÈS : Unde ?

ESTELLE : Oriunde. Cît se poate de departe de tine.

Garcin nu încetează de a ciocăni în uşă.

GARCIN : Deschideţi ! deschideţi odată ! Primesc tot : trasul pe roată, cleştii de smuls carnea, plumbul topit, fierul roş, colierul de fier, tot ce arde, tot ce sfîşie, vreau să pătimesc cu adevărat. Mai bine o sută de chinuri, mai bine biciul, vitriolul, decît această tortură a minţii, această stafie a torturii care abia te atinge, care te mîngîie şi care nu te doare niciodată destul. *(Apucă clanţa uşii şi o zgîlţîie.)* O să deschideţi, în sfîrşit ? *(Uşa se deschide brusc şi e cît pe-aci să cadă.)* Ha ! *(Tăcere îndelungată.)*

INÈS : Ce aştepţi, Garcin ? Pleacă.

GARCIN *(încet)* : Mă întreb de ce s-a deschis uşa asta ?

INÈS : Ce aştepţi ? Hai, du-te repede !

GARCIN : Nu plec.

INÈS : Şi tu, Estelle ? *(Estelle nu se mişcă ; Inès izbucneşte în rîs.)* Atunci ? Care dintre voi ? Care din toţi trei ? Drumul e deschis, cine ne reţine ? Ha ! Să mori de rîs nu alta ! Sîntem de nedespărţit.

Estelle se repede asupra ei pe la spate.

ESTELLE : De nedespărţit ? Garcin, ajută-mă, ajută-mă repede. O s-o tîrîm afară şi-o să închidem uşa. O să vadă ea.

INÈS *(zbătîndu-se)* : Estelle ! Estelle ! Te implor, lasă-mă aici. Nu pe culoar. Nu mă aruncaţi pe culoar !

GARCIN : Dă-i drumul.

ESTELLE : Eşti nebun, te urăşte.

GARCIN : Din cauza ei am rămas.

Estelle îi dă drumul lui Inès şi se uită stupefiată la Garcin.

INÈS : Din cauza mea ? *(Pauză.)* Bun, ei atunci, închideți ușa. S-a făcut de zece ori mai cald de cînd e deschisă. *(Garcin se duce la ușă și o închide.)* Din cauza mea ?

GARCIN : Da. Tu știi ce-i aia un laș.

INÈS : Da, știu.

GARCIN : Tu știi ce-i aia răul, rușinea, frica. Au fost zile în care te-ai văzut pînă-n fundul inimii — așa că ți s-au tăiat mîinile și picioarele. Iar a doua zi nu mai știai ce să crezi, nu mai izbuteai să descifrezi revelația din ajun. Da, tu cunoști prețul răului. Și dacă spui tu că sînt un laș, o spui în cunoștință de cauză, nu-i așa ?

INÈS : Da.

GARCIN : Pe tine trebuie să te conving : tu ești de-un soi cu mine. Ți-ai închipuit c-o să plec ? Nu puteam să te las aici, triumfătoare, cu toate gîndurile astea în capul tău ; toate gîndurile astea care mă privesc pe mine.

INÈS : Vrei într-adevăr să mă convingi ?

GARCIN : Nu pot face altceva. Știi că pe ei nu-i mai aud. Fără îndoială pentru că au isprăvit cu mine. Au isprăvit : chestiunea e clasată, nu mai sînt nimic pe pămînt, nici măcar un laș. Inès, iată-ne singuri : nu mai există nimeni afară de voi două, care să se gîndească la mine. Ea nu contează, dar tu, care mă urăști, tu mă mîntui dacă mă crezi.

INÈS : Nu va fi ușor. Uită-te la mine : am căpățîna cam tare.

GARCIN : O să stărui atîta timp cît va fi nevoie.

INÈS : Ai tot timpul. *Tot* timpul.

GARCIN *(luînd-o de umeri)* : Ascultă, fiecare are un scop al lui, nu-i așa ? Eu, unul, îmi băteam joc de bani, de dragoste, voiam să fiu bărbat. Un om tare. Am mizat totul pe aceeași carte. E cu putință să fii un

laș cînd ți-ai ales căile cele mai periculoase ? Se poate judeca o viață după o singură faptă ?

INÈS : De ce nu ? Ai visat timp de treizeci de ani că ești un om cu inimă vitează ; și ți-ai permis mii de mici slăbiciuni pentru că eroilor totul le este permis. Ce comod era ! Și apoi, în ceasul primejdiei, te-au încolțit și... ai luat trenul spre Mexico.

GARCIN : N-am visat acest eroism, l-am ales. Omul este ceea ce vrea să fie.

INÈS : Dovedește-o. Dovedește că n-a fost un vis. Numai faptele sînt hotărîtoare în privința celor pe care le-ai vrut.

GARCIN : Am murit prea devreme. Nu mi-au lăsat timp să-mi săvîrșesc faptele.

INÈS : Întotdeauna murim prea devreme — sau prea tîrziu. Și totuși, viața e acolo, isprăvită. S-a tras o linie sub cifre, trebuie făcută adunarea. Nu ești nimic altceva decît viața ta.

GARCIN : Viperă ce ești ! Ai răspuns la toate.

INÈS : Haide ! Haide ! Nu-ți pierde curajul. Trebuie să-ți vină ușor să mă convingi. Caută argumente, fă un efort. *(Garcin dă din umeri.)* Ei vezi ! Ei vezi ! Ți-am spus eu că ești vulnerabil. Ah ! Cum o să mai plătești acum. Ești un laș, Garcin. Un laș pentru că așa vreau eu. Așa vreau, auzi, așa vreau ! Și totuși, vezi cît sînt de slabă, o suflare ; nu sînt decît privirea care te vede, acest gînd incolor care te gîndește. *(El se apropie de ea cu mîinile desfăcute.)* Ha ! Uite că se desfac aceste mîini mari de bărbat. Dar ce sperai ? Nu poți să prinzi gîndurile cu mîinile. Haide, nu ai de ales : trebuie să mă convingi. Te țin strîns cu ușa.

ESTELLE : Garcin !

GARCIN : Ce e ?

ESTELLE : Răzbună-te.

GARCIN : Cum ?

ESTELLE : Sărută-mă, ai să vezi ce-o să mai cînte.

GARCIN : Să ştii că-i adevărat, Inès. Mă ai la mînă, dar şi eu te am la mînă pe tine.

Se apleacă peste Estelle. Inès scoate un ţipăt.

INÈS : Laşule ! Laşule ! Du-te să te consoleze femeile.

ESTELLE : Cîntă, Inès, cîntă !

INÈS : Ce frumoasă pereche ! Dacă ai vedea laba lui mare întinsă toată pe spatele tău, mototolind stofa şi carnea. Are mîinile umede, transpiră, o să-ţi lase o pată vînătă pe rochie.

ESTELLE : Cîntă ! Cîntă ! Strînge-mă mai tare în braţe, Garcin ; o să crape.

INÈS : Da, da ! Strînge-o tare, strînge-o ! Amestecaţi-vă căldurile. E bun amorul. Nu-i aşa, Garcin ? E căldicel şi adînc ca somnul, dar eu am să te împiedic să dormi. *(Gest din partea lui Garcin.)*

ESTELLE : N-o asculta. Ia-mi gura ; sînt toată a ta.

INÈS : Ei bine, ce-aştepţi ? Fă ce ţi se spune. Garcin cel laş o ţine în braţe pe Estelle, ucigaşa copilului ei. Se pot face pariuri. Garcin cel laş o va săruta ? Vă văd, vă văd ; eu, de una singură, sînt o mulţime, sînt mulţimea. Garcin, mulţimea, o auzi ? *(Murmurînd.)* Laşule, laşule, laşule, laşule. În zadar fugi de mine, n-am să te slăbesc. Ce vrei să cauţi pe buzele ei ? Uitarea ? Dar eu nu te voi uita. Pe mine trebuie să mă convingi. Pe mine. Vino, vino ! Te aştept. Vezi, Estelle, îşi slăbeşte strînsoarea, e ascultător ca un cîine... N-o să-l ai.

GARCIN : Dar n-o să mai fie niciodată noapte ?

INÈS : Niciodată.

GARCIN : O să mă vezi mereu ?

INÈS : Mereu.

Garcin o lasă pe Estelle şi face cîţiva paşi în odaie. Se apropie de statuia de bronz.

GARCIN : Bronzul... *(Îl mîngîie.)* Iată, a venit momentul. Bronzul e aici, îl contemplu şi înţeleg că sînt în infern. Vă spun că totul a fost prevăzut. Au prevăzut c-o să stau în faţa acestui cămin, apăsîndu-mi mîna pe acest bronz şi avînd toate privirile astea pe mine. Toate privirile astea care mă rod... *(Se întoarce brusc.)* Ha ! sînteţi numai două ? Vă credeam mult mai numeroase. *(Rîde.)* Va să zică ăsta e infernul. N-aş fi crezut niciodată... Vă aduceţi aminte : pucioasa, rugul, smoala... Ah, ce glumă. Nu-i nevoie de flăcări şi de smoală, infernul sînt Ceilalţi.

ESTELLE : Iubitule !

GARCIN *(respingînd-o)* : Lasă-mă. Ea stă între noi. Nu pot să te iubesc în timp ce mă vede.

ESTELLE : Ha ! Ei bine, n-o să ne mai vadă. *(Ia* coupe-papier-*ul de pe masă, se năpusteşte asupra lui Inès şi o înjunghie de cîteva ori.)*

INÈS *(zbătîndu-se şi rîzînd)* : Ce tot faci, ce tot faci, eşti nebună ? Doar ştii că sînt moartă.

ESTELLE : Moartă ? *(Lasă să-i cadă cuţitul. Pauză. Inès strînge cuţitul şi şi-l înfige în piept cu furie.)*

INÈS : Moartă ! Moartă ! Moartă ! Nici cuţitul, nici otrava, nici ştreangul. *S-a şi făcut,* înţelegi ? Şi sîntem împreună pe vecie. *(Rîde.)*

ESTELLE *(izbucnind în rîs)* : Pe vecie, Doamne, ce caraghios ! Pe vecie !

GARCIN *(rîde, uitîndu-se la amîndouă)* : Pe vecie !

Cad, fiecare pe canapeaua lui. O lungă tăcere. Încetează să rîdă şi se uită unii la alţii. Garcin se ridică.

GARCIN : Ei, hai să continuăm.

Cortina

DIAVOLUL ŞI BUNUL DUMNEZEU

PIESĂ ÎN TREI ACTE ŞI
UNSPREZECE TABLOURI

Traducere de RADU BOROIANU

Piesa DIAVOLUL ŞI BUNUL DUMNEZEU a fost reprezentată pentru prima oară pe scena teatrului „Antoine" (directoare : Simone Berriau), joi, 7 iunie 1951.

Regia : *Louis Jouvet*
Decoruri : *Félix Labisse*

PERSONAJELE

ARHIEPISCOPUL	HERMANN
SERVITORUL	GOETZ
COLONELUL LINEHART	CATHERINE
HEINZ	CĂPITANUL
SCHMIDT	FRANZ
NASTY	KARL
GERLACH	UN BĂTRÎN
BANCHERUL	TETZEL
O FEMEIE	UN PREOT
HEINRICH	LEPROSUL
PROFETUL	HILDA
UN BURGHEZ	INSTRUCTOAREA
EPISCOPUL	O FEMEIE TÎNĂRĂ
UN OM DIN POPOR	VRĂJITOAREA

ACTUL ÎNTÎI

TABLOUL ÎNTÎI

La stînga, între cer şi pămînt, o sală a palatului arhiepiscopal ; la dreapta, casa episcopului şi meterezele. Pentru moment nu e luminată decît sala palatului. Restul scenei e cufundat în întuneric.

SCENĂ UNICĂ

ARHIEPISCOPUL *(la fereastră)* : Va veni oare ? Doamne, degetul supuşilor mei mi-a tocit efigia de pe monezile de aur, iar degetul tău înfricoşător mi-a tocit chipul ; nu mai sînt decît o umbră de arhiepiscop. Dacă sfîrşitul acestei zile îmi va aduce vestea înfrîngerii mele, se va vedea prin mine, atît voi fi de tocit : şi ce vei face, Doamne, cu un slujitor străveziu ? *(Intră servitorul.)* E colonelul Linehart ?

SERVITORUL : Nu. E bancherul Foucre. Doreşte...

ARHIEPISCOPUL : Îndată. *(Pauză.)* Ce face Linehart ? Ar fi trebuit să fie aici cu veşti noi. *(Pauză.)* Pe la bucătării se vorbeşte despre bătălie ?

SERVITORUL : Nu se vorbeşte decît despre asta, Monseniore.

ARHIEPISCOPUL : Şi ce se spune ?

SERVITORUL : Că treaba merge straşnic, Conrad este înghesuit între fluviu şi munte, şi...

ARHIEPISCOPUL : Ştiu, ştiu. Dar cine se bate, poate fi bătut.

SERVITORUL : Monseniore...

ARHIEPISCOPUL : Du-te. *(Servitorul iese.)* De ce-ai îngăduit una ca asta, Doamne ? Vrăjmaşul mi-a cotropit pămînturile, iar bunul meu oraş Worms s-a ridicat împotriva mea. Pe cînd mă băteam cu Conrad, Wormsul mi-a înfipt un pumnal în spate. Nu ştiam, Doamne, că ai planuri atît de mari cu mine ; va trebui oare să umblu cerşind din poartă în poartă, orb şi dus de mînă de un copil ? Fireşte, mă supun cu totul ţie, dacă prin asta îţi va fi îndeplinită voia. Dar nu uita, rogu-te, că nu mai am douăzeci de ani şi că n-am avut niciodată chemare spre martiriu.

În depărtare se aud strigăte : „Victorie ! Victorie !" Strigătele se apropie. Arhiepiscopul îşi încordează auzul şi-şi duce mîna la inimă.

SERVITORUL *(intrînd) :* Victorie ! Victorie ! Sîntem victorioşi, Monseniore ! Iată-l pe colonelul Linehart.

COLONELUL *(intrînd) :* Victorie, Monseniore. Victorie deplină şi în toată regula. O bătălie model, o zi istorică : inamicul a pierdut şase mii de oameni, măcelăriţi sau înecaţi, iar ceilalţi sînt puşi pe fugă.

ARHIEPISCOPUL : Mulţumescu-ţi ţie, Doamne. Şi Conrad ?

COLONELUL : E printre cei morţi.

ARHIEPISCOPUL : Mulţumescu-ţi ţie, Doamne ! *(Pauză.)* Dacă a murit, îl iert. *(Către Linehart.)* Pe tine te binecuvîntez. Du-te şi răspîndeşte vestea.

COLONELUL *(reluînd poziţia reglementară) :* Cu puţin timp înainte de răsăritul soarelui, am zărit un nor de praf...

ARHIEPISCOPUL *(întrerupîndu-l)*: Nu, nu! Fără amănunte! Fără nici un fel de amănunte! O victorie povestită amănunţit nu se poate deosebi de o înfrîngere. Dar e o victorie, nu-i aşa?

COLONELUL: O minunată victorie: de-a dreptul elegantă.

ARHIEPISCOPUL: Du-te! Vreau să mă rog.

Colonelul iese. Arhiepiscopul începe să ţopăie.

Am cîştigat! Am cîştigat! *(Cu mîna pe inimă.)* Au! *(Îngenunchează pe scăunelul său de rugăciune.)* Să ne rugăm.

Partea dreaptă a scenei se luminează: se văd meterezele şi drumul străjilor. Heinz şi Schmidt stau aplecaţi peste creneluri.

HEINZ: Nu-i cu putinţă... Nu-i cu putinţă; Dumnezeu n-a îngăduit aşa ceva.

SCHIMIDT: Aşteaptă, or să înceapă din nou. Priveşte! Unu-doi-trei... Trei... Şi unu-doi-trei-patru-cinci...

NASTY *(apare pe metereze)*: Ei, ce-i cu voi?

SCHMIDT: Nasty! Veştile sînt foarte proaste.

NASTY: Veştile nu sînt niciodată proaste pentru alesul lui Dumnezeu.

HEINZ: De mai bine de o oră ne uităm la focurile care semnalizează. Se repetă, din minut în minut, mereu aceleaşi. Uite! Unu-doi-trei şi cinci! *(Îi arată muntele.)* Arhiepiscopul a cîştigat bătălia.

NASTY: Ştiu.

SCHMIDT: Situaţia e disperată. Sîntem încercuiţi în Worms, fără aliaţi şi fără hrană. Ne spuneai că Goetz o să se lase păgubaş, că o să ridice în cele din urmă asediul, iar Conrad o să-l zdrobească pe arhiepiscop. Cînd colo, Conrad e cel mort, iar armata arhiepiscopului o să se unească cu cea a lui Goetz sub zidurile noastre şi nouă n-o să ne mai rămînă decît să murim.

GERLACH *(intră alergînd)* : Conrad a fost bătut. Primarul și consilierii orașului s-au întrunit la primărie și se sfătuiesc.

SCHMIDT : La dracu ! Caută mijlocul de a se preda.

NASTY : Mai credeți, fraților ?

TOȚI : Da, Nasty, da.

NASTY : Atunci nu vă fie teamă. Înfrîngerea lui Conrad e un semn.

SCHMIDT : Un semn ?

NASTY : Un semn pe care mi-l trimite Dumnezeu. Du-te, Gerlach, dă fuga la primărie și caută să afli ce a hotărît consiliul.

Meterezele dispar în întuneric.

ARHIEPISCOPUL *(ridicîndu-se)* : Hei ! *(Intră servitorul.)* Poftește-l pe bancher. *(Intră bancherul.)* Ia loc, bancherule. Ești plin de noroi : de unde vii ?

BANCHERUL : Am călătorit treizeci și șase de ore ca să vă împiedic să faceți o nebunie.

ARHIEPISCOPUL : O nebunie ?

BANCHERUL : Sînteți pe cale să suciți gîtul unei găini care vă ouă în fiecare an un ou de aur.

ARHIEPISCOPUL : Despre ce vorbești ?

BANCHERUL : Despre Worms, orașul domniei-voastre : am aflat că-l asediați. Dacă trupele voastre îl jefuiesc, vă ruinați și mă ruinați și pe mine. La vîrsta domniei-voastre vreți să vă jucați de-a soldații ?

ARHIEPISCOPUL : Nu eu l-am provocat pe Conrad.

BANCHERUL : De provocat, nu l-ați provocat. Dar de unde știu că nu l-ați provocat să vă provoace ?

ARHIEPISCOPUL : Era vasalul meu și-mi datora supunere. Dar Diavolul i-a șoptit să-i îndemne pe cavaleri la răzvrătire și să se pună în fruntea lor.

BANCHERUL : De ce nu i-ați dat ceea ce voia înainte de-a se supăra ?

ARHIEPISCOPUL : Voia totul.

BANCHERUL : Bine, în privinţa lui Conrad, fie. Fără îndoială că el este agresorul din moment ce a fost învins. Dar oraşul domniei-voastre, Worms...

ARHIEPISCOPUL : Worms, nestemata mea, Worms, dragostea mea, Worms, nerecunoscătorul, s-a răzvrătit chiar din ziua în care Conrad a trecut hotarul.

BANCHERUL : E o vină grea. Dar trei sferturi din venituri vă vin din Worms. Cine vă va plăti birurile şi cine-mi va înapoia banii împrumutaţi dacă domnia-voastră îi ucideţi pe burghezi ca bătrînul împărat Tiberiu ?

ARHIEPISCOPUL : Au ridicat mîna asupra preoţilor şi i-au silit să se refugieze în mînăstiri, l-au insultat pe episcopul meu şi nu i-au îngăduit să iasă din episcopie.

BANCHERUL : Copilării ! Nu s-ar fi bătut niciodată dacă nu i-aţi fi silit s-o facă. Violenţa e bună pentru cei ce n-au nimic de pierdut.

ARHIEPISCOPUL : Şi tu ce vrei ?

BANCHERUL : Să-i iertaţi. Să plătească o amendă zdravănă şi să nu mai vorbim despre asta.

ARHIEPISCOPUL : Vai !

BANCHERUL : De ce vai ?

ARHIEPISCOPUL : Mi-e drag Wormsul, bancherule ; l-aş ierta bucuros, chiar fără amendă.

BANCHERUL : Şi-atunci ?

ARHIEPISCOPUL : Nu eu îl asediez.

BANCHERUL : Dar cine ?

ARHIEPISCOPUL : Goetz.

BANCHERUL : Cine-i acest Goetz ? Fratele lui Conrad ?

ARHIEPISCOPUL : Da. Cel mai bun căpitan de oşti din toată Germania.

BANCHERUL : Şi ce face sub zidurile oraşul vostru ? Nu vă este duşman ?

ARHIEPISCOPUL : La drept vorbind, nu prea ştiu ce este. Întîi a fost aliatul lui Conrad şi duşmanul meu,

apoi aliatul meu şi duşmanul lui Conrad ; acum... E o fire schimbătoare, ca să nu spun mai mult.

BANCHERUL : De ce vă alegeţi nişte aliaţi atît de dubioşi ?

ARHIEPISCOPUL : Aveam de ales ? Conrad şi cu el mi-au cotropit împreună pămînturile. Din fericire, am aflat că între ei s-au ivit neînţelegeri şi, în taină, i-am făgăduit lui Goetz pămînturile fratelui lui dacă ni se alătură. Dacă nu l-aş fi despărţit de Conrad, de mult aş fi pierdut războiul.

BANCHERUL : Aşadar, a trecut cu trupele de partea domniei-voastre. Şi pe urmă ?

ARHIEPISCOPUL : L-am însărcinat cu apărarea teritoriului din spatele cîmpului de luptă. S-a plictisit, pare-se : bănuiesc că nu-i place viaţa de garnizoană ; într-o bună zi şi-a dus armata sub zidurile Wormsului şi a început asediul fără ca eu să-l fi rugat.

BANCHERUL : Porunciţi-i... *(Arhiepiscopul zîmbeşte trist şi ridică din umeri.)* Nu vă ascultă ?

ARHIEPISCOPUL : Unde ai mai auzit ca în timpul campaniei un general să asculte de un şef de stat ?

BANCHERUL : Într-un cuvînt, sînteţi în mîinile lui.

ARHIEPISCOPUL : Da.

Meterezele se luminează.

GERLACH *(intrînd)* : Consiliul a hotărît să trimită soli la Goetz.

HEINZ : Poftim ! *(Pauză.)* Laşii !

GERLACH : Singura noastră şansă este ca Goetz să le pună condiţii de neacceptat. Dacă e aşa cum se spune, n-o să vrea nici măcar să ne lase-n viaţă.

BANCHERUL : Poate c-o să cruţe bunurile ?

ARHIEPISCOPUL : Mi-e teamă că n-o să cruţe nici chiar vieţile omeneşti.

SCHMIDT *(către Gerlach)* : Dar de ce ? De ce ?

ARHIEPISCOPUL : Este un bastard de cea mai josnică speţă : dinspre mamă. Nu-i place decît să facă rău.

GERLACH : E o jigodie, un bastard : îi place să facă rău. Dacă o să vrea să jefuiască Wormsul, burghezii vor trebui să se bată pe viaţă şi pe moarte.

SCHMIDT : Dacă are de gînd să facă oraşul una cu pămîntul, n-o să fie atît de prost încît s-o spună. O să ceară să-l lase să intre, promiţînd că n-o să se atingă de nimic.

BANCHERUL *(indignat)* : Wormsul îmi datorează treizeci de mii de ducaţi, trebuie să oprim imediat asediul. Trimiteţi trupele domniei-voastre împotriva lui Goetz.

ARHIEPISCOPUL *(copleşit)* : Mi-e teamă să nu le înfrîngă.

Sala palatului arhiepiscopal dispare în întuneric.

HEINZ *(către Nasty)* : Atunci ? Sîntem, într-adevăr, pierduţi ?

NASTY : Dumnezeu e cu noi, fraţilor : nu putem pierde. În noaptea asta am să ies din Worms şi am să încerc să străbat tabăra ca să ajung la Waldorf ; opt zile mi-ajung ca să strîng zece mii de ţărani înarmaţi.

SCHMIDT : Dar cum o să putem noi rezista opt zile ? Sînt în stare să-i deschidă porţile chiar în seara asta.

NASTY : Să nu-i lăsăm să le deschidă.

HEINZ : Vrei să pui mîna pe putere ?

NASTY : Nu. Situaţia e prea nesigură.

HEINZ : Atunci ?

NASTY : Trebuie să-i compromitem pe burghezi în aşa fel încît să se teamă pentru capul lor.

TOŢI : Cum ?

NASTY : Printr-un măcel.

Scena se luminează în partea de jos a meterezelor. O femeie, cu privirea fixă, şade rezemată de scara care duce la drumul străjilor. Are 35 de ani şi e în zdrenţe. Trece un preot, care-şi citeşte breviarul...

NASTY : Cine-i preotul ăsta ? De ce nu e închis împreună cu ceilalți ?
HEINZ : Nu-l recunoști ?
NASTY : A ! E Heinrich. Cum s-a schimbat ! Oricum, ar fi trebuit să-l închidă.
HEINZ : Săracii îl iubesc pentru că duce aceeași viață ca ei ; s-au temut să nu-i nemulțumească.
NASTY : E cel mai periculos dintre toți.
FEMEIA *(zărindu-l pe preot)* : Părinte ! Părinte ! *(Preotul o ia la fugă. Ea strigă.)* Unde alergi așa repede ?
HEINRICH *(oprindu-se)* : Nu mai am nimic ! Nimic ! Nimic ! Am dat tot.
FEMEIA : Și pentru asta trebuie s-o iei la fugă cînd ești strigat ?
HEINRICH *(întorcîndu-se către ea, istovit)* : Ți-e foame ?
FEMEIA : Nu.
HEINRICH : Atunci ce vrei ?
FEMEIA : Vreau să-mi explici.
HEINRICH *(iute)* : Nu pot să explic nimic.
FEMEIA : Dar nici nu știi ce vreau să spun.
HEINRICH : Ei bine, fie. Spune repede. Ce-i de explicat ?
FEMEIA : De ce a murit copilul ?
HEINRICH : Care copil ?
FEMEIA *(cu un rîs scurt)* : Al meu. Doar l-ai înmormîntat ieri, părinte, avea trei ani și a murit de foame.
HEINRICH : Sînt obosit, surioară, și nu te mai recunosc. Mi se pare că toate aveți același chip și aceiași ochi.
FEMEIA : De ce a murit ?
HEINRICH : Nu știu.
FEMEIA : Dar ești preot !
HEINRICH. Da, sînt.
FEMEIA : Dacă tu nu poți, atunci cine o să-mi explice ? *(Pauză.)* Dacă m-aș lăsa să mor acum, ar fi păcat ?
HEINRICH *(cu tărie)* : Da. Mare păcat.
FEMEIA : Așa mă gîndeam și eu. Și totuși grozav aș vrea să mor. Vezi bine că trebuie să-mi explici.

Un moment de tăcere. Heinrich își trece mîna peste frunte și face un efort violent.

HEINRICH : Nimic nu se întîmplă fără voia lui Dumnezeu și Dumnezeu este bunătatea însăși ; deci ceea ce se întîmplă este cel mai bine.

FEMEIA : Nu înțeleg.

HEINRICH : Dumnezeu știe mai multe decît știi tu ; ceea ce ție ți se pare un rău, e un bine în ochii lui, fiindcă el îi cîntărește toate urmările.

FEMEIA : Tu poți înțelege asta ?

HEINRICH : Nu ! Nu ! Nu înțeleg ! Nu înțeleg nimic ! Nu pot și nu vreau să înțeleg ! Trebuie să crezi ! Să crezi ! Să crezi !

FEMEIA *(cu un rîs scurt)* : Spui că trebuie să crezi, dar n-ai deloc aerul că tu crezi în ceea ce spui.

HEINRICH : Ceea ce spun, surioară, am spus-o de atîtea ori de trei luni încoace că nu mai știu nici eu dacă o spun din convingere sau din obișnuință. Dar să nu înțelegi greșit : eu cred, cred din toate puterile și din tot sufletul. Doamne, îmi ești martor că nici o clipă îndoiala nu mi-a încercat sufletul. *(Pauză.)* Femeie, copilul tău e în cer și ai să-l regăsești acolo.

Heinrich îngenunchează.

FEMEIA : Da, părinte, desigur. Dar cerul... asta-i altceva. Și-apoi sînt așa de obosită, că n-o să mai am niciodată puterea să mă bucur. Nici chiar acolo, sus.

HEINRICH : Iartă-mă, surioară.

FEMEIA : Pentru ce să te iert, bunule părinte ? Tu nu mi-ai făcut nici un rău.

HEINRICH : Iartă-mă. Și, în persoana mea, iartă-i pe toți preoții, pe cei bogați ca și pe cei săraci.

FEMEIA *(amuzată)* : Te iert din toată inima. Îți pare bine ?

HEINRICH : Da. Acum, surioară, ne vom ruga împreună ; să-l rugăm pe Dumnezeu să ne redea speranța.

În timpul ultimelor replici, Nasty coboară încet scara meterezelor.

FEMEIA *(îl vede pe Nasty și, bucuroasă, se întrerupe)*: Nasty ! Nasty !

NASTY : Ce vrei ?

FEMEIA : Brutarule, copilul meu a murit. Tu, care le știi pe toate, trebuie să știi de ce a murit.

NASTY : Da, știu.

HEINRICH : Nasty, te rog din suflet, taci. Vai omului aceluia prin care vine sminteala [1].

NASTY : A murit fiindcă burghezii bogați din orașul nostru s-au răsculat împotriva arhiepiscopului, prea bogatul lor senior. Cînd bogații se războiesc între ei, mor săracii.

FEMEIA : Dumnezeu le-a îngăduit să ducă războiul acesta ?

NASTY : Dumnezeu a oprit acest lucru.

FEMEIA : Păi ăsta spune că nimic nu se întîmplă fără voia Domnului.

NASTY : Nimic, în afară de răul care se naște din răutatea oamenilor.

HEINRICH : Minți, brutarule, amesteci adevărul cu minciuna ca să înșeli sufletele.

NASTY : Vrei să spui că Dumnezeu îngăduie jalea și suferințele astea zadarnice ? Eu zic că el n-are nici o vină.

Heinrich tace.

FEMEIA : Va să zică Dumnezeu nu voia să-mi moară copilul ?

NASTY : Dacă ar fi vrut-o, l-ar mai fi făcut să se nască ?

FEMEIA *(ușurată)*: Îmi place mai mult să cred asta. *(Către preot.)* Uite, așa mai înțeleg. Deci bunul Dumnezeu e trist cînd vede că sufăr ?

NASTY : E trist de moarte.

---

[1] Matei, cap. 18, versetul 7.

FEMEIA : Şi nu poate să facă nimic pentru mine ?
NASTY : Ba da, firește. O să-ţi redea copilul.
FEMEIA *(dezamăgită)* : Da ! Ştiu ! În cer.
NASTY : Nu în cer, pe pămînt.
FEMEIA *(uimită)* : Pe pămînt ?
NASTY : Dar mai întîi trebuie să trecem prin urechile acului şi să îndurăm şapte ani de nenorociri şi apoi va începe împărăţia lui Dumnezeu pe pămînt ; morţii ne vor fi redaţi, toţi oamenii or să se iubească unii pe alţii şi nimeni nu va mai suferi de foame.
FEMEIA : De ce trebuie să aşteptăm şapte ani ?
NASTY : Pentru că numai după şapte ani de luptă ne vom descotorosi de cei răi.
FEMEIA : Grea treabă.
NASTY : De aceea Domnul are nevoie de ajutorul tău.
FEMEIA : Domnul atotputernic are nevoie de ajutorul meu ?
NASTY : Da, surioară. Încă şapte ani Cel Viclean va mai domni pe pămînt ; dar, dacă fiecare din noi o să lupte cu neînfricare, ne vom mîntui cu toţii şi Dumnezeu împreună cu noi. Mă crezi ?
FEMEIA *(ridicîndu-se)* : Da, Nasty, te cred.
NASTY : Fiul tău nu e în cer, femeie, ci în pîntecul tău şi-l vei purta şapte ani ; la capătul lor, el va păşi alături de tine, îşi va pune mîna în mîna ta şi tu-l vei fi născut pentru a doua oară.
FEMEIA : Te cred, Nasty, te cred.

Iese.

HEINRICH : O duci la pierzanie.
NASTY : Dacă eşti sigur, de ce nu m-ai întrerupt ?
HEINRICH : Ah ! Pentru că părea mai puţin nenorocită. *(Nasty ridică din umeri şi iese.)* Doamne, n-am avut curajul să-l fac să tacă, am păcătuit. Dar cred, Doamne, în atotputernicia ta, cred în sfînta ta Biserică, maica mea, trup sfinţit al lui Isus, din care sînt şi eu o părticică ; cred că toate se întîmplă din

porunca ta, chiar și moartea unui copil, și că toate sînt bune. Cred fiindcă e absurd ! Absurd ! Absurd !

Toată scena s-a luminat. Burghezii cu nevestele lor sînt grupați în jurul palatului episcopal și așteaptă.

MULȚIMEA : S-a aflat ceva ?

— Nici o veste...

— Ce facem aici ?

— Așteptăm...

— Ce așteptăm ?

— Nimic...

— Ați văzut ?

— La dreapta...

— Da.

— Înfiorătoare mutre.

— Cînd tulburi apele, mîlul iese deasupra.

— Nu te mai simți în siguranță pe străzi.

— Trebuie să-i punem odată capăt războiului ăstuia, trebuie să-i punem repede capăt. Altminteri o să fie rău.

— Vreau să-l văd pe episcop, aș vrea să-l văd pe episcop.

— N-o să se arate. E prea furios...

— Cine ?... Cine ?...

— Episcopul...

— De cînd e închis aici, îl vezi cîteodată la fereastră, ridică perdeaua și privește.

— N-are un aer prea blînd.

— Ce-ați vrea să vă spună episcopul ?

— Poate că are el vreo veste.

Murmure.

VOCI DIN MULȚIME : Preasfinte ! Preasfinte ! Arată-te !

— Dă-ne un sfat !

— Ce-o să se întîmple ?

VOCEA : E sfîrșitul lumii.

Un om iese din mulțime, se repede pînă la fațada palatului episcopal și se lipește de zid. Heinrich se îndepărtează de el și se alătură mulțimii.

PROFETUL : Lumea se duce de rîpă. Se duce de rîpă. Să ne biciuim hoiturile.
Biciuiți-vă ! Biciuiți-vă ! Biciuiți-vă ! Dumnezeu e aici.

Strigăte și un început de panică.

UN BURGHEZ : Încet ! Încet ! Liniștiți-vă ! Nu-i decît un profet.

MULȚIMEA : Încă unul ? Ajunge ! Taci. Răsar ca ciupercile. Degeaba ne-am mai ostenit să-i închidem pe preoții noștri.

PROFETUL : Pămîntul răspîndește miasme.
Soarele s-a plîns bunului Dumnezeu !
Doamne, vreau să mă sting.
Sînt sătul pînă-n gît de acest putregai.
Cu cît îl încălzesc, cu atît pute mai tare.
Îmi murdărește vîrful razelor.
Nenorocire, spune soarele. Frumosul meu păr de aur se tîrăște în murdărie.

UN BURGHEZ *(lovindu-l)* : Tacă-ți gura !

Profetul cade în fund. Fereastra palatului episcopal se deschide brusc. Episcopul apare în balcon, în mare ținută.

MULȚIMEA : Episcopul !

EPISCOPUL : Unde sînt armatele lui Conrad ? Unde sînt cavalerii ? Unde e ceata îngerilor care trebuia să pună pe goană dușmanul ? Sînteți singuri, fără prieteni, fără speranță și blestemați. Haideți, burghezi din Worms, răspundeți : dacă-i este pe plac lui Dumnezeu să-i închideți slujitorii, atunci de ce v-a părăsit ? *(Gemete în mulțime.)* Răspundeți !

HEINRICH : Nu-i faceți să-și piardă curajul.

EPISCOPUL : Cine vorbește ?

HEINRICH : Eu, Heinrich, parohul de la Sfîntul Gilhau.

EPISCOPUL : Înghite-ţi limba, preot renegat ! Îndrăzneşti să-l priveşti pe episcopul tău în faţă ?

HEINRICH : Dacă v-au jignit, Monseniore, iertaţi-le greşeala, precum vă iert şi eu insultele.

EPISCOPUL : Iuda ! Iuda Iscariotul ! Du-te şi te spînzură !

HEINRICH : Nu sînt Iuda !

EPISCOPUL : Atunci ce cauţi în mijlocul lor ? De ce-i sprijini ? De ce nu eşti închis împreună cu noi ?

HEINRICH : M-au lăsat liber fiindcă ştiu că îi iubesc. Şi nu m-am alăturat de bună voie celorlalţi preoţi, fiindcă cineva trebuie să facă slujbele şi să împartă sfintele taine în acest oraş pierdut. Fără mine, Biserica n-ar exista, Wormsul, lipsit de apărare, ar cădea pradă ereziei, iar oamenii ar muri ca nişte cîini... Monseniore, nu-i faceţi să-şi piardă curajul !

EPISCOPUL : Cine te-a hrănit ? Cine te-a crescut ? Cine te-a învăţat să citeşti ? Cine ţi-a dat învăţătură ? Cine te-a făcut preot ?

HEINRICH : Biserica, prea Sfînta mea Maică.

EPISCOPUL : Ei îi datorezi totul. Înainte de toate, eşti al Bisericii.

HEINRICH : Înainte de toate, sînt al Bisericii, dar sînt frate cu ei.

EPISCOPUL *(cu tărie)* : Al Bisericii, înainte de toate !

HEINRICH : Da. Al Bisericii, înainte de toate ! Dar...

EPISCOPUL : Am să le vorbesc acestor oameni. Dacă se încăpăţînează în greşelile lor şi dacă vor să ducă mai departe răzvrătirea, îţi poruncesc să te alături oamenilor Bisericii, adevăraţii tăi fraţi, şi să te închizi cu ei în mănăstirea Minimilor sau în Seminar. Îi vei da ascultare episcopului tău ?

UN OM DIN POPOR : Nu ne părăsi, Heinrich, tu eşti preotul săracilor, tu eşti al nostru.

HEINRICH *(copleşit, dar cu glas ferm)* : Înainte de toate, sînt al Bisericii : Monseniore, am să vă dau ascultare.

EPISCOPUL : Locuitori ai Wormsului, uitaţi-vă bine la oraşul vostru alb şi plin de oameni, priviţi-l pentru ultima dată : va deveni lăcaşul scîrnav al foamei şi al ciumei ; şi, la urmă, bogaţii şi săracii se vor măcelări între ei. Cînd soldaţii lui Goetz vor intra în oraş nu vor găsi decît hoituri şi ruine. *(Pauză.)* Eu pot să vă salvez, dar trebuie să ştiţi să-mi înmuiaţi inima.

VOCILE : Salvaţi-ne, Monseniore, salvaţi-ne.

EPISCOPUL : În genunchi, burghezi orgolioşi, şi cereţi iertare lui Dumnezeu ! *(Burghezii îngenunchează unii după alţii. Oamenii din popor rămîn în picioare.)* Heinrich ! Nu îngenunchezi odată ? *(Heinrich îngenunchează.)* Doamne Dumnezeule, iartă-ne nouă greşalele noastre şi potoleşte mînia arhiepiscopului. Repetaţi !

MULŢIMEA : Doamne Dumnezeule, iartă-ne nouă greşalele noastre şi potoleşte mînia arhiepiscopului.

EPISCOPUL : Amin ! Ridicaţi-vă. *(Pauză.)* Veţi da mai întîi drumul preoţilor şi călugărilor, apoi veţi deschide porţile oraşului : veţi îngenunchia în faţa catedralei şi veţi aştepta plini de pocăinţă. Între timp noi vom merge în procesiune să-l rugăm pe Goetz să vă cruţe.

UN BURGHEZ : Şi dacă n-o să vrea să asculte ?

EPISCOPUL : Mai presus de Goetz e arhiepiscopul. El este părintele nostru, al tuturor, şi judecata lui va fi părintească.

De cîteva momente Nasty a apărut pe drumul străjilor. Ascultă în tăcere, apoi, la ultima replică, coboară două trepte pe scara meterezelor.

NASTY : Goetz nu este în slujba arhiepiscopului, Goetz este în slujba Diavolului. I-a jurat credinţă lui Con-

rad, propriul lui frate, şi cu toate astea l-a trădat. Dacă vă făgăduieşte astăzi că vă va lăsa în viaţă, veţi fi atît de proşti încît să vă încredeţi în cuvîntul lui ?

EPISCOPUL : Tu, ăla de sus, oricine ai fi, îţi poruncesc...

NASTY : Cine eşti tu să-mi poruncești ? Şi voi, de ce staţi să-l ascultaţi ? N-aveţi de primit ordine de la nimeni, în afara căpeteniilor pe care vi le-aţi ales.

EPISCOPUL : Dar pe tine cine te-a ales, măscăriciule ?

NASTY : Săracii. *(Către ceilalţi.)* Soldaţii sînt cu noi ; am pus oameni de pază la porţile oraşului. Dacă se va găsi cineva să le deschidă, îl aşteaptă moartea.

EPISCOPUL : Curaj, nenorocitule, du-i la pieire. Aveau o singură şansă ca să se salveze şi acum tu le-o iei şi pe asta.

NASTY : Dacă n-ar mai fi nici o nădejde, eu aş fi primul care v-aş sfătui să vă predaţi. Dar cine se va încumeta să spună că Dumnezeu ne-a părăsit ? Au vrut să vă facă să vă îndoiţi de îngeri ? Fraţii mei, îngerii sînt aici ! Nu, nu ridicaţi ochii, cerul este gol. Îngerii sînt la lucru pe pămînt ; se luptă cu înverşunare cu tabăra vrăjmaşă.

UN BURGHEZ : Care îngeri ?

NASTY : Îngerul holerii şi cel al ciumei, îngerul foametei şi cel al vrajbei. Rezistaţi : oraşul nu poate fi cucerit. Dumnezeu ne ajută. Vor ridica asediul.

EPISCOPUL : Locuitori ai Wormsului, pe cei care dau ascultare acestui eretic îi aşteaptă flăcările iadului ; pun chezăşie locul meu din rai.

NASTY : Locul tău din rai de mult l-a dat Dumnezeu cîinilor.

EPISCOPUL : Iar pe al tău, bineînţeles, îl păstrează cald, aşteptînd să vii să ţi-l iei. Se bucură în clipa asta, cînd te aude cum îi insulţi preotul.

NASTY : Cine te-a făcut preot ?

EPISCOPUL : Sfînta Biserică.

NASTY : Biserica ta este o tîrfă : își vinde favorurile bogaților. Tu, să mă spovedești ? Tu, să-mi ierți mie păcatele ? Sufletul tău e plin de rîie, Dumnezeu scrîșnește din dinți cînd îl vede. Fraților, n-avem nevoie de preoți, toți oamenii pot să boteze, toți oamenii pot să dezlege de păcate, toți oamenii pot să predice. Adevăr spun vouă : toți oamenii sînt profeți, sau, dacă nu, nu există Dumnezeu.

EPISCOPUL : Huo ! Huo ! Huo ! Te afurisesc !

Îi azvîrle în față punguța pentru pomeni.

NASTY *(arătînd poarta palatului)* : Poarta asta e putregăită ; o dărîmi cu umărul. *(Tăcere.)* Cît sînteți de răbdători, fraților ! *(Pauză. Adresîndu-se oamenilor din popor.)* S-au înțeles cu toții : episcopul, consiliul, bogații ; vor să predea orașul fiindcă le e frică de voi. Și cine va plăti pentru toți, dacă ei îl predau ? Voi ! Întotdeauna voi ! Haidem, sculați-vă, fraților ! Trebuie să ucizi ca să dobîndești cerul. *(Oamenii din popor murmură amenințător.)*

UN BURGHEZ *(către nevasta sa)* : Vino ! Să plecăm !

ALT BURGHEZ *(către fiul său)* : Repede ! Să mergem să închidem obloanele prăvăliei și să ne baricadăm în casă.

EPISCOPUL : Doamne, îmi ești martor că am făcut tot ce am putut ca să salvez acest popor. Voi muri fără să regret, întru slava ta, căci știu acum că mînia ta se va abate asupra Wormsului și-l va face praf și pulbere.

NASTY : Bătrînul ăsta vă mănîncă de vii. Cum se face că vocea-i este atît de puternică ? Fiindcă halește. Ia dați o raită prin hambarele lui ; o să găsiți atîta pîine cît să hrăniți un regiment șase luni de zile.

EPISCOPUL *(cu voce puternică)* : Minți ! Hambarele mele sînt goale și tu știi asta.

NASTY : Duceți-vă să vedeți, fraților. Duceți-vă să vedeți. Ce, îl credeți pe cuvînt ?

Burghezii se retrag în grabă. Cu Nasty rămîn numai oamenii din popor.

HEINRICH *(apropiindu-se de Nasty)* : Nasty !

NASTY : Tu ce vrei ?

HEINRICH : Ştii bine că hambarele lui sînt goale. Ştii că nu mănîncă mai nimic, că dă partea lui săracilor.

NASTY : Eşti cu noi sau împotriva noastră ?

HEINRICH : Sînt cu voi cînd suferiţi, împotriva voastră cînd vreţi să vărsaţi sîngele Bisericii.

NASTY : Eşti cu noi cînd ne omoară, şi împotriva noastră cînd îndrăznim să ne apărăm.

HEINRICH : Sînt om al Bisericii, Nasty.

NASTY : Spargeţi poarta !

Oamenii iau cu asalt poarta. Episcopul, în picioare, se roagă în tăcere.

HEINRICH *(azvîrlindu-se în faţa porţii)* : Va trebui să mă omorîţi...

UN OM DIN POPOR : Să te omorîm ? Pentru ce ?

Oamenii îl lovesc şi-l doboară la pămînt.

HEINRICH : M-aţi lovit ! Vă iubeam mai mult decît îmi iubesc sufletul, şi m-aţi lovit ! *(Se ridică şi se îndreaptă spre Nasty.)* Nu pe episcop, Nasty, nu pe episcop. Pe mine dacă vrei, dar nu pe episcop.

NASTY : Şi de ce nu ? E din cei care ne înfometează.

HEINRICH : Ştii doar că nu-i aşa. Ştii bine ! Dacă vrei să-i eliberezi de asuprire şi de minciună pe fraţii tăi, de ce începi prin a-i minţi ?

NASTY : Eu nu mint niciodată !

HEINRICH : Minţi, nu sînt bucate în hambarele lui.

NASTY : Ce-mi pasă ! Bisericile lui sînt pline de aur şi pietre scumpe. Toţi cei care au murit de foame la picioarele Cristoşilor lui de marmură şi ale Fecioarelor lui de fildeş, din pricina lui au murit.

HEINRICH : Nu e acelaşi lucru. Poate că nu umbli cu minciuni, dar nu spui adevărul.

NASTY : Nu spun adevărul tău : îl spun pe-al nostru. Şi dacă Dumnezeu îi iubeşte pe săraci, în ziua Judecăţii de apoi adevărul nostru o să şi-l însuşească.

HEINRICH : Ei bine, lasă-l pe el să-l judece pe episcop. Dar nu vărsa sîngele Bisericii !

NASTY : Nu cunosc decît o Biserică : societatea oamenilor.

HEINRICH : Atunci a tuturor oamenilor, a tuturor creştinilor legaţi prin dragoste. Tu însă îţi inaugurezi societatea printr-un măcel.

NASTY : E prea devreme pentru iubire. Dreptul ăsta ni-l vom cumpăra vărsînd sînge.

HEINRICH : Dumnezeu a interzis violenţa ; îi e silă de ea.

NASTY : Şi iadul ? Crezi că acolo nu se foloseşte violenţa faţă de osîndiţi ?

HEINRICH : Dumnezeu a zis : „Toţi cei ce iau sabia..."

NASTY : „De sabie vor pieri" [1]... Ei bine, da, vom pieri de sabie. Toţi. Dar fiii noştri vor vedea împărăţia sa pe pămînt, Hai, du-te. Nici tu nu eşti mai breaz decît ceilalţi.

HEINRICH : Nasty ! Nasty ! De ce nu mă iubiţi ? Ce v-am făcut ?

NASTY : Ne-ai făcut, că eşti popă, şi un popă rămîne popă orice ar face.

HEINRICH : Sînt de-al vostru. Sărac şi fiu de om sărac.

NASTY : Ei bine, atunci înseamnă că eşti un trădător, asta-i.

HEINRICH *(strigînd)* : Au spart poarta ! *(Poarta a cedat, într-adevăr, şi oamenii năvălesc în palat.)*

HEINRICH *(cade în genunchi)* : Dumnezeule, dacă-i mai iubeşti pe oameni, dacă nu ţi-e silă de toţi, împiedică această crimă.

EPISCOPUL : N-am nevoie de rugăciunile tale, Heinrich !

---

[1] *Matei*, cap. 26, versetul 52.

Pe voi toţi, care nu ştiţi ce faceţi, vă iert. Dar pe tine, preot renegat, te blestem.

HEINRICH : Ha !

EPISCOPUL : Aleluia ! Aleluia ! Aleluia !

Cîţiva oameni îl lovesc. El se prăbuşeşte pe balcon.

NASTY *(către Schmidt)* : Ei bine, să mai încerce acum orăşenii să predea oraşul.

UN OM DIN POPOR *(apărînd în poartă)* : Nu erau bucate în hambar !

NASTY : Pesemne le-au ascuns la mănăstirea Minimilor.

OMUL *(strigînd)* : Haideţi la mănăstirea Minimilor ! Haideţi la mănăstire !

Oamenii ies în fugă.

OAMENII DIN POPOR : La mănăstire ! La mănăstire !

NASTY *(către Schmidt)* : În noaptea asta voi încerca să trec liniile.

Ies. Heinrich se ridică, priveşte în jurul lui. E singur cu Profetul. Îl zăreşte pe episcop care-l priveşte cu ochii larg deschişi.

HEINRICH *(dă să intre în palat. Episcopul întinde braţul ca să-l împiedice)* : N-am să intru. Lasă braţul jos, lasă-l. Dacă n-ai murit de-a binelea, iartă ! E grea ura, e pămîntească ; las-o pe pămînt : moarte uşoară. *(Episcopul încearcă să vorbească.)* Ce spui? *(Episcopul rîde.)* Sînt un trădător ? Da, desigur. Şi ei, ştii, mă fac trădător. Dar spune-mi : cum de izbutesc să-i trădez pe toţi deodată ? *(Episcopul rîde într-una.)* De ce rîzi ? Haide ! *(Pauză.)* M-au lovit, cu toate că-i iubeam. Doamne, cum îi iubeam ! *(Pauză.)* Îi iubeam, dar îi minţeam. Îi minţeam prin tăcerea mea. Tăceam. Tăceam ! Cu gura închisă, cu dinţii încleştaţi : mureau ca muştele, şi eu tăceam. Cînd voiau pîine, veneam cu crucifixul. Crezi că un crucifix se mănîncă ? Ah ! Lasă braţul jos, haide, doar sîntem complici. Am vrut să împart cu ei să-

răcia, să sufăr de frig și de foame ca și ei ; dar tot mureau, nu-i așa ? Vezi, era și ăsta un fel de a-i trăda. Voiam să-i fac să creadă că Biserica e săracă. Acum i-a cuprins mînia și au ucis ; se îndreaptă spre pierzanie. Nu vor cunoaște niciodată decît iadul. Mai întîi în această viață, apoi în cealaltă. *(Episcopul pronunță cîteva cuvinte de neînțeles.)* Dar ce vrei să fac ? Cum pot să-i împiedic ? *(Se duce în fund și se uită pe stradă.)* Piața mișună de lume. Lovesc cu niște bănci în poarta mănăstirii. E sólidă. O să țină pînă dimineață. Nu pot să fac nimic. Nimic ! Nimic ! Haide, închide gura și mori demn. *(Episcopul lasă să-i cadă o cheie.)* Ce-i cu cheia asta ? Ce ușă deschide ? O ușă a palatului tău ? Nu ? A catedralei ? Da ? A sacristiei ? Nu ? A criptei ?... E de la ușa criptei ? Aia care-i întotdeauna încuiată ? Și ?

EPISCOPUL : Subterană.

HEINRICH : Care duce unde ? Nu-mi spune ! Măcar de-ai muri înainte.

EPISCOPUL : Afară.

HEINRICH : N-am s-o ridic. *(Tăcere.)* Un gang subteran pornește de la criptă și duce afară din oraș. Vrei să mă duc să-l caut pe Goetz și să-l ajut să intre în Worms prin gangul subteran ? Nu te bizui pe mine.

EPISCOPUL : Două sute de preoți. Viața lor e în mîinile tale.

Pauză.

HEINRICH : Ei, Doamne ! De asta rîdeai. E o glumă bună. Îți mulțumesc, bunule episcop, îți mulțumesc. Săracii îi vor măcelări pe preoți sau Goetz îi va măcelări pe săraci. Două sute de preoți sau douăzeci de mii de oameni — frumoasă alegere mă pui să fac. Douăzeci de mii este mult mai mult decît două sute, desigur. Dar vorba e cîți oameni fac cît

un preot ? Şi eu trebuie să hotărăsc ; la urma urmei, eu sînt om al Bisericii. N-am s-o ridic ; preoţii ăştia or să intre drept în rai. *(Episcopul se prăbuşeşte.)* Numai să nu moară ca tine, cu mînia în suflet. Ei bine, cu tine s-a terminat : bună seara ; iartă-l Doamne, precum îl iert şi eu. N-am s-o ridic. Asta este. Nu ! Nu ! Nu ! *(Ridică cheia.)*

PROFETUL *(care s-a ridicat de jos) :* Doamne, facă-se voia ta. Lumea se duce de rîpă. Se duce de rîpă ! Facă-se voia ta.

HEINRICH : Doamne, tu l-ai blestemat pe Cain şi pe copiii lui Cain. Facă-se voia ta ! Tu ai îngăduit ca oamenii să aibă inima roasă de patimi, ca dorinţele lor să fie putrede, ca faptele lor să se descompună şi să pută ; facă-se voia ta. Facă-se voia ta ! Facă-se voia ta ! *(Iese.)*

PROFETUL : Să ne biciuim hoiturile !
Biciuiţi-vă ! Biciuiţi-vă ! Dumnezeu e aici !

TABLOUL AL DOILEA

În preajma taberei lui Goetz. E noapte. În fund se vede oraşul. Apare un ofiţer şi priveşte oraşul. Un alt ofiţer intră imediat după el.

SCENA I

Ofiţerii, Hermann

AL DOILEA OFIŢER : Ce faci ?

PRIMUL OFIŢER : Privesc oraşul ; ce-ar fi dacă, într-o zi, şi-ar lua zborul...

AL DOILEA OFIŢER *(către primul) :* N-o să-şi ia zborul. N-o s-avem noi norocul ăsta. *(Întorcîndu-se brusc.)*

Ce s-a întîmplat ?

Trec doi oameni ducînd pe o targă o formă acoperită cu un cearşaf. Nu vorbesc. Primul ofiţer se îndreaptă spre targă, ridică cearşaful şi-l lasă să cadă din nou.

PRIMUL OFIŢER : La rîu cu el. Imediat !

AL DOILEA OFIŢER : Este... ?

PRIMUL OFIŢER : Negru.

Pauză. Cei doi infirmieri o pornesc. Bolnavul geme.

AL DOILEA OFIŢER : Aşteptaţi ! *(Infirmierii se opresc.)*

PRIMUL OFIŢER : Ei, bine, ce s-a întîmplat ?

AL DOILEA OFIŢER : Trăieşte.

PRIMUL OFIŢER : Nu vreau să ştiu. La rîu !

AL DOILEA OFIŢER *(către infirmieri)* : Ce regiment ?

INFIRMIERUL : Crucea albastră.

AL DOILEA OFIŢER : Ah, e al meu. Marş înapoi.

PRIMUL OFIŢER : Eşti nebun ! La rîu !

AL DOILEA OFIŢER : N-am să îngădui ca oamenii mei să fie înecaţi ca nişte pisoi nou născuţi.

Se uită unul la altul. Infirmierii schimbă priviri batjocoritoare, pun jos muribundul şi aşteaptă.

PRIMUL OFIŢER : Mort sau viu, dacă nu-l înecăm o să răspîndească holera în întreaga armată.

AL TREILEA OFIŢER *(intrînd)* : Şi dacă nu holera, panica. Hai ! Zvîrliţi-l în rîu !

INFIRMIERUL : Geme !

Pauză. Al doilea ofiţer se întoarce înfuriat către infirmieri, scoate, mînios, pumnalul şi-l împlîntă în muribund.

AL DOILEA OFIŢER : N-o să mai geamă. Hai ! *(Cei doi oameni ies.)* Trei. De ieri pînă azi trei.

HERMANN *(intrînd)* : Patru. Acum a căzut unul chiar în mijlocul taberei.

AL DOILEA OFIŢER : Oamenii l-au văzut ?

HERMANN : Dacă-ţi spun că a căzut chiar în mijlocul taberei.

AL TREILEA OFIŢER : Dac-aş fi eu comandantul, am ridica asediul chiar în noaptea asta.

HERMANN : De acord. Numai că nu eşti tu comandantul.
PRIMUL OFIŢER : Ei bine, atunci trebuie să-i vorbim.
HERMANN : Şi cine o să-i vorbească ? *(Tăcere. Uitîndu-se la ei.)* O să faceţi tot ce va trebui.
AL DOILEA OFIŢER : Atunci sîntem pierduţi. Dacă scăpăm de holeră, o să fim măcelăriţi de trupele noastre.
HERMANN : Numai dacă n-o crăpa el.
PRIMUL OFIŢER : El ? De holeră ?
HERMANN : De holeră sau de altceva. *(Tăcere.)* Mi s-a spus că arhiepiscopul n-ar vedea cu ochi răi moartea lui. *(Tăcere.)*
AL DOILEA OFIŢER : N-aş putea.
PRIMUL OFIŢER : Nici eu, mă scîrbeşte atît de tare, încît mi-ar fi silă să-i fac vreun rău.
HERMANN : Nu ţi-a cerut nimeni nimic. Doar să taci şi să-i laşi pe cei care sînt mai puţin scîrbiţi decît tine s-o facă.

Tăcere. Intră Goetz şi Catherine.

SCENA II

Aceiaşi, Goetz, Catherine

GOETZ *(intrînd)* : N-aveţi nimic să-mi comunicaţi ? Nici măcar că soldaţilor le lipseşte pîinea ? Nici că holera o să ne decimeze trupele ? N-aveţi nimic să-mi cereţi ? Nici chiar să ridic asediul pentru a înlătura o catastrofă ? *(Pauză.)* Vă înspăimînt pînă-ntr-atît ? *(Ei tac.)*
CATHERINE : Cum se uită la tine, comoara mea ! Oamenii ăştia nu te iubesc deloc şi nu m-aş mira dacă într-o bună zi o să te găsim zăcînd pe spate cu un cuţit mare în burtă.

GOETZ : Da' tu mă iubeşti ?
CATHERINE : Nuuu !
GOETZ : Şi totuşi nu m-ai omorît.
CATHERINE : Nu fiindcă n-aş fi avut poftă.
GOETZ : Ştiu : Îţi făureşti vise frumoase. Dar sînt liniştit : în momentul morţii mele douăzeci de mii de bărbaţi te-ar dezmierda. Şi douăzeci de mii de bărbaţi e puţin cam prea mult ; chiar pentru tine.
CATHERINE : Mai bine douăzeci de mii decît unul singur de care ţi-e silă.
GOETZ : Ce-mi place la tine este sila pe care ţi-o inspir. *(Către ofiţeri.)* Cînd vreţi să ridic asediul ? Marţi ? Joi ? Duminică ? Ei bine, prieteni, n-am să iau oraşul nici marţi, nici joi, ci în noaptea asta.
AL DOILEA OFIŢER : În noaptea asta ?
GOETZ : Curînd de tot. *(Privind oraşul.)* E o luminiţă albastră acolo, o vedeţi ? În toate serile o privesc şi în toate serile la vremea asta se stinge. Iată, ce vă spuneam ? Ei bine, am văzut-o stingîndu-se pentru a suta una şi ultima oară. Bună seara : trebuie să ucizi ceea ce iubeşti. Iată şi altele... alte lumini care dispar. De, sînt oameni care se culcă devreme, fiindcă vor să se scoale mîine devreme. Şi n-o să fie nici un mîine. Frumoasă noapte, nu ? Nu prea luminoasă, dar plină de stele : în curînd o să apară luna. Tocmai genul de noapte în care nu se întîmplă nimic. Au prevăzut totul, au acceptat totul, chiar şi masacrul : dar nu pentru noaptea asta. Cerul este atît de limpede, încît dă încredere, noaptea asta le aparţine. *(Brusc.)* Ce putere ! Dumnezeule, oraşul acesta e al meu şi eu ţi-l dăruiesc ţie. În curînd am să-i dau foc spre slava ta. *(Către ofiţeri.)* Un preot a scăpat din Worms şi pretinde că ne poate ajuta să intrăm în oraş. Căpitanul Ulrich îl interoghează.
AL TREILEA OFIŢER : Hm !
GOETZ : Ce ?

AL TREILEA OFIȚER : Nu am încredere în trădători.
GOETZ : Află că eu îi ador.

Intră un ofițer împingîndu-l pe preot împreună cu un soldat

SCENA III

Aceiași, Heinrich, Căpitanul

HEINRICH *(căzîndu-i la picioare lui Goetz)* : Torturați-mă ! Smulgeți-mi unghiile ! Jupuiți-mă de viu ! *(Goetz izbucnește în rîs.)*
GOETZ *(căzîndu-i la picioare preotului)* : Spintecați-mă ! Trageți-mă pe roată ! Sfîrtecați-mă ! *(Se ridică.)* Ei, gata, gheața s-a spart. *(Către căpitan.)* Cine e ?
CĂPITANUL : E Heinrich, preotul din Worms, care trebuia să ne predea orașul.
GOETZ : Și ?
CĂPITANUL : Nu mai vrea să vorbească.
GOETZ *(se duce spre Heinrich)* : De ce ?
CĂPITANUL : Spune că pur și simplu s-a răzgîndit.
AL TREILEA OFIȚER : S-a răzgîndit ! La dracu' ! Sfărîmați-i dinții ! Rupeți-i șira spinării !
HEINRICH : Sfărîmați-mi dinții ! Rupeți-mi șira spinării !
GOETZ : Ce turbat ! *(Către Heinrich.)* De ce voiai să ne predai orașul ?
HEINRICH : Ca să-i salvez pe preoții pe care populația vrea să-i măcelărească.
GOETZ : Și de ce te-ai răzgîndit ?
HEINRICH : Am văzut mutrele soldățoilor voștri !
GOETZ : Și ?
HEINRICH : Vorbesc de la sine.
GOETZ : Și ce spun ?
HEINRICH : Că aș provoca un masacru vrînd să împiedic cîteva omoruri.

GOETZ : Doar ai mai văzut soldăţoi şi ştiai că n-au un aer prea blînd.

HEINRICH : Ăştia-s mai răi decît ceilalţi.

GOETZ : Aş ! Aş ! Toţi soldaţii seamănă între ei. Ce credeai că ai să găseşti aici ? Îngeri !

HEINRICH : Oameni. Şi acestor oameni voiam să le cer să cruţe alţi oameni. Ar fi intrat în oraş dacă s-ar fi jurat c-o să-i lase în viaţă pe toţi locuitorii.

GOETZ : Credeai deci în cuvîntul meu ?

HEINRICH : În cuvîntul *tău ? (Îl priveşte.)* Tu eşti Goetz ?

GOETZ : Da.

HEINRICH : Mă gîndeam... Mă gîndeam că aş putea să mă încred.

GOETZ *(mirat) :* În cuvîntul meu ? *(Pauză.)* Ţi-l dau. *(Heinrich tace.)* Dacă ne ajuţi să intrăm în oraş, îţi jur că-i las în viaţă pe locuitorii lui.

HEINRICH : Şi-ai vrea să te cred ?

GOETZ : N-aveai intenţia ?

HEINRICH : Ba da, înainte de a te fi văzut.

GOETZ *(începe să rîdă) :* Ei da, ştiu : cei care mă văd se încred foarte rar în cuvîntul meu ; pare-se că am un aer prea inteligent ca să mi-l ţin. Dar ascultă : crede-mă pe cuvînt. Ca să vezi ce-o să fie ! Numai ca să vezi... La urma urmelor, sînt creştin. Dacă ţi-aş jura pe *Biblie* ? Supune-mă la proba încrederii prosteşti ! Nu-i rolul vostru, al preoţilor, să-i ispitiţi pe cei răi cu Binele ?

HEINRICH : Să te ispitesc, pe tine, cu Binele ? Prea ţi-ar face plăcere !

GOETZ : Mă cunoşti. *(Îl priveşte zîmbind.)* Plecaţi, toţi.

Ofiţerii şi Catherine ies.

SCENA IV

Goetz, Heinrich

GOETZ *(cu un fel de duioşie) :* Eşti asudat. Cît suferi !

HEINRICH : Nu destul ! Ceilalţi suferă, nu eu. Dumnezeu

mi-a îngăduit să fiu obsedat de suferința altuia fără s-o simt niciodată. De ce te uiți la mine ?

GOETZ *(tot cu duioșie)* : Am avut și eu mutra asta de ipocrit. Mă uit la tine, dar mi-e milă de mine : sîntem făcuți din același aluat.

HEINRICH : Minciună ! Tu ți-ai trădat fratele. Eu nu-i voi trăda pe ai mei.

GOETZ : Îi vei trăda chiar în noaptea asta.

HEINRICH : Nici în noaptea asta, nici altădată.

Pauză.

GOETZ *(pe un ton degajat)* : Ce-o să le facă săracii popilor ? O să-i agațe în cîrligele măcelarilor ?

HEINRICH *(strigînd)* : Taci din gură ! *(Revenindu-și.)* Astea sînt grozăviile războiului. Eu nu sînt decît un umil preot, care n-are puterea să le împiedice.

GOETZ : Fățarnicule ! În noaptea asta ai putere de viață și de moarte asupra a douăzeci de mii de oameni.

HEINRICH : Nu vreau această putere. Ea vine de la Diavol.

GOETZ : Nu o vrei, dar o ai. *(Heinrich o ia la fugă.)* Ei, ce faci ? Dacă fugi înseamnă că te-ai hotărît. *(Heinrich se întoarce, îl privește și începe să rîdă.)*

HEINRICH : Ai dreptate. Fie că fug, fie că mă omor, asta nu schimbă nimic. Sînt moduri de a tăcea. Eu sînt alesul lui Dumnezeu.

GOETZ : Zi mai bine că ești ca un șobolan prins în capcană.

HEINRICH : E același lucru : un ales este un om pe care degetul lui Dumnezeu îl țintuește la zid. *(Pauză.)* De ce eu, Doamne ?

GOETZ *(cu blîndețe)* : Iată momentul agoniei. Aș vrea să ți-l scurtez. Lasă-mă să te ajut.

HEINRICH : Să mă ajuți, tu, cînd Dumnezeu tace ? *(Pauză.)* Eh, am mințit : nu sînt alesul lui. De ce-aș

fi ? Cine m-a silit să ies din oraș ? Cine m-a împuternicit să vin să te găsesc ? Adevărul este că eu singur m-am ales. Cînd am venit să-ți cer îndurare pentru frații mei eram mai dinainte sigur că n-am s-o obțin. Nu răutatea de pe chipurile voastre m-a făcut să mă răzgîndesc, ci realitatea lor. Visam să fac Răul. Și cînd v-am văzut, am înțeles că era să-l fac cu adevărat. Știi că-i urăsc pe săraci ?

GOETZ : Da, știu.

HEINRICH : De ce se îndepărtează de mine cînd întind brațele spre ei ? De ce suferă întotdeauna mai mult decît aș putea să sufăr eu vreodată ? Doamne, de ce ai îngăduit să existe săraci ? Sau, atunci, de ce nu m-ai făcut călugăr ? Într-o mănăstire n-aș fi decît al tău. Dar cum să fiu numai al tău atîta timp cît mai există oameni care mor de foame ? *(Către Goetz.)* Venisem să ți-i predau pe toți și speram că tu îi vei nimici, pentru ca eu să pot uita că au existat vreodată.

GOETZ : Și pe urmă ?

HEINRICH : Pe urmă m-am răzgîndit : n-ai să intri în oraș.

GOETZ : Și dacă voia lui Dumnezeu ar fi ca tu să ne ajuți să intrăm ? Ascultă-mă puțin : dacă taci, popii mor în noaptea asta : e sigur. Dar săracii ? Crezi că ei vor supraviețui ? N-am să ridic asediul : într-o lună toată lumea va fi crăpat de foame la Worms. Nu e vorba ca tu să hotărăști viața sau moartea lor, ci să alegi pentru ei între două feluri de moarte. Căcăciosule, alege-o pe cea mai grabnică. Știi ce-au să cîștige ? Dacă mor în noaptea asta, înainte de a-i omorî pe preoți, rămîn cu mîinile curate. Se vor întîlni cu toții în cer. În caz contrar, lăsîndu-i să mai trăiască cîteva săptămîni, îi trimiți pătați de sînge în iad. Hai, părinte : Diavolul e cel care-ți șoptește să le cruți viața pămîntească ca să le

lași vreme să se osîndească pe vecie. *(Pauză.)* Spune-mi, cum se intră în oraș ?

HEINRICH : Tu nu exiști.

GOETZ : Cum ?

HEINRICH : Tu nu exiști. Cuvintele tale mor înainte de a ajunge la urechile mele, chipul tău nu este din acelea pe care le întîlnești ziua namiaza mare. Știu tot ce vei spune, îți prevăd toate gesturile. Tu ești creatura mea, eu îți insuflu gîndurile. Visez, totul e mort, și aerul are gustul somnului.

GOETZ : În cazul ăsta visez și eu, căci prevăd pînă-ntr-atît tot ce vei face, încît mă și plictisești. Rămîne de știut care din noi doi se află în visul celuilalt.

HEINRICH : N-am ieșit din oraș ! N-am ieșit deloc. Jucăm în fața unor pînze pictate. Palavragiule, joacă-ți comedia. Îți știi rolul ? Al meu e de a zice nu. Nu ! Nu ! Nu ! Tu nu zici nimic ? Totul nu e decît o ispită foarte obișnuită și nu prea pare adevărată. Ce să fac eu în tabăra lui Goetz ? *(Arată orașul.)* Dacă s-ar putea stinge luminile astea ! Ce caută el acolo, cînd eu sînt înăuntrul lui ? *(Pauză.)* Există o ispită, dar nu știu unde e. *(Către Goetz.)* Ce știu foarte bine e că am să-l văd pe Diavol : cînd se pregătește să se schimonosească la mine, spectacolul începe cu vedenii.

GOETZ : Așadar, l-ai mai văzut ?

HEINRICH : Mai des decît ți-ai văzut tu mama.

GOETZ : Semăn cu el ?

HEINRICH : Tu, biet om ? Tu ești bufonul.

GOETZ : Care bufon ?

HEINRICH : Există întotdeauna și un bufon. Rolul lui este să mă necăjească. *(Pauză.)* Am cîștigat.

GOETZ : Ce ?

HEINRICH : Am cîștigat. S-a stins și cea din urmă lumină. A dispărut amăgirea diavolească a Wormsului ! Haide ! Acum vei dispare și tu la rîndul tău, și a-

ceastă ispită caraghioasă va lua sfîrşit. Noapte, noapte pretutindeni. Ce linişte !

GOETZ : Continuă, părinte, continuă. Îmi aduc aminte tot ce-mi vei spune. Acum un an... O, da, frate, mi-aduc aminte ; cum ai mai vrea ca toată noaptea asta să intre în capul tău ! Cum am mai vrut-o şi eu !

HEINRICH *(murmură)* : Unde am să mă trezesc ?

GOETZ *(izbucnind în rîs)* : Eşti treaz, scamatorule, şi o ştii şi tu. Totul e adevărat. Priveşte-mă, atinge-mă, sînt din carne şi oase. Iată, apare luna şi cetatea ta diabolică iese din întuneric : uită-te la ea : e o amăgire ? Da' de unde. Sînt stînci adevărate ; metereze adevărate, e un oraş adevărat, cu locuitori adevăraţi. Iar tu, tu eşti un trădător adevărat.

HEINRICH : Eşti trădător cînd trădezi. Şi orice ai face tu, n-am să trădez.

GOETZ : Cine e trădător, trădează ; tu vei trăda. Hai, părinte, ai şi devenit trădător : două tabere se înfruntă şi tu susţii că aparţii şi uneia, şi celeilalte în acelaşi timp. Deci eşti cu două feţe, deci gîndeşti în două limbi : suferinţa săracilor o numeşti încercare în latineasca bisericii, şi nedreptate în nemţeşte. Ce ţi se mai poate întîmpla dacă mă ajuţi să intru în oraş ? Vei deveni trădătorul care erai, atîta tot. Un trădător care trădează este un trădător care se acceptă.

HEINRICH : Cum de ştii asta dacă nu sînt eu cel care-ţi dictează cuvintele ?

GOETZ : Fiindcă sînt un trădător. *(Pauză.)* Eu am străbătut drumul care-ţi rămîne ţie de făcut şi priveşte-mă : n-am un chip înfloritor ?

HEINRICH : Eşti înfloritor fiindcă te-ai conformat firii tale. Toţi bastarzii trădează, asta se ştie. Dar eu nu sînt bastard.

GOETZ *(dă să-l lovească, dar se abține)* : De obicei cine-mi spune odată bastard nu mai apucă s-o spună a doua oară.

HEINRICH : Bastardule !

GOETZ : Părinte, părinte, fii serios. Nu mă sili să-ți tai urechile : deși asta n-ar schimba nimic, fiindcă ți-aș lăsa limba. *(Brusc, îl îmbrățișează.)* Salut, frățioare, salut, copil nelegitim ca și mine ! Căci și tu ești bastard. Ca să-ți dea viață, clerul s-a culcat cu Mizeria ; ce neplăcută voluptate. *(Pauză.)* Sigur că bastarzii trădează : ce altceva ai vrea să facă ? Eu sînt agent dublu din naștere. Maică-mea s-a dat unui coate goale și eu sînt făcut din două jumătăți care nu se lipesc una de alta : fiecărei jumătăți îi e scîrbă de cealaltă. Crezi că tu ești alcătuit mai bine ? O jumătate de popă adăugată la o jumătate de sărăntoc n-o să alcătuiască niciodată un om întreg. Noi nu *sîntem* și nu *avem* nimic. Toți copiii legitimi pot să se bucure de bunurile pămîntești fără să plătească. Tu nu. Eu nu. Încă din copilărie privesc lumea prin gaura cheii : e un oușor frumos, plin tot, unde fiecare ocupă locul care i-a fost sortit, dar noi nu ne aflăm înăuntru. Afară ! Respinge lumea asta, care nu te vrea. Fă Răul : ai să vezi cît de ușor te vei simți. *(Intră un ofițer.)* Ce vrei ?

OFIȚERUL : A sosit trimisul arhiepiscopului.

GOETZ : Să vină.

OFIȚERUL : Aduce vești ; inamicul a lăsat pe cîmpul de luptă șapte mii de morți și a rupt-o la fugă.

GOETZ : Și fratele meu ? *(Ofițerul vrea să-i vorbească la ureche.)* Nu te apropia de mine și vorbește tare.

OFIȚERUL : Conrad a murit.

Din acest moment Heinrich îl privește cu atenție pe Goetz.

GOETZ : Bine. I s-a găsit trupul ?

OFIȚERUL : Da.

GOETZ : În ce stare ? Răspunde !

OFIȚERUL : Desfigurat.
GOETZ : O lovitură de sabie ?
OFIȚERUL : Lupii.
GOETZ : Ce lupi ? Sînt lupi ?
OFIȚERUL : Pădurea de la Arnheim...
GOETZ : Bine. Să-mi închei socotelile aici și apoi pornesc împotriva lor cu întreaga armată. Am să-i jupoi pe toți lupii din Arnheim. Du-te. *(Ofițerul iese. Pauză.)* Mort nespovedit ; lupii i-au mîncat fața, dar vezi : zîmbesc.
HEINRICH *(cu blîndețe)* : De ce l-ai trădat ?
GOETZ : Fiindcă îmi plac lucrurile duse pînă la capăt. Părinte, eu m-am făcut singur ceea ce sînt : bastard eram din naștere, dar frumosul titlu de fratricid nu-l datorez decît meritelor mele. *(Pauză.)* Este a mea acum, numai a mea.
HEINRICH : Ce este a ta ?
GOETZ : Casa Heidenstammilor. S-a terminat cu Heidenstammii, sînt lichidați, îi cuprind pe toți în mine, de la Alberic, fondatorul, pînă la Conrad, ultimul moștenitor de parte bărbătească. Uită-te bine la mine, părinte, sînt un cavou de familie. De ce rîzi ?
HEINRICH : Credeam că numai eu am să-l văd pe Diavol în noaptea asta, dar acum cred c-o să-l vedem amîndoi.
GOETZ : Nu mai pot eu de Diavol ! El primește sufletele, dar nu el le osîndește. Nu vreau să am de-a face decît cu Dumnezeu ; monștrii și sfinții țin numai de el. Dumnezeu mă vede, părinte, știe că mi-am ucis fratele și inima lui sîngerează. Ei bine, da, Doamne, l-am ucis. Ce poți să-mi faci ? Am săvîrșit cea mai cumplită dintre crime și Dumnezeul dreptății nu mă poate pedepsi ; sînt mai bine de cincisprezece ani de cînd m-a osîndit. Hai, destul pentru azi : e sărbătoare. Am să beau.

HEINRICH *(îndreptîndu-se spre el)* : Na ! *(Scoate din buzunar o cheie şi i-o întinde.)*
GOETZ : Ce-i asta ?
HEINRICH : O cheie.
GOETZ : Ce cheie ?
HEINRICH : A oraşului Worms.
GOETZ : Ajunge pentru azi, am zis. Un frate, la naiba ! Nu-ţi îngropi fratele în fiecare zi. Pot să-mi iau şi eu liber pînă mîine.
HEINRICH *(înaintează spre el)* : Laşule !
GOETZ *(oprindu-se)* : Dacă iau cheia asta, am să dau foc la tot.
HEINRICH : În fundul acelei rîpi este o stîncă mare, albă. La baza ei, ascunsă de mărăcinişuri, e o groapă. O veţi lua prin gangul subteran şi veţi găsi o uşă care se deschide cu cheia asta.
GOETZ : Ce-au să te mai iubească săracii tăi ! Ce-au să te mai binecuvînteze !
HEINRICH : Nu mă mai priveşte. Eu dispar. Dar ţi-i încredinţez pe săracii mei, bastardule. Acum tu trebuie să alegi.
GOETZ : Spuneai adineaori că ajunge să-mi vezi mutra...
HEINRICH : N-o văzusem destul de bine.
GOETZ : Şi ce vezi acum ?
HEINRICH : Văd că şi ţie ţi-e silă de tine.
GOETZ : E adevărat, dar nu-ţi face iluzii. De cincisprezece ani mi-e silă de mine. Şi ce-i cu asta ? Nu înţelegi că Răul este raţiunea mea de a fi ? Dă-mi cheia. *(O ia.)* Ei bine, părinte, te vei fi minţit pînă la capăt. Credeai că ai găsit un tertip ca să-ţi maschezi trădarea. Dar, pînă la sfîrşit, tot ai trădat. L-ai vîndut pe Conrad.
HEINRICH : Pe Conrad ?
GOETZ : Nu te nelinişti. Îmi semeni pînă-ntr-atît, încît te-am confundat cu mine. *(Iese.)*

TABLOUL AL TREILEA

Cortul lui Goetz.
Prin deschizătură se zărește în depărtare orașul scăldat în lumina lunii.

SCENA I

Hermann, Catherine

Hermann intră și încearcă să se ascundă în dosul patului de campanie. Capul și corpul dispar, nu i se mai văd decît fesele, enorme.
Catherine intră, se apropie și-i dă un picior. El se ridică înspăimîntat. Ea sare îndărăt rîzînd.

AL TREILEA OFIȚER, HERMANN : Dacă strigi...

CATHERINE : Dacă strig, ești prins și Goetz o să te spînzure. Mai bine să stăm de vorbă. Ce vrei să-i faci ?

HERMANN : Ce-am să-i fac eu, stricato, i-ai fi făcut tu de mult dacă ai fi avut sînge în vine. Hai ! Du-te de te plimbă. Și mulțumește-i lui Dumnezeu că se prinde altul să facă treaba în locul tău. Ai auzit ?

CATHERINE : Și cu mine ce-o să se întîmple dacă moare el ? Toată tabăra o să sară pe mine.

HERMANN : O să te facem scăpată.

CATHERINE : O să-mi dați bani ?

HERMANN : O să-ți dăm ceva.

CATHERINE : Dați-mi o zestre și-am să intru la mănăstire.

HERMANN : La mănăstire ! Tu ! Dacă vrei să trăiești într-o comunitate, sfatul meu e să te duci mai curînd la bordel : cu talentul pe care-l ai în coapse o să cîștigi aur, nu glumă. Hai, hotărăște-te ! Nu-ți cer decît să taci.

CATHERINE : Dacă-i vorba numai să tac, poți să te bizui pe mine : în orice caz, n-am să te trădez. Dacă-i

vorba însă să te las să-l spinteci, atunci se schimbă socoteala.

HERMANN : De ce se schimbă ?

CATHERINE : Fiindcă n-avem aceleaşi interese, căpitane. Bărbatul îşi repară onoarea cu tăişul spadei. Dar el a făcut din mine o curvă, şi asta-i mult mai greu de reparat. *(Pauză.)* În noaptea asta oraşul o să fie luat. Războiul s-a sfîrşit, toată lumea pleacă. Dintr-o clipă într-alta o să pice şi el şi-atunci am să-l întreb ce gînduri are cu mine. Dacă mă păstrează...

HERMANN : Goetz, să te păstreze ? Eşti nebună. Ce vrei să facă cu tine ?

CATHERINE : Dacă mă păstrează, să nu te atingi de el.

HERMANN : Şi dacă te goneşte ?

CATHERINE : Atunci e al tău. Dacă strig : „Ţi-ai făcut-o cu mîna ta", ieşi din ascunzătoare şi-i la cheremul tău.

HERMANN : Istoria asta nu prea-mi miroase a bine. N-am poftă ca tot ce-am pus la cale să depindă de fundul unei curve.

CATHERINE *(care priveşte de cîtva timp afară)* : Atunci nu-ţi mai rămîne decît să îngenunchezi şi să-i ceri iertare : iată-l.

Hermann dă fuga să se ascundă. Catherine începe să rîdă.

SCENA II

Goetz, Catherine, Hermann (ascuns)

GOETZ *(intrînd)* : De ce rîzi ?

CATHERINE : Rîdeam de visele mele : te vedeam mort, cu un pumnal în spate. *(Pauză.)* Ei, a vorbit ?

GOETZ : Cine ?

CATHERINE : Popa !

GOETZ : Care popă ? A, da ! Da, da, desigur.

CATHERINE : Şi-o să fie în noaptea asta ?

GOETZ : Ce te privește pe tine ? Scoate-mi cizmele. *(Ea i le scoate.)* Conrad a murit.

CATHERINE : Știu, toată tabăra știe.

GOETZ : Dă-mi să beau. Chestia asta trebuie sărbătorită. *(Ea îl servește.)* Bea și tu !

CATHERINE : N-am chef.

GOETZ : Bea, fir-ar să fie, e sărbătoare.

CATHERINE : Frumoasă sărbătoare care a început cu un masacru și va sfîrși cu un măcel.

GOETZ : Cea mai frumoasă sărbătoare din viața mea. Mîine plec la moșie.

CATHERINE *(încremenită)* : Așa curînd ?

GOETZ : Așa curînd ! Sînt treizeci de ani de cînd visez asta. Nu mai aștept nici o zi. *(Catherine pare tulburată.)* Nu te simți bine ?

CATHERINE *(revenindu-și)* : Fiindcă te-aud cum vorbești de moșia *ta*, cînd trupul lui Conrad e cald încă.

GOETZ : Sînt treizeci de ani de cînd e a mea în taină *(Ridică paharul.)* Beau pentru moșia mea și pentru castelul meu. Închină ! *(Ea ridică paharul în tăcere.)* Spune : „Pentru moșia ta !"

CATHERINE : Nu.

GOETZ : De ce, tîrîtură ?

CATHERINE : Pentru că nu e a ta. Crezi că dacă l-ai omorît pe fratele tău n-ai să mai fii bastard ? *(Goetz începe să rîdă și vrea să-i dea o palmă. Ea se ferește și se trage îndărăt rîzînd.)* Moșiile se transmit prin moștenire.

GOETZ : Ar fi trebuit să mă plătească scump ca să primesc să le moștenesc. E al meu ceea ce-mi iau eu. Hai, închină sau mă supăr !

CATHERINE : „Pentru moșia ta ! Pentru castelul tău !"

GOETZ : Și pentru ca noaptea să umble pe coridoare multe fantome indignate.

CATHERINE : Într-adevăr, cabotinule, ce te-ai face tu fără spectatori ? Beau pentru fantome ! *(Pauză.)*

Aşadar, micuţule, este al tău ceea ce îţi iei singur ?
GOETZ : Atît.
CATHERINE : Atunci, în afară de castel şi de moşie, mai stăpîneşti o comoară nepreţuită de care, pare-se, nu prea te sinchiseşti.
GOETZ : Ce comoară ?
CATHERINE : Eu, iubitule, eu. Nu m-ai luat cu forţa ? *(Pauză.)* Ce-ai de gînd să faci cu mine ? Hotărăşte-te.
GOETZ *(se uită la ea şi se gîndeşte)* : Ei bine, te iau cu mine.
CATHERINE : Mă iei cu tine ? *(Face cîţiva paşi şovăind.)* De ce mă iei cu tine ? Ca să instalezi o tîrfă într-un castel istoric ?
GOETZ : Ca să culc o tîrfă în patul mamei mele. *(Pauză.)*
CATHERINE : Şi dacă aş refuza ? Dacă n-aş vrea să te urmez ?
GOETZ : Sper că n-ai să vrei.
CATHERINE : A ! Mă iei cu forţa. Asta mă linişteşte. Mi-ar fi fost ruşine să te urmez de bunăvoie. *(Pauză.)* De ce vrei întotdeauna să smulgi ceea ce ţi s-ar da, poate, de bună voie ?
GOETZ : Ca să fiu sigur că o să mi se dea şi fără voie. *(Se duce spre ea.)* Uită-te la mine, Catherine. Ce-mi ascunzi ?
CATHERINE *(iute)* : Eu ? Nimic !
GOETZ : De cîtva timp nu mai eşti aceeaşi. Mă urăşti tot atît de mult ?
CATHERINE : O da, tot atît de mult.
GOETZ : Şi mai visezi să mă asasinezi.
CATHERINE : De mai multe ori pe noapte.
GOETZ : Cel puţin nu uiţi că te-am pîngărit şi te-am înjosit ?
CATHERINE : Nici gînd.
GOETZ : Şi mîngîierile mele îţi fac scîrbă ?
CATHERINE : Mă înfioară.

GOETZ : Foarte bine. Dacă ţi-ar trece prin minte să leşini de plăcere în braţele mele, te-aş izgoni imediat.
CATHERINE : Dar...
GOETZ : Nu vreau să mai primesc nimic, nici chiar favorurile unei femei.
CATHERINE : De ce ?
GOETZ : Fiindcă am primit prea mult. Timp de douăzeci de ani mi s-a dat totul, din mărinimie, pînă şi aerul pe care-l respiram : un bastard trebuie să sărute mîna care-l hrăneşte. O ! Cum am să dau eu acum ! Cum am să dau !
FRANTZ *(intrînd)* : Trimisul Excelenţei sale e aici.
GOETZ : Să intre.

SCENA III

Aceiaşi, Bancherul

BANCHERUL : Eu sînt Foucre.
GOETZ : Eu sînt Goetz şi ea e Catherine.
BANCHERUL : Sînt fericit să salut un căpitan atît de vestit.
GOETZ : Şi eu un bancher atît de bogat.
BANCHERUL : Aduc cu mine trei veşti minunate.
GOETZ : Arhiepiscopul e victorios, fratele meu e mort, domeniul lui este al meu. Astea sînt ?
BANCHERUL : Întocmai. Ei bine, eu...
GOETZ : Să le sărbătorim ! Vreţi să beţi ?
BANCHERUL : Stomacul meu nu mai suportă vinul. Eu...
GOETZ : O vreţi pe fata asta frumoasă ? E a dumneavoastră.
BANCHERUL : N-am ce să fac cu ea. Sînt prea bătrîn.
GOETZ : Biata mea Catherine, nu te vrea. *(Către ban-*

cher.) Preferați băieții tineri ? O să găsiți unul chiar astă seară în cortul dumneavoastră.

BANCHERUL : Nu, nu, nu-mi trebuie nici un băiat tînăr ! Nu-mi trebuie nici un băiat tînăr ! Eu...

GOETZ : Ce-ați zice de un pedestraș ? Am unul înalt de șase picioare, cu o față păroasă de tot ; ai jura că-i Polifem.

BANCHERUL : O ! O ! În nici un caz...

GOETZ : Atunci vă vom da onorul. *(Strigă.)* Frantz ! *(Apare Frantz.)* Frantz, îl vei plimba pe domnul prin tabără și bagă de seamă ca soldații să strige „Trăiască bancherul", azvîrlindu-și pălăriile în aer. *(Frantz iese.)*

BANCHERUL : Vă rămîn îndatorat, dar aș dori să vă vorbesc între patru ochi.

GOETZ *(mirat)* : Păi de cînd ați intrat ce faceți ? *(Arătînd-o pe Catherine.)* A, asta ? E un animal domestic : puteți vorbi fără sfială.

BANCHERUL : Eminența sa a fost întotdeauna un om pașnic și știți că răposatul vostru frate e răspunzător de izbucnirea războiului...

GOETZ : Fratele meu ? *(Foarte violent.)* Dacă dobitocul ăla bătrîn nu l-ar fi scos din fire...

BANCHERUL : Domnule...

GOETZ : Da. Uitați ce am spus, dar v-aș rămîne îndatorat dacă l-ați lăsa pe fratele meu în afara chestiunilor ăstora. La urma urmelor sînt în doliu după el.

BANCHERUL : Eminența sa a hotărît deci să celebreze reinstaurarea păcii prin măsuri de clemență excepționale.

GOETZ : Bravo ! O să deschidă închisorile ?

BANCHERUL : Închisorile ? O, nu !

GOETZ : Dorește să le ridic pedeapsa soldaților pe care i-am pedepsit ?

BANCHERUL : Sigur c-o dorește. Dar amnistia la care se gîndește Eminența sa are un caracter mai gene-

ral. Vrea s-o extindă şi asupra supuşilor săi din Worms.

GOETZ : A ! A !

BANCHERUL : Eminenţa sa a hotărît să le ierte rătăcirea trecătoare.

GOETZ : Într-adevăr, este o idee excelentă.

BANCHERUL : Am căzut oare de acord ? Atît de repede ?

GOETZ : Întru totul de acord. *(Bancherul îşi freacă mîinile.)*

BANCHERUL : Deci, totul e perfect. Sînteţi un om de înţeles. Cînd vă gîndiţi să ridicaţi asediul ?

GOETZ : Mîine totul va fi gata.

BANCHERUL : Mîine e puţin cam devreme. Eminenţa sa doreşte să intre în tratative cu asediaţii. Dacă armata dumneavoastră mai stă cîteva zile în faţa zidurilor, negocierile vor fi mult uşurate.

GOETZ : Înţeleg. Şi cine va trata cu ei ?

BANCHERUL : Eu.

GOETZ : Cînd ?

BANCHERUL : Mîine.

GOETZ : Imposibil.

BANCHERUL : De ce ?

GOETZ : Catherine ! Să-i spunem ?

CATHERINE : Desigur, comoara mea.

GOETZ : Spune-i tu. Eu nu îndrăznesc, o să se mîhnească prea rău.

CATHERINE : Mîine, bancherule, toţi oamenii aceia vor fi morţi.

BANCHERUL : Morţi ?

GOETZ : Toţi.

BANCHERUL : Morţi cu toţii ?

GOETZ : Morţi cu toţii. La noapte. Vedeţi cheia asta ? E cheia oraşului. Într-o oră vom începe masacrul.

BANCHERUL : Toţi ? Şi bogătaşii ?

GOETZ : Şi bogătaşii.

BANCHERUL : Dar adineoari ați aprobat clemența arhiepiscopului...

GOETZ : O aprob și acum. E ofensat și e preot : sînt două motive pentru a ierta. Dar eu, de ce-aș ierta ? Locuitorii din Worms nu m-au ofensat. Nu, nu : eu sînt militar, deci ucid. Am să-i ucid, fiindcă asta-i ocupația mea, și arhiepiscopul o să-i ierte, fiindcă asta-i ocupația lui. *(Pauză. Bancherul începe să rîdă. Catherine și apoi Goetz rîd și ei.)*

BANCHERUL *(rîzînd)* : Vă place să rîdeți !

GOETZ *(rîzînd)* : E singurul lucru care-mi place.

CATHERINE *(rîzînd)* : Are mult haz, nu-i așa ?

BANCHERUL : Foarte mult. Și-și rezolvă foarte bine treburile.

GOETZ : Ce treburi ?

BANCHERUL : De treizeci de ani, mă călăuzesc după un principiu : interesul conduce lumea. În fața mea, oamenii și-au justificat purtarea invocînd cele mai nobile motive. Îi ascultam cu o ureche și-mi ziceam : Vezi care e interesul !

GOETZ : Și cînd îl dibuiați ?

BANCHERUL : Stăteam de vorbă.

GOETZ : Pe-al meu l-ați dibuit ?

BANCHERUL : Da !

GOETZ : Care e ?

BANCHERUL : S-o luăm încetișor. Dumneavoastră faceți parte dintr-o categorie foarte greu de mînuit. Cu dumneavoastră trebuie să înaintez pas cu pas.

GOETZ : Ce categorie ?

BANCHERUL : Aceea a idealiștilor.

GOETZ : Ce-i asta ?

BANCHERUL : Vedeți dumneavoastră, eu împart oamenii în trei categorii : cei care au bani mulți, cei care nu au deloc și cei care au puțini. Cei dintîi vor să păstreze ceea ce au : interesul lor este să mențină ordinea ; cei din categoria a doua vor să ia ceea ce

nu au : interesul lor este să distrugă ordinea actuală și să stabilească o alta, care să-i avantajeze. Și unii și ceilalți sînt realiști, oameni cu care te poți înțelege. Cei din categoria a treia vor să răstoarne ordinea socială ca să ia ceea ce nu au și, în același timp, s-o păstreze ca să nu li se ia ceea ce au. Atunci păstrează în fapt ceea ce distrug în idee sau distrug în fapt ceea ce se prefac că păstrează. Aceștia sînt idealiști.

GOETZ : Bieții oameni. Și cum pot fi vindecați ?

BANCHERUL : Trecîndu-i în altă categorie socială. Dacă-i îmbogățești, ei vor apăra ordinea stabilită.

GOETZ : Atunci îmbogățiți-mă. Ce-mi oferiți ?

BANCHERUL : Pămînturile lui Conrad.

GOETZ : Mi le-ați și dat.

BANCHERUL : Adevărat. Dar să vă amintiți că le datorați bunătății Eminenței sale.

GOETZ : Puteți fi sigur că n-am să uit. Pe urmă ?

BANCHERUL : Fratele dumneavoastră avea datorii.

GOETZ : Sărmanul ! *(Își face semnul crucii. Hohotește nervos.)*

BANCHERUL : Ce s-a întîmplat ?

GOETZ : Mai nimic : spiritul de familie. Deci avea datorii.

BANCHERUL : Am putea să le plătim.

GOETZ : Asta nu e în interesul meu, fiindcă nici nu mă gîndeam să le recunosc. E în interesul creditorilor lui.

BANCHERUL : O rentă de o mie de ducați ?...

GOETZ : Dar soldații mei ? Dacă nu vor vrea să plece cu mîinile goale ?

BANCHERUL : Încă o mie de ducați pentru a-i împărți trupelor. E destul ?

GOETZ : E prea mult.

BANCHERUL : Atunci sîntem de acord ?

GOETZ : Nu.

BANCHERUL : O rentă de două mii de ducaţi ? De trei mii. Mai mult nu dau.

GOETZ : Cine vă cere asta ?

BANCHERUL : Atunci ce vreţi ?

GOETZ : Să cuceresc oraşul şi să-l distrug.

BANCHERUL : Să-l cuceriţi, treacă-meargă, dar, pentru numele lui Dumnezeu, de ce vreţi să-l distrugeţi ?

GOETZ : Fiindcă toată lumea vrea să-l cruţ.

BANCHERUL *(consternat)* : După cum se vede m-am înşelat...

GOETZ : Ei da ! N-ai ştiut să descoperi care-i interesul meu. Ia să vedem, care este ? Caută-l ! Caută-l, hai ! Dar grăbeşte-te : trebuie să-l găseşti pînă-ntr-o oră ; dacă pînă atunci n-ai descoperit sforile care pun în mişcare marioneta, am să te plimb pe străzi şi ai să vezi aprinzîndu-se, unul după altul, focarele incendiului.

BANCHERUL : Trădaţi încrederea arhiepiscopului.

GOETZ : Trădez ? Încrederea ? Toţi sînteţi la fel, voi ăştia, realiştii : cînd nu mai ştiţi ce să spuneţi, împrumutaţi limbajul idealiştilor.

BANCHERUL : Dacă distrugeţi oraşul n-o să căpătaţi pămînturile lui Conrad.

GOETZ : Păstraţi-le ! Interesul meu, bancherule, era să le am şi să trăiesc acolo. Dar nu sînt atît de sigur că omul acţionează din interes. Aşa că păstraţi-le, şi Eminenţa sa să se spele pe cap cu ele. Mi-am sacrificat fratele pentru arhiepiscop şi acum aţi vrea să cruţ douăzeci de mii de mîrlani ? Îi ofer pe locuitorii din Worms ca jertă pentru sufletul lui Conrad : au să se prăjească în cinstea lui. Cît priveşte domeniul Heidenstamm, arhiepiscopul n-are decît să se retragă acolo şi, dacă vrea, să se consacre agriculturii : va avea nevoie, fiindcă în noaptea asta am intenţia să-l ruinez. *(Pauză.)* Frantz ! *(Apare Frantz.)* Ia-l pe bătrînul ăsta realist şi ai grijă să i se dea

toate onorurile. Cînd va fi în cortul lui, leagă-i zdravăn mîinile şi picioarele.

BANCHERUL : Nu ! nu, nu, nu !

GOETZ : Ce s-a întîmplat ?

BANCHERUL : Am un reumatism îngrozitor şi frînghiile voastre mă vor omorî. Vreţi să vă dau cuvîntul meu că n-am să părăsesc cortul ?

GOETZ : Cuvîntul tău ? E interesul tău să ni-l dai, dar în curînd interesul tău va fi să nu ţi-l ţii. Du-te, Franz, şi strînge bine nodurile.

Frantz şi bancherul ies. Imediat se aud strigăte de „Trăiască bancherul" foarte aproape, apoi mai departe şi din ce în ce mai slab.

SCENA IV

Goetz, Catherine, Hermann (ascuns)

GOETZ : Trăiască bancherul ! *(Izbucneşte în rîs.)* Adio, pămînturi ! Adio, cîmpuri şi rîuri ! Adio, castel !

CATHERINE *(rîzînd)* : Adio, pămînturi ! Adio, castel ! Adio, portrete de familie !

GOETZ : Să nu-ţi pară rău de nimic ! Ne-am fi plictisit de moarte acolo. *(Pauză.)* Dobitoc bătrîn ! *(Pauză.)* Ah ! Nu trebuia să mă provoace !

CATHERINE : Ţi-e rău ?

GOETZ : Ce te bagi ? *(Pauză.)* De, Răul trebuie să facă rău tuturor. Şi în primul rînd celui care-l face.

CATHERINE *(timid)* : Şi dacă n-ai să cucereşti oraşul ?

GOETZ : Dacă n-am să-l cuceresc, ai să fii castelană.

CATHERINE : Nu mă gîndeam la asta.

GOETZ : Bineînţeles că nu. Atunci, bucură-te : am să-l cuceresc.

CATHERINE : Dar de ce ?

GOETZ : Pentru că este rău.

CATHERINE : Şi de ce să faci Răul ?
GOETZ : Fiindcă Binele este deja făcut.
CATHERINE : Cine l-a făcut ?
GOETZ : Dumnezeu tatăl. Eu unul, născocesc. *(Strigă.)* Hei ! Căpitanul Schöne ! Să vină repede ! *(Goetz rămîne la intrarea cortului şi se uită afară.)*
CATHERINE : La ce te uiţi ?
GOETZ : La oraş. *(Pauză.)* Mă întreb dacă era şi atunci lună.
CATHERINE : Cînd ? Unde ?...
GOETZ : Anul trecut, cînd urma să cuceresc Halle. Era o noapte la fel ca asta, stăteam la intrarea cortului şi priveam turnul de deasupra meterezelor. Dimineaţa am dat asaltul. *(Vine către ea.)* În orice caz, am să spăl putina mai înainte ca lucrurile să înceapă să pută. Încalec şi la revedere.
CATHERINE : Tu... pleci ?
GOETZ : Mîine, înainte de amiază, şi fără să spun nimănui.
CATHERINE : Şi eu ?
GOETZ : Tu ? Ţine-te de nas şi roagă-te să nu sufle vîntul din partea asta. *(Intră căpitanul.)* Două mii de oameni înarmaţi : regimentele lui Wolfmar şi Ulrich. Să fie gata să mă urmeze într-o jumătate de ceas. Restul armatei — în stare de alarmă. Faceţi totul pe întuneric şi fără zgomot. *(Căpitanul iese. Pînă la sfîrşitul actului se vor auzi zgomotele înăbuşite ale pregătirilor.)* Deci, mititico, n-o să mai fii castelană.
CATHERINE : Mă tem că nu.
GOETZ : Eşti foarte dezamăgită ?
CATHERINE : N-am crezut nici un moment.
GOETZ : De ce ?
CATHERINE : Fiindcă te cunosc.
GOETZ *(violent)* : Tu, mă cunoşti ? *(Se opreşte şi izbucneşte în rîs.)* La urma urmei şi eu pot fi intuit.

(Pauză.) Cred că ţi-ai făcut anumite idei asupra felului în care să mă iei : mă observi, mă priveşti...

CATHERINE : Şi un cîine se uită la un episcop.

GOETZ : Da, dar vede un episcop cu cap de cîine. Eu ce fel de cap am ? De cîine ? De scrumbie ? De morun ? *(Se uită la ea.)* Vino pe pat.

CATHERINE : Nu.

GOETZ : Vino, îţi spun, vreau să fac dragoste.

CATHERINE : Nu te-am văzut niciodată atît de stăruitor. *(O ia de umăr.)* Nici atît de grăbit. Ce ai ?

GOETZ : Goetz cel cu capul de morun îmi face semn. El şi cu mine vrem să ne amestecăm. Şi-apoi, neliniştea te îndeamnă la dragoste.

CATHERINE : Eşti neliniştit ?

GOETZ : Da. *(Urcă, se aşează pe pat, cu spatele la ofiţerul ascuns.)* Haide ! Vino !

Catherine se duce spre el, îl smulge de unde stă şi se aşază ea în locul lui.

CATHERINE : Vin, da, sînt a ta. Dar spune-mi mai întîi ce-o să se întîmple cu mine ?

GOETZ : Cînd ?

CATHERINE : De mîine încolo.

GOETZ : De unde vrei să ştiu ? Fă-te ce vrei.

CATHERINE : Adică... să mă fac tîrfă.

GOETZ : Mde, asta mi se pare soluţia cea mai bună, nu ?

CATHERINE : Şi dacă nu-mi place ?

GOETZ : Găseşte un nătărău care să te ia de nevastă.

CATHERINE : Şi tu ce-o să faci ?

GOETZ : Mă reangajez. Se spune că husiţii se agită, mă duc să le dau la mir.

CATHERINE : Ia-mă şi pe mine.

GOETZ : Ce să faci ?

CATHERINE : Vor fi zile cînd o să ai nevoie de o femeie ; cînd va fi clar de lună şi va trebui să cucereşti un oraş şi cînd vei fi neliniştit şi o să te simţi îndrăgostit.

GOETZ : Toate femeile sînt la fel. Oamenii mei or să-mi aducă cu duzinile dacă o să am poftă.

CATHERINE *(brusc)* : Nu vreau !

GOETZ : Nu vrei ?

CATHERINE : Pot să fiu cît douăzeci de femei, cît o sută, dacă vrei, cît toate la un loc. Ia-mă pe crupa calului tău, nu cîntăresc mai nimic, nici n-o să mă simtă. Vreau să fiu bordelul tău !

Se strînge la pieptul lui.

GOETZ : Ce te-a apucat ? *(Pauză. O privește. Brusc.)* Pleacă ! Mi-e rușine pentru tine.

CATHERINE *(rugătoare)* : Goetz !

GOETZ : N-am să suport să te uiți la mine cu ochii ăștia. Tare netrebnică trebuie să fii ca să îndrăznești să mă iubești după tot ce ți-am făcut.

CATHERINE *(țipînd)* : Nu te iubesc ! Îți jur ! Și chiar dacă te-aș iubi, nu ți-aș spune-o. Ce-ți pasă dacă cineva te iubește cînd nu ți-o spune niciodată !

GOETZ : Ce nevoie am să fiu iubit ? Dacă mă iubești, tu vei avea toată plăcerea. Du-te, tîrîtură ! Nu vreau să profite nimeni de mine.

CATHERINE *(țipînd)* : Goetz ! Goetz ! Nu mă goni ! Nu mai am pe nimeni pe lume !

GOETZ *(încearcă s-o dea afară din cort. Ea se agață de mîinile lui)* : N-ai de gînd să pleci ?

CATHERINE : Ți-ai făcut-o cu mîna ta, Goetz ! Ți-ai făcut-o cu mîna ta. *(Hermann iese din ascunzătoare și se repede cu cuțitul ridicat.)* A ! Ferește-te !

GOETZ *(se întoarce și-l apucă pe Hermann de încheietura mîinii)* : Frantz ! *(Intră soldații. El rîde.)* Am reușit totuși să-l scot măcar pe unul din fire.

HERMANN *(către Catherine)* : Lepădătură ! Pîrîtoareo !

GOETZ *(către Catherine)* : Erai complice ? Îmi place mai mult așa, îmi place cu mult mai mult așa ! *(O mîn-*

gîie pe bărbie.) Luaţi-l de aici. Am să-i hotărăsc soarta imediat.

Soldaţii ies, ducîndu-l pe Hermann. Pauză.

CATHERINE : Ce-o să-i faci ?

GOETZ : Nu pot să le port pică oamenilor care încearcă să mă omoare. Îi înţeleg foarte bine. Am să-i dau cep ca unui butoi mare ce e.

CATHERINE : Şi mie ce-o să-mi faci ?

GOETZ : Adevărat, trebuie să te pedepsesc şi pe tine.

CATHERINE : Nu te sileşte nimeni.

GOETZ : Ba da. *(Pauză.)* Multora dintre soldaţii mei le lasă gura apă cînd te văd trecînd. Am să te dăruiesc lor. După aia, dacă mai trăieşti, o să alegem un soldăţoi cît mai spanchiu şi mai ciupit de vărsat şi popa din Worms o să vă căsătorească.

CATHERINE : Nu te cred.

GOETZ : Nu ?

CATHERINE : Nu. Nu eşti... N-ai să faci una ca asta. Sînt sigură. Sînt sigură !

GOETZ : N-am s-o fac ? *(Strigă.)* Frantz ! Frantz ! *(Intră Frantz şi doi soldaţi.)* Ocupă-te de mireasă, Frantz.

FRANTZ : Care mireasă ?

GOETZ : Catherine. Ai s-o măriţi mai întîi cu toţi, cu mare pompă, pe urmă...

SCENA V

Aceiaşi, Nasty

Nasty intră, se duce la el şi-l plesneşte peste ureche.

GOETZ : Ei, mocofane, ce faci ?

NASTY : Te plesnesc peste ureche.

GOETZ : Am simţit. *(Ţinîndu-l strîns.)* Cine eşti tu ?

NASTY : Nasty, brutarul.

GOETZ *(către soldaţi)* : Nasty e ?
SOLDAŢII : Da, el e.
GOETZ : Pe legea mea, frumoasă pradă.
NASTY : Nu m-ai prins tu, m-am predat eu.
GOETZ : Dacă vrei ; rezultatul e oricum acelaşi. Dumnezeu mă copleşeşte astăzi cu darurile lui. *(Se uită la el.)* Iată-l deci pe Nasty, Domnul tuturor calicilor din Germania. Eşti aşa cum mi te-am închipuit : jalnic ca virtutea însăşi.
NASTY : Nu sînt virtuos. Copiii noştri însă vor fi, dacă vom vărsa destul sînge ca să le dăm dreptul să fie.
GOETZ : Înţeleg : eşti profet !
NASTY : Ca toată lumea.
GOETZ : Adevărat ? Atunci şi eu sînt profet ?
NASTY : Orice cuvînt îl mărturiseşte pe Dumnezeu ; orice cuvînt spune totul despre orice.
GOETZ : Ei, drăcie ! Va trebui să fiu atent la ce spun.
NASTY : La ce bun ? N-ai să te poţi împiedica să nu spui totul.
GOETZ : Bun. Şi acum răspunde tu la întrebările mele şi caută să nu spui chiar tot, că altfel n-o să mai terminăm. Deci tu eşti Nasty, profet şi brutar.
NASTY : Da, ăsta sînt.
GOETZ : Lumea te crede în Worms.
NASTY : Am ieşit de-acolo.
GOETZ : În noaptea asta ?
NASTY : Da.
GOETZ : Ca să-mi vorbeşti ?
NASTY : Ca să caut întăriri şi să te atac pe la spate.
GOETZ : Excelentă idee ! Ce te-a făcut să te răzgîndeşti ?
NASTY : Pe cînd străbăteam tabăra, am aflat că un trădător ţi-a predat oraşul.
GOETZ : Ai trecut, probabil, printr-un moment foarte greu ?
NASTY : Da, foarte greu.
GOETZ : Şi atunci ?

NASTY : Şedeam pe o piatră în spatele cortului. Am văzut cortul luminîndu-se puţin şi nişte umbre mişcîndu-se. În momentul acela am primit însărcinarea să vin la tine şi să-ţi vorbesc.

GOETZ : Cine ţi-a dat însărcinarea asta ?

NASTY : Cine vrei să mi-o fi dat ?

GOETZ : Într-adevăr, cine ? Fericit om ; ai însărcinări şi ştii cine ţi le-a dat. Şi eu am, închipuieşte-ţi — de pildă, însărcinarea de a da foc Wormsului. Dar eu nu izbutesc să aflu cine mi-a dat-o. *(Pauză.)* Oare Dumnezeu ţi-a poruncit să mă plesneşti peste ureche ?

NASTY : Da.

GOETZ : De ce ?

NASTY : Nu ştiu. Poate ca să sară ceara care-ţi astupă auzul.

GOETZ : Pe capul tău s-a pus un preţ. Dumnezeu te-a prevenit ?

NASTY : Dumnezeu n-avea nevoie să mă prevină. Am ştiut din totdeauna cum am să sfîrşesc.

GOETZ : Uitasem că eşti profet.

NASTY : Nu-i nevoie să fii profet. Noi ăştia, n-avem decît două feluri de a muri. Cei care se resemnează mor de foame, cei care nu se resemnează mor spînzuraţi. De la doisprezece ani, ştii dacă te resemnezi sau nu.

GOETZ : Perfect. Ei bine, aruncă-te repede la picioarele mele.

NASTY : De ce ?

GOETZ : Ca să-mi cerşeşti mila, îmi închipui. Dumnezeu nu ţi-a poruncit lucrul ăsta ?

Frantz îi pune cizmele

NASTY : Nu, tu n-ai milă şi nici Dumnezeu n-are. Şi de ce ţi-aş cerşi-o cînd nici eu, în ziua hotărîtă, n-aş avea milă de nimeni ?

GOETZ *(ridicîndu-se)*: Atunci, la ce dracu ai venit aici ?

NASTY : Ca să-ţi deschid ochii, frate.

GOETZ : O, ce noapte minunată, totul se mişcă. Dumnezeu umblă pe pămînt, cortul meu e un cer plin de stele căzătoare şi iat-o pe cea mai mare : Nasty, profetul brutarilor, care vine să-mi deschidă ochii. Cine ar fi crezut că cerul şi pămîntul au să-şi dea atîta osteneală pentru un oraş de douăzeci şi cinci de mii de suflete ? De fapt, brutarule, cine-ţi dovedeşte că nu eşti victima Diavolului ?

NASTY : Cînd soarele îţi ia vederea, cine-ţi dovedeşte că nu e noapte ?

GOETZ : Noaptea, cînd visezi că e soare, cine-ţi dovedeşte că e ziuă ? Şi dacă l-am văzut şi eu pe Dumnezeu ? Ai ? A ! Ar fi soare contra soare. *(Pauză.)* Îi am pe toţi în mîinile mele, pe toţi : pe ăsta, care voia să mă omoare, pe trimisul arhiepiscopului şi pe tine, regele calicilor ; degetul lui a destrămat un complot şi i-a demascat pe vinovaţi ; mai mult, unul din slujitorii lui mi-a adus, din partea sa, cheile oraşului.

NASTY *(cu o voce schimbată, imperativă şi tăioasă)* : Unul din slujitorii lui ? Care ?

GOETZ : Ce-ţi pasă din moment ce ai să mori. Haide, mărturiseşte că Dumnezeu e cu mine.

NASTY : Cu tine ? Nu. Tu nu eşti omul lui Dumnezeu, cel mult viespea lui.

GOETZ : Ce ştii tu ?

NASTY : Oamenii lui Dumnezeu distrug sau clădesc, pe cînd tu, tu păstrezi.

GOETZ : Eu ?

NASTY : Tu semeni dezordine. Şi dezordinea este cel mai bun servitor al ordinii stabilite. Ai slăbit întreaga cavalerime, trădîndu-l pe Conrad, şi ai să slăbeşti burghezia, distrugînd Wormsul. Cui îi foloseşte asta ? Celor mari. Îi slujeşti pe cei mari, Goetz, şi-i vei sluji orice ai face : orice distrugere provoacă dezor-

dine, îi slăbeşte pe cei slabi, îi îmbogăţeşte pe cei bogaţi, sporeşte puterea celor puternici.

GOETZ : Deci, eu fac contrariul a ceea ce vreau ? *(Cu ironie.)* Din fericire, Dumnezeu te-a trimis ca să mă luminezi. Ce-mi propui ?

NASTY : O nouă alianţă.

GOETZ : Oh ! O nouă trădare ? Ce drăguţ : asta, cel puţin, intră-n obiceiurile mele, n-o să trebuie să mă schimb prea mult. Dar dacă nu trebuie să mă aliez nici cu burghezii, nici cu cavalerii, nici cu principii, nu prea văd cu cine trebuie să mă aliez.

NASTY : Ia oraşul, căsăpeşte-i pe bogaţi şi pe preoţi, apoi dă-l săracilor, ridică o oaste de ţărani şi goneşte-l pe arhiepiscop ; mîine toată ţara va merge cu tine.

GOETZ *(uluit)* : Vrei să mă aliez cu săracii ?

NASTY : Cu săracii, da. Cu plebea oraşelor şi a satelor.

GOETZ : Ciudată propunere !

NASTY : Sînt aliaţii tăi fireşti. Dacă vrei cu adevărat să distrugi, să razi de pe faţa pămîntului palatele şi catedralele ridicate de Satana, să sfărîmi statuile obscene ale păgînilor, să arzi miile de cărţi care răspîndesc cunoştinţe diabolice, să înlături aurul şi argintul, vino la noi. Fără noi baţi pasul pe loc şi nu-ţi faci rău decît ţie însuţi. Cu noi vei fi biciul lui Dumnezeu.

GOETZ : Şi ce-o să faceţi cu burghezii ?

NASTY : Le vom lua toate bunurile ca să-i îmbrăcăm pe cei goi şi să-i hrănim pe cei înfometaţi.

GOETZ : Dar cu popii ?

NASTY : Îi vom trimite înapoi la Roma.

GOETZ : Şi cu nobilii ?

NASTY : Le vom tăia capul.

GOETZ : Şi după ce-l vom izgoni pe arhiepiscop ?

NASTY : Va sosi timpul să clădim cetatea lui Dumnezeu.

GOETZ : Pe ce baze ?

NASTY : Toți oamenii sînt egali și frați, toți sînt în Dumnezeu și Dumnezeu e în toți. Sfîntul Duh vorbește prin toate gurile, toți oamenii sînt preoți și profeți, fiecare poate să boteze, să cunune, să predice și să ierte păcatele ; fiecare trăiește în colectiv pe pămînt, în văzul tuturor și singur în sufletul lui, în fața lui Dumnezeu.

GOETZ : N-o să se rîdă în fiecare zi în cetatea voastră.

NASTY : Poți să rîzi de cei pe care-i iubești ? Legea va fi dragostea.

GOETZ : Și eu, ce-am să fiu acolo ?

NASTY : Egalul tuturor.

GOETZ : Și dacă nu-mi place să fiu egalul vostru ?

NASTY : Egalul tuturor oamenilor sau sluga tuturor principilor : alege.

GOETZ : Propunerea ta e cinstită, brutarule. Numai că iată : săracii mă plictisesc de moarte ; lor le e silă de tot ceea ce-mi place mie.

NASTY : Dar ție ce-ți place ?

GOETZ : Tot ceea ce vreți să distrugeți voi : statuile, luxul, războiul.

NASTY : Nici luna nu-i a ta, găgăuță, și tu te bați pentru ca nobilii să se bucure de ea.

GOETZ *(cu convingere și sinceritate)* : Dar eu îi iubesc pe nobili.

NASTY : Tu ? Tu îi omori.

GOETZ : Ei ! Îi mai omor puțin, din cînd în cînd, fiindcă femeile lor sînt puioase și fac cîte zece în schimbul celui pe care-l ucid eu. Dar nu vreau să mi-i spînzurați pe toți. De ce v-aș ajuta să stingeți soarele și toate făcliile de pe pămînt ? Ar fi o noapte polară.

NASTY : Vei continua, așadar, să nu fii decît o zarvă inutilă.

GOETZ : Inutilă, da. Inutilă pentru oameni. Dar ce-mi pasă de oameni ? Dumnezeu mă aude, lui Dumnezeu îi sparg urechile, și asta-mi ajunge, căci e singurul

vrăjmaş demn de mine. Există Dumnezeu, eu şi fantomele. În noaptea asta îl vor răstigni pe Dumnezeu prin tine şi prin douăzeci de mii de oameni, fiindcă suferinţa lui e nemărginită, şi prin ea devine nemărginit cel care-l face să sufere. Oraşul acesta va arde. Dumnezeu ştie. În acest moment îi e teamă, o simt ; simt privirile lui pe mîinile mele, simt suflarea lui în părul meu, îngerii lui plîng. Îşi zice : „Poate că Goetz n-o să îndrăznească" — aşa cum ar zice un om oarecare. Plîngeţi, plîngeţi, îngerilor : voi îndrăzni. Curînd voi porni însoţit de frica şi mînia lui. Oraşul va arde : sufletul Domnului e o galerie de oglinzi în care focul se va răsfrînge de milioane de ori. Atunci voi şti că sînt un monstru cît se poate de pur ! *(Către Frantz.)* Centironul !

NASTY *(cu o voce schimbată)* : Cruţă-i pe săraci : arhiepiscopul e bogat, poţi să-ţi faci cheful ruinîndu-l, dar pe săraci, Goetz, nu are nici un haz să-i faci să sufere.

GOETZ : Oh ! Nu, nu are haz.

NASTY : Atunci ?

GOETZ : Am şi eu însărcinarea mea.

NASTY : Te rog în genunchi.

GOETZ : Credeam că n-ai voie să cerşeşti îndurare.

NASTY : Nimic nu-i oprit cînd e vorba să-i salvezi pe oameni.

GOETZ : Mi se pare, profetule, că Dumnezeu ţi-a întins o capcană în care ai căzut. *(Nasty dă din umeri.)* Ştii ce te-aşteaptă ?

NASTY : Tortura şi spînzurătoarea. Îţi spun că am ştiut-o dintotdeauna.

GOETZ : Tortura şi spînzurătoarea. Tortura şi spînzurătoarea... ce monoton. Partea plicticoasă a Răului e că te obişnuieşti cu el, îţi trebuie geniu ca să născocești. În noaptea asta nu mă simt deloc inspirat.

CATHERINE : Dă-i un duhovnic.
GOETZ : Un...
CATHERINE : Nu poţi să-l laşi să moară nespovedit şi neîmpărtăşit.
GOETZ : Nasty ! Asta e geniul ! Sigur, om bun, am să-ţi dau un duhovnic ! E datoria mea de creştin. Şi unde mai pui că-ţi rezerv o surpriză. *(Către Frantz.)* Du-te de-l adu pe preot... *(Către Nasty.)* Iată o ispravă pe placul meu : cu mai multe feţe ! E bună ? E rea ? Mintea nu-i dă de rost.
NASTY : N-o să mă las batjocorit de un preot catolic.
GOETZ : Vei fi torturat pînă cînd te vei spovedi, e spre Binele tău.

Intră Heinrich.

SCENA VI

Aceiaşi, Heinrich

HEINRICH : Mi-ai făcut tot răul pe care mi-l puteai face. Lasă-mă.
GOETZ : Ce făcea ?
FRANTZ : Şedea în întuneric şi dădea din cap.
HEINRICH : Ce vrei de la mine ?
GOETZ : Să te pun să-ţi faci meseria. Pe femeia asta trebuie s-o măriţi imediat, iar pe ăsta o să-l spovedeşti şi o să-l împărtăşeşti pentru ultima oară.
HEINRICH : Pe ăsta ? *(Îl vede pe Nasty.)* Ah !...
GOETZ *(prefăcîndu-se uimit)* : Cum, vă cunoaşteţi ?
NASTY : Iată-l, aşadar, pe slujitorul Domnului care ţi-a dat cheia aceea.
HEINRICH : Nu ! Nu ! Nu !
GOETZ : Părinte, nu ţi-e ruşine să minţi ?
HEINRICH : Nasty ! *(Nasty nici nu se uită la el.)* Nu

puteam să las preoţii să fie masacraţi. *(Nasty nu răspunde. Heinrich se apropie de el.)* Spune, puteam să-i las să fie masacraţi ? *(Pauză. Se întoarce şi se îndreaptă spre Goetz.)* Ei bine ? De ce trebuie să-l spovedesc ?

GOETZ : Fiindcă o să fie spînzurat.

HEINRICH : Repede, atunci, repede ! Spînzuraţi-l cît mai degrabă ! Şi găsiţi pe altul să-l spovedească.

GOETZ : Ori tu, ori nimeni.

HEINRICH : Atunci nimeni. *(Dă să iasă.)*

GOETZ : Hei ! Hei ! *(Heinrich se opreşte.)* Poţi să-l laşi să moară nespovedit ?

HEINRICH *(revenind încet)* : Nu, bufonule, nu ; ai dreptate, nu pot. *(Către Nasty.)* Îngenunchează. *(Pauză.)* Nu vrei ? Frate, greşeala mea nu cade asupra Bisericii, iar eu în numele Bisericii îţi voi ierta păcatele ! Vrei să mă spovedesc în faţa tuturor ? *(Către toţi.)* Din răutate şi din ură am lăsat oraşul pradă masacrului, merit dispreţul tuturor. Scuipă-mă în faţă şi să nu mai vorbim despre asta. *(Nasty nu se clinteşte.)* Tu, soldatule, scuipă-mă !

FRANTZ *(înveselit, către Goetz)* : Să-l scuip ?

GOETZ *(blajin)* : Scuipă-l, băiete, distrează-te ! *(Frantz scuipă.)*

HEINRICH : S-a făcut. Heinrich a murit de ruşine. Mai rămîne preotul. Un preot oarecare : în faţa lui trebuie să îngenunchezi. *(După un moment de aşteptare, îl loveşte brusc.)* Ucigaşule ! Trebuie să fiu nebun ca să mă umilesc în faţa ta, cînd totul s-a întîmplat din vina ta.

NASTY : Din vina mea ?

HEINRICH : Da ! Da ! Din vina ta. Tu ai vrut să faci pe profetul şi iată-te învins, captiv, bun doar de spînzurat şi toţi cei care s-au încrezut în tine vor muri. Toţi ! Toţi ! Ha ! Ha ! Pretindeai că ştii să-i iubeşti

pe săraci şi eu nu ; acum, poftim : tu le-ai făcut mai mult rău decît mine.

NASTY : Mai mult decît tine, otreapă ! *(Se repede asupra lui Heinrich. Sînt despărţiţi.)* Cine a trădat ? Tu sau eu ?

HEINRICH : Eu ! Eu ! Eu ! Dar n-aş fi făcut-o niciodată dacă nu l-ai fi omorît pe episcop.

NASTY : Dumnezeu mi-a poruncit să-l lovesc fiindcă îi înfometa pe săraci.

HEINRICH : Dumnezeu, adevărat ? Ce simplu e : atunci Dumnezeu mi-a poruncit să-i trădez pe săraci pentru că voiau să-i măcelărească pe călugări !

NASTY : Dumnezeu *nu poate* porunci să-i trădezi pe săraci ; el e cu ei.

HEINRICH : Dacă e cu ei, cum de recoltele lor n-au fost niciodată bune ? Cum de a îngăduit, chiar astăzi, ca revolta ta să sfîrşească în deznădejde ? Hai, răspunde ! Răspune ! Răspunde o dată ! Nu poţi ?

GOETZ : Iată. Iată momentul. Iată spaima şi sudoarea morţii. Da, da ! Spaima e bună. Ce blînd e chipul tău ; îl privesc şi simt că douăzeci de mii de oameni au să moară. Te iubesc. *(Îl sărută pe gură.)* Haide, frate, încă nu s-a spus totul : am hotărît să iau Wormsul, dar, dacă Dumnezeu este cu tine, poate să se întîmple ceva care să mă împiedice.

NASTY *(cu glas înăbuşit, dar cu convingere)* : O să se întîmple ceva.

HEINRICH *(strigînd)* : Nimic ! Absolut nimic ! Nimic n-o să se întîmple ! Prea ar fi nedrept. Dacă Dumnezeu ar fi vrut să facă o minune, de ce n-ar fi făcut-o înainte ca eu să trădez ? De ce m-a sortit pe mine pierzaniei dacă pe tine te izbăveşte ?

Intră un ofiţer. Toţi tresar.

OFIŢERUL : Totul e gata. Soldaţii sînt aşezaţi pe marginea rîpei, în spatele căruţelor.

GOETZ : Aşa degrabă ! *(Pauză.)* Du-te şi spune-i căpi-

tanului Ulrich că sosesc. *(Ofiţerul iese. Goetz se trînteşte pe un scaun.)*

CATHERINE : Iată-ţi minunea, iubitule. *(Goetz îşi trece mîna peste faţă.)* Du-te ! Jefuieşte şi căsăpeşte ! Bună seara !

GOETZ *(cu o moleşeală care se transformă, încetul cu încetul, într-o exaltare prefăcută)* : A sosit momentul despărţirii. Cînd mă voi întoarce, voi fi plin de sînge şi cortul meu va fi gol. Păcat, mă obişnuisem cu voi. *(Se adresează lui Nasty şi Heinrich.)* Veţi petrece noaptea împreună, ca doi îndrăgostiţi. *(Către Heinrich.)* Vezi să-l ţii de mînă cu blîndeţe cît timp îl vor schingiui. *(Către Frantz, arătîndu-l pe Nasty.)* Dacă primeşte să se spovedească, opriţi imediat tortura ; de îndată ce va fi iertat de păcate, spînzuraţi-l. *(Ca şi cum şi-ar fi adus aminte subit de existenţa Catherinei.)* A ! Mireasa ! Frantz, du-te să-i aduci pe toţi rîndaşii de la grajduri şi prezintă-i doamnei : să facă cu ea ce poftesc, numai să n-o omoare.

CATHERINE *(brusc, azvîrlindu-se la picioarele lui)* : Goetz ! Fie-ţi milă ! Asta nu ! Numai grozăvia asta nu ! Fie-ţi milă !

GOETZ *(dîndu-se înapoi cu mirare)* : Adineaori erai grozavă... Nu credeai c-am s-o fac ?

CATHERINE : Nu, Goetz, nu credeam !

GOETZ : În fond nici eu nu credeam. Răul îl crezi numai *după*. *(Catherine îi cuprinde genunchii.)* Frantz, scapă-mă de ea. *(Frantz o ia şi o azvîrle pe pat.)* Aşa ! Aşa ! Nu uit nimic... Nu. Cred că asta-i tot. *(Pauză.)* Încă nu s-a petrecut nici o minune : încep să cred că Dumnezeu mi-a lăsat mînă liberă. Îţi mulţumesc, Dumnezeule, îţi foarte mulţumesc. Îţi mulţumesc pentru femeile siluite, pentru copiii traşi în ţeapă, pentru bărbaţii decapitaţi. *(Pauză.)* Dac-aş vrea eu să vorbesc ! Ştiu multe, făţarnic împuţit. Uite, Nasty, vreau să-ţi dezvălui un secret : Dum-

nezeu se slujește de mine. Ai văzut în noaptea asta : se ține scai de mine prin îngerii lui.

HEINRICH : Prin îngerii lui ?

GOETZ : Prin voi toți. Catherine e, desigur, un înger. Și tu, și bancherul. *(Întorcîndu-se spre Nasty.)* Și cheia asta ? I-am cerut-o eu ? Nici nu bănuiam că există : dar l-a însărcinat/pe unul din preoții lui să mi-o înmîneze. Tu știi ce vrea, firește : să-i scap popimea și călugărițele. Atunci el mă ispitește, pe ascuns, îmi oferă tot felul de prilejuri fără să se compromită. Dacă sînt prins, va avea dreptul să mă renege : la urma urmelor, puteam să azvîrl cheia în rîpă.

NASTY : Da, puteai, și mai poți și acum.

GOETZ : Ascultă, îngerașule : știi bine că nu pot.

NASTY : De ce ?

GOETZ : Fiindcă nu pot să fiu altul decît sînt. Așa că, pentru a-l îndatora, am să fac o baie bună de sînge. Dar cînd treaba va fi terminată, el o să se țină de nas și o să strige că n-a vrut asta. Într-adevăr, Doamne, nu vrei ? Atunci mai ai timp s-o împiedici. Nu cer să se prăbușească cerul peste mine ; un scuipat ar fi de ajuns : alunec pe el, îmi rup piciorul și pentru astăzi s-a sfîrșit. Nu ? Bine, bine. Nu insist. Uite, Nasty, privește cheia asta : e un lucru bun o cheie, un lucru de folos. Darămite mîinile ! Nu-s și ele un lucru minunat ? Trebuie să-l lăudăm pe Dumnezeu că ni le-a dat. Atunci, o cheie într-o mînă nu poate fi ceva rău : să-l lăudăm pe Dumnezeu pentru toate mîinile care țin chei în clipa asta în toate țările din lume. Cît despre ceea ce face mîna cu cheia, Dumnezeu nu-și ia nici un fel de răspundere, asta nu-l mai privește, săracul. Da, Doamne, ești nevinovăția personificată, cum ai putea concepe Neantul, tu, care ești plenitudinea ? Privirea ta este lumină și schimbă totul în lumină : cum ai putea să cunoști

amurgul din inima mea ? Şi înţelepciunea ta nemărginită care ar putea pătrunde în cugetul meu fără să-l sfărîme ? Ură şi slăbiciune, violenţă, moarte, nemulţumire, astea toate numai din om pornesc ; e singura mea împărăţie şi sînt singur în ea ; ceea ce se întîmplă acolo nu mi se poate reproşa decît mie. Hai, hai, iau totul asupra mea şi n-am să spun nimic. În ziua judecăţii n-am să-mi descleştez fălcile, am să tac mîlc — sînt prea mîndru —, am să mă las osîndit fără să suflu o vorbă. Dar nu te stingherește puţin, cîtuşi de puţin, să-l condamni pe cel ce ţi-a îndeplinit ordinele ? Vin, vin : soldaţii mă aşteaptă, cheia asta bună mă trage după ea, vrea să-şi regăsească broasca originară. *(La ieşire se întoarce.)* Cunoaşteţi pe vreunul care să-mi semene ? Sînt omul care-l face pe Atotputernicul să se simtă prost. Prin mine, lui Dumnezeu i se face silă de el însuşi ! Există douăzeci de mii de nobili, treizeci de arhiepiscopi, cincisprezece regi, s-au văzut chiar trei împăraţi deodată, un papă şi un antipapă, dar arătaţi-mi un alt Goetz ? Cîteodată îmi închipui Infernul ca un pustiu care nu mă aşteaptă decît pe mine. Adio. *(Dă să iasă. Heinrich izbucneşte în rîs.)* Ce s-a întîmplat ?

HEINRICH : Infernul e un bîlci, nătărăule ! *(Goetz se opreşte şi-l priveşte. Către ceilalţi) :* Iată cel mai ciudat vizionar : omul care se crede singurul în stare să facă Răul. În fiecare noapte, pămîntul Germaniei este luminat de torţe vii ; în noaptea asta, ca în toate nopţile, oraşele ard cu zecile şi căpitanii care le jefuiesc nu fac atîtea mofturi. Ucid în zilele lucrătoare, iar duminica se spovedesc cu modestie. Dar ăsta se crede Diavolul în persoană fiindcă îşi îndeplineşte datoria de soldat. *(Către Goetz.)* Dacă tu eşti Diavolul, bufonule, cine sînt eu, care pretin-

deam că iubesc oamenii necăjiți și care îi dau pe mîna ta ?

Goetz îl privește oarecum fascinat în timpul replicii. La sfîrșit se dezmeticește.

GOETZ : Ce ceri ? Dreptul de a fi osîndit ? Ți-l dau. Infernul este destul de mare ca să nu te întîlnesc acolo.

HEINRICH : Și ceilalți ?

GOETZ : Care ceilalți ?

HEINRICH : *Toți* ceilalți. Nu toți au norocul să ucidă, dar toți au chef s-o facă.

GOETZ : Răutatea mea este alta decît a lor ; ei fac Răul din desfrînare sau din interes ; eu fac Răul pentru Rău.

HEINRICH : Ce importanță au cauzele, dacă e stabilit că nu se poate face decît Răul.

GOETZ : E stabilit ?

HEINRICH : Da, bufonule, e stabilit.

GOETZ : De cine ?

HEINRICH : De Dumnezeu însuși. Dumnezeu a vrut ca Binele să fie cu neputință pe pămînt.

GOETZ : Cu neputință ?

HEINRICH : Pe de-a-ntregul cu neputință : cu neputință Iubirea ! Cu neputință Dreptatea ! Încearcă să-ți iubești aproapele și pe urmă mai stăm noi de vorbă.

GOETZ : Și de ce nu l-aș iubi dacă aș avea chef ?

HEINRICH : Fiindcă e de ajuns ca un singur om să urască un alt om pentru ca, încetul cu încetul, ura să cuprindă întreaga omenire.

GOETZ *(continuîndu-și gîndul)* : Ăsta-i iubea pe săraci.

HEINRICH : Îi mințea cu bună știință ; le stîrnea patimile cele mai josnice, i-a silit să omoare un bătrîn. *(Pauză.)* Ce puteam să fac eu ? Ce puteam să fac ? Eram nevinovat și crima a sărit asupră-mi ca un hoț. Unde era binele, bastardule ? Unde ? Unde era

răul cel mai mic ? *(Pauză.)* Îți dai multă osteneală pentru nimic, fanfaron al viciului ! Dacă vrei să-ți cîștigi dreptul la Infern e de-ajuns să rămîi în patul tău. Lumea înseamnă nedreptate ; dacă o accepți, ești complice, dacă o schimbi, ești călău. *(Rîzînd.)* Ha ! duhoarea pămîntului se ridică pîn-la stele.

GOETZ : Atunci toți sînt osîndiți ?

HEINRICH : A, nu ! Nu toți ! *(Pauză.)* Eu cred, Doamne, eu mi-am păstrat credința. N-am să cad în păcatul deznădejdii ; sînt putred pînă-n măduva oaselor, dar știu că ai să mă izbăvești dacă ai hotărît așa. *(Către Goetz.)* Sîntem cu toții la fel de vinovați, bastardule, toți meritățm s-ajungem în iad, dar Dumnezeu iartă cînd îi place să ierte.

GOETZ : N-o să mă ierte fără voia mea.

HEINRICH : Gunoi jalnic ce ești, cum poți tu să lupți împotriva îndurării lui ? Cum ai putea tu să vii de hac nemărginitei lui răbdări ? Te va prinde cu degetele sale ca să te ridice pînă-n paradis, dacă așa-i va fi pe plac ; cu un deget o să-ți sfărîme reaua voință, o să-ți descleștеze fălcile și o să te îndoape cu mărinimia lui, iar tu ai să simți că devii bun fără voia ta. Du-te ! Du-te să dai foc Wormsului, du-te să prazi, du-te să ucizi ; îți pierzi timpul și te osteneșți degeaba ; într-una din zilele astea ai să te pomenești în purgatoriu ca toată lumea.

GOETZ : Deci toată lumea face Răul ?

HEINRICH : Toată lumea.

GOETZ : Și nimeni n-a făcut niciodată Binele ?

HEINRICH : Nimeni.

GOETZ : Perfect. *(Intră din nou în cort.)* Eu mă prind cu tine c-am să-l fac.

HEINRICH : Să faci ce ?

GOETZ : Binele. Ții prinsoarea ?

HEINRICH *(ridicînd din umeri)* : Nu, bastardule, nu mă prind pe nimic.

GOETZ : Greşeşti ; îmi spui că Binele este cu neputinţă şi eu mă prind să fac Binele : e cel mai bun mijloc pentru a fi singur. Am fost un criminal, mă schimb ; îmi întorc haina pe dos şi mă prind că voi fi un sfînt.

HEINRICH : Cine va judeca lucrul ăsta ?

GOETZ : Tu, într-un an şi o zi. N-ai decît să ţii prinsoarea.

HEINRICH : Dacă te prinzi, ai pierdut dinainte, nătărăule. Ai să faci Binele ca să cîştigi o prinsoare.

GOETZ : Întocmai ! Atunci să dăm cu zarurile. Dacă cîştig, Răul triumfă... Dacă pierd... Ah ! dacă pierd, nu mă îndoiesc deloc ce-am să fac. Ei bine ? Cine joacă cu mine ? Nasty !

NASTY : Nu.

GOETZ : De ce nu ?

NASTY : Fiindcă e rău.

GOETZ : Da, e rău. Păi bine, brutarule, ce-ţi închipui ? Doar sînt încă rău.

NASTY : Dacă vrei să faci Binele, n-ai decît să te hotărăşti să-l faci şi gata.

GOETZ : Vreau să-l strîng cu uşa pe Dumnezeu. De data asta e ori da, ori nu : dacă mă face să cîştig, oraşul va arde şi răspunderea lui este bine stabilită. Haide, joacă : dacă Dumnezeu este cu tine, nu trebuie să-ţi fie frică. Nu îndrăzneşti, laşule ! Preferi să fii spînzurat ? Care se încumetă ?

CATHERINE : Eu.

GOETZ : Tu, Catherine ? *(Se opreşte.)* Şi de ce nu ? *(Îi dă zarurile.)* Joacă !

CATHERINE *(jucînd)* : Doi cu unu. *(O trec fiori.)* Îţi va fi greu să pierzi.

GOETZ : Dar cine vă spune că doresc să pierd ? *(Pune zarurile în cornet.)* Doamne, eşti încolţit. A venit momentul să dai cărţile pe faţă. *(Joacă.)*

CATHERINE : Unu cu unu... Ai pierdut !

GOETZ : Am să mă supun voinţei lui Dumnezeu. Adio, Catherine !

CATHERINE : Sărută-mă. *(El o sărută.)* Adio, Goetz.

GOETZ : Ia punga asta şi du-te unde vrei. *(Către Frantz.)* Frantz, du-te şi spune căpitanului Ulrich să trimită soldaţii la culcare. Tu, Nasty, întoarce-te în oraş... Mai e timp să opreşti haita. Dacă deschideţi porţile de cum se face ziuă, dacă preoţii ies din Worms teferi şi nevătămaţi şi vin să se pună sub ocrotirea mea, voi ridica asediul la amiază. Te învoieşti ?

NASTY : Mă învoiesc.

GOETZ : Ţi-ai regăsit credinţa, profetule ?

NASTY : N-am pierdut-o niciodată.

GOETZ : Norocosule !

HEINRICH : Lor le redai libertatea, le redai viaţa şi speranţa. Dar mie, cîine, după ce m-ai silit să trădez, mie ai să-mi redai puritatea ?

GOETZ : Asta-i treaba ta s-o regăseşti. La urma urmei nu s-a întîmplat nimic rău.

HEINRICH : Ce dacă nu s-a întîmplat. Intenţia mea conta. Am să te urmăresc, da, am să te urmăresc pas cu pas, zi şi noapte ; bizuie-te pe mine ca să-ţi cîntăreşti faptele. Şi poţi fi liniştit, într-un an şi o zi, oriunde te-ai duce, am să fiu la întîlnire.

GOETZ : Iată zorile. Ce reci sînt ! Zorile şi Binele au intrat în cortul meu, dar nu sîntem mai veseli ; asta suspină, ălălalt mă urăşte : s-ar zice că sîntem a doua zi după o catastrofă. Poate că Binele te face să deznădăjduieşti... Puţin îmi pasă, de altfel eu nu trebuie să-l judec, ci să-l fac. Adio.

Iese. Catherine izbucneşte în rîs.

CATHERINE *(rîzînd cu lacrimi)* : A trişat ! L-am văzut, l-am văzut, a trişat ca să piardă !

Cortina

ACTUL AL DOILEA

TABLOUL AL PATRULEA

SCENA I

Karl, doi țărani

PRIMUL ȚĂRAN : Urlă acolo înăuntru, nu se-ncurcă.
KARL : Sînt baronii ; îți dai seama cît de turbați sînt.
PRIMUL ȚĂRAN : Dar dacă i s-o face frică și-o s-o lase baltă ?
KARL : Nu-i nici o primejdie, e încăpățînat ca un catîr. Ascundeți-vă, vine.

SCENA II

Țăranii (ascunși), Goetz și Karl

GOETZ : Frate, vrei să ne aduci o carafă cu vin ? Trei pahare sînt de ajuns : eu nu beau. Fă asta de dragul meu.
KARL : De dragul tău, am s-o fac, frate.

Goetz iese. Țăranii ies din ascunzătoarea lor, rîzînd și bătîndu-se peste coapse.

ȚĂRANII : Frate, frățioare ! Frățiorule ! Ia ! Ține ! De dragul tău.

Își trag palme rîzînd.

KARL *(punînd paharele pe-o tavă)* : Toți servitorii sînt frați. Zice că ne iubește, ne răsfață și cîteodată ne și sărută. Ieri i-a venit cheful să mă spele pe picioare. Ce stăpîn de treabă, ce frate bun. Ptiu ! *(Scuipă.)* Vorba asta îmi arde limba și, ori de cîte ori o rostesc, scuip. O să fie spînzurat fiindcă mi-a zis frate și cînd o să i se pună ștreangul de gît am să-l sărut pe gură și am să-i spun : „Bună seară, frățiorule. Mori de dragul meu".

Iese ducînd paharele și tava.

PRIMUL ȚĂRAN : Halal bărbat. Pe ăsta nu poți să-l duci de nas.

AL DOILEA ȚĂRAN : Am auzit că știe să citească.

PRIMUL ȚĂRAN : Ei, drăcie.

KARL *(se reîntoarce)* : Iată ordinele. Cutreierați moșiile lui Nossak și ale lui Schulheim. Anunțați vestea pînă și în cel mai mărunt cătun : „Goetz le dă țăranilor pămînturile Heidenstammilor". Lăsați-i să răsufle și pe urmă spuneți-le : „Dacă bastardul, curvarul, și-a dat pămînturile, de ce marele senior Schulheim nu vi le dă și el pe ale lui ? Întărîtați-i, înfuriați-i, băgați zîzanie peste tot. Duceți-vă". *(Ies.)* Goetz, scumpul meu frate, ai să vezi cum o să stric toate faptele tale bune. Dă-le pămînturile, dă-le, într-o zi ai să te căiești că n-ai murit înainte de a le fi dat. *(Rîde.)* Din dragoste. În fiecare zi te îmbrac și te dezbrac, îți văd buricul, degetele de la picioare, fundul, și mai vrei să te iubesc. Te satur eu de dragoste. Conrad era aspru și brutal, dar sudălmile lui mă jigneau mai puțin decît bunătatea ta. *(Intră Nasty.)* Tu ce vrei ?

SCENA III

Karl şi Nasty

NASTY : Goetz a trimis după mine.
KARL : Nasty !
NASTY *(recunoscîndu-l)* : A, tu eşti :
KARL : Îl cunoşti pe Goetz ? Straşnice cunoştinţe mai ai.
NASTY : Lasă asta. *(Pauză.)* Ştiu ce pui la cale, Karl ! Ar fi mai înţelept să te potoleşti şi să aştepţi ordinele mele.
KARL : Satele n-au ce face cu ordine venite de la oraş.
NASTY : Dacă o să încerci să faci porcăria asta, o să pun să te spînzure.
KARL : Bagă de seamă să nu fii tu cel spînzurat. Mai întîi ce faci pe aici ? Nu-i treabă curată. Vii să vorbeşti cu Goetz şi pe urmă ne sfătuieşti să nu ne mai răsculăm. De unde ştiu că n-ai fost plătit ?
NASTY : De unde ştiu că n-ai fost tu plătit ca să faci să izbucnească înainte de vreme răscoala care mocneşte şi să fie zdrobită de seniori ?
KARL : Iată-l pe Goetz.

SCENA IV

Goetz, Karl, Nasty, baronii

Goetz intră de-a-ndăratelea, baronii Schulheim, Nossak, Rietschel îl înconjoară urlînd.

NOSSAK : Puţin îţi pasă de ţărani : pe noi vrei să ne jupoi...
SCHULHEIN : Vrei să speli cu sîngele nostru curvăsăriile maică-ti ?
NOSSAK : Şi să devii groparul nobilimii germane.
GOETZ : Fraţilor, scumpii mei fraţi, habar n-am despre ce vorbiţi.

RIETSCHEL : Nu știi că gestul tău va aprinde butoiul cu pulbere ? Că țăranii noștri vor turba dacă nu le dăm numaidecît pămînturile, aurul și chiar cămășile de pe noi și binecuvîntarea noastră pe deasupra ?

SCHULHEIM : Nu știi că au să vină să ne asedieze în castelele noastre.

RIETSCHEL : Că asta înseamnă ruină dacă acceptăm, și moarte dacă refuzăm.

NOSSAK : Nu știi ?

GOETZ : Scumpii mei frați...

SCHULHEIM : Lasă gogoșile ! Renunți ? Răspunde, da sau nu ?

GOETZ : Scumpii mei frați, iertați-mă : nu.

SCHULHEIM : Ești un asasin.

GOETZ : Da, frate, ca toată lumea.

SCHULHEIM : Un bastard !

GOETZ : Da : ca Isus Christos.

SCHULHEIM : Scîrnăvie ! Gunoiul pămîntului !

Îi trage un pumn în față, Goetz se clatină, apoi se îndreaptă și înaintează către el ; toți se dau înapoi.

Deodată Goetz se azvîrle pe jos cît e de lung.

GOETZ : Ajutor, îngerilor ! Ajutați-mă să mă stăpînesc ! *(Tremură din toate mădularele.)* N-am să lovesc. Am să-mi tai mîna dreaptă dacă va vrea să lovească. *(Se tăvălește pe jos. Schulheim îi dă un picior.)* Trandafiri, ploaie de trandafiri, mîngîieri. Cum mă mai iubește Dumnezeu ! Primesc totul ! *(Se ridică.)* Sînt un cîine de bastard, o scîrnăvie, un trădător, rugați-vă pentru mine.

SCHULHEIM *(lovindu-l)* : Renunți ?

GOETZ : Nu mă loviți c-o să vă murdăriți.

RIETSCHEL *(amenințător)* : Renunți ?

GOETZ : Doamne, fă să-mi piară pofta asta groaznică de rîs !

SCHULHEIM : Doamne Dumnezeule !

RIETSCHEL : Veniți, ne pierdem timpul.

SCENA V

Nasty, Goetz, Karl

Goetz se întoarce spre Nasty.

GOETZ *(cu voioşie)* : Salutare, Nasty. Salutare, frate. Sînt fericit că te văd din nou. Au trecut două luni de cînd, sub zidurile Wormsului, mi-ai oferit alianţa cu săracii. Ei bine, o primesc. Aşteaptă : e rîndul meu să vorbesc ; am să-ţi dau veşti bune. Înainte de a face Binele mi-am zis că trebuie să-l cunosc şi m-am gîndit mult la asta. Acum, Nasty, îl cunosc. Binele este dragostea ; bun : dar fapt este că oamenii nu se iubesc ; şi cine-i împiedică ? Inegalitatea condiţiilor, aservirea şi mizeria. Trebuie deci desfiinţate. Pînă aici sîntem de acord, nu-i aşa ? Nu-i nimic de mirare în asta : am tras învăţăminte din lecţiile tale. Da, Nasty, m-am gîndit mult la tine în ultima vreme. Numai că tu vrei să amîni pentru mai tîrziu împărăţia lui Dumnezeu ; eu însă sînt mai şiret : am găsit un mijloc ca ea să înceapă numaidecît, cel puţin într-un colţ al pămîntului, aici. În primul rînd, le dăruiesc ţăranilor moşiile mele. În al doilea rînd : pe acelaşi pămînt organizez prima comunitate creştină ; să fie egali toţi ! Ah ! Nasty, eu sînt căpitan : dau bătălia Binelui şi vreau s-o cîştig imediat şi fără vărsare de sînge. Ajută-mă, vrei ? Tu ştii să le vorbeşti săracilor. Noi doi vom reclădi Paradisul, căci Dumnezeu m-a ales ca să spăl păcatul nostru strămoşesc. Uite, am şi găsit un nume pentru falansterul meu : îl voi numi Cetatea Soarelui. Ce s-a întîmplat ? Ah ! Cap de catîr ! Mutră acră ! Ce învinuire îmi mai aduci ?

NASTY : Păstrează-ţi moşiile pentru tine.

GOETZ : Să-mi păstrez moşiile ! Şi asta mi-o ceri tu, Nasty ! Ei bine, la orice mă aşteptam numai la asta nu.

NASTY : Păstrează-le. Dacă ne vrei binele, stai liniştit şi mai ales nu te atinge de nimic.

GOETZ : Aşadar, şi tu crezi că ţăranii se vor revolta ?

NASTY : Nu cred, ştiu.

GOETZ : Ar fi trebuit să mă aştept la asta. Ar fi trebuit să prevăd că voi scandaliza sufletul tău mărunt şi încrîncenat. Adineauri porcii ăştia, acuma tu : cîtă dreptate trebuie să am de strigaţi atît de tare. Ei bine, asta mă încurajează ! Voi da pămînturile acestea ; şi încă ce-o să le dau ! Binele se va face împotriva tuturor.

NASTY : Cine te-a rugat să le dai ?

GOETZ : Ştiu că trebuie să le dau.

NASTY : Dar cine te-a rugat ?

GOETZ : Ştiu eu, dacă-ţi spun. Văd drumul pe care trebuie să merg aşa cum te văd pe tine. Dumnezeu mi-a împrumutat lumina lui.

NASTY : Cînd Dumnezeu tace, poţi să-l faci să spună ce vrei.

GOETZ : Oh, minunat profet ! Treizeci de mii de ţărani mor de foame, eu mă ruinez pentru a le uşura mizeria şi tu mă anunţi liniştit că Dumnezeu nu-mi îngăduie să-i salvez.

NASTY : Tu, să-i salvezi pe săraci ? Tu nu poţi decît să-i corupi.

GOETZ : Şi cine-i va salva ?

NASTY : Nu le duce grija ; se vor salva ei singuri.

GOETZ : Şi cu mine ce-o să se întîmple dacă mi se vor lua mijloacele de a face Binele ?

NASTY : Ai tu ce face, îngrijeşte-te de avutul tău şi fă-l să sporească ; asta ajunge ca să umpli o viaţă.

GOETZ : Ca să-ţi fiu pe plac trebuie deci să ajung un bogătaş afurisit.

NASTY : Nu există bogătaşi afurisiţi. Există bogătaşi, atîta tot.

GOETZ : Nasty, eu sînt de-al vostru.

NASTY : Nu.

GOETZ : N-am fost sărac toată viața mea ?

NASTY : Sînt două feluri de săraci, cei care sînt săraci laolaltă și cei care sînt săraci singuri. Primii sînt cei adevărați, ceilalți sînt bogați care n-au avut încotro.

GOETZ : Iar bogații care și-au dăruit bunurile nu sînt nici ei săraci, îmi închipui.

NASTY : Nu, sînt niște foști bogați.

GOETZ : Atunci, eram pierdut dinainte. Să-ți fie rușine, Nasty, condamni un creștin fără drept de apel. *(Umblă de colo-colo, agitat.)* Oricît de înfumurați ar fi boiernașii care mă urăsc, voi sînteți și mai înfumurați și mi-ar fi mai puțin greu să intru în casta lor decît într-a voastră. Răbdare ! Mulțumescu-ți ție, Doamne : am să-i iubesc așadar fără ca ei să mă răsplătească cu dragostea lor. Dragostea mea va face să se prăbușească zidurile sufletului tău îndărătnic, ea va topi arțagul săracilor. Vă iubesc, Nasty, vă iubesc pe toți.

NASTY *(mai cu blîndețe)* : Dacă ne iubești, renunță la proiectul tău.

GOETZ : Nu.

NASTY *(pe un ton schimbat, mai stăruitor)* : Ascultă, am nevoie de șapte ani.

GOETZ : Pentru ce ?

NASTY : După șapte ani vom fi gata să începem războiul sfînt. Nu mai înainte. Dacă-i împingi azi pe țărani în încăierare, nu-i nevoie nici de opt zile ca să fie căsăpiți. Ceea ce vei distruge într-o săptămînă nu vei putea reclădi nici într-o jumătate de veac.

KARL : Au venit țăranii, stăpîne.

NASTY : Spune-le să plece, Goetz. *(Goetz nu răspunde.)* Ascultă, dacă vrei, într-adevăr, să ne ajuți, ai putea s-o faci.

GOETZ *(către Karl)* : Roagă-i s-aștepte, frate. *(Karl iese.)*

Ce-mi propui ?

NASTY : Să-ţi păstrezi moşiile.

GOETZ : Asta depinde de ce-o să-mi propui.

NASTY : Dacă le păstrezi, ele ne pot sluji ca adăpost şi loc de întrunire. Eu am să mă stabilesc într-unul din satele tale. De acolo, poruncile mele se vor răspîndi în întreaga Germanie, de acolo se va da, peste şapte ani, semnalul războiului. Poţi să ne faci servicii nepreţuite. Te învoieşti ?

GOETZ : Nu.

NASTY : Refuzi ?

GOETZ : N-am să fac Binele cu ţîrîita. Nu m-ai înţeles Nasty ? Datorită mie, înainte de sfîrşitul anului, fericirea, dragostea şi virtutea vor domni peste zece mii de pogoane de pămînt. Eu vreau să ridic pe moşia mea Cetatea Soarelui şi tu vrei s-o prefac într-un bîrlog de ucigaşi.

NASTY : Slujim Binele ca nişte soldaţi, Goetz, şi care e soldatul care cîştigă un război de unul singur ? Începe prin a fi modest.

GOETZ : Nu voi fi modest. Umil, oricît poftesti, dar nu modest. Modestia este virtutea celor mediocri. *(Pauză.)* De ce te-aş ajuta să pregăteşti războiul ? Dumnezeu a oprit vărsarea de sînge şi tu vrei să însîngerezi Germania ? N-am să fiu complicele tău.

NASTY : N-o să verşi sînge ? Ei bine, dă-ţi moşiile, dă-ţi castelul şi-ai să vezi dacă pămîntul german n-o să înceapă să sîngereze.

GOETZ : N-o să sîngereze. Binele nu poate da naştere Răului.

NASTY : Binele nu dă naştere Răului, fie : dar, de vreme ce mărinimia ta nesăbuită va aduce după sine un măcel, înseamnă că tu nu faci Binele.

GOETZ : Binele înseamnă să faci ca suferinţa celor săraci să dăinuie la nesfîrşit ?

NASTY : Am nevoie de şapte ani.

GOETZ : Şi cei care vor muri pînă atunci ? Cei care, după ce au trăit în ură şi frică, vor crăpa în deznădejde ?

NASTY : Domnul să-i odihnească în pace.

GOETZ : Şapte ani ! Şi pe urmă, după aceşti şapte ani, vor veni şapte ani de război şi apoi şapte ani de ispăşire pentru a reclădi din ruine şi cine ştie ce-o să mai fie după aceea ; un nou război, poate o nouă ispăşire şi noi profeţi care vor cere şapte ani de răbdare. Şarlatanule, o să-i faci să aştepte pînă-n ziua Judecăţii de apoi ? Eu spun că Binele poate fi făcut în orice zi, la orice oră, în clipa asta chiar : voi fi cel care face Binele imediat. Heinrich spunea : „A fost de-ajuns ca doi oameni să se urască pentru ca, încetul cu încetul, ura să cuprindă întregul univers". Iar eu, adevăr grăiesc ţie : că e de ajuns ca un om să iubească pe toţi oamenii cu o dragoste neştirbită, pentru ca această dragoste să cuprindă, încetul cu încetul, întreaga omenire.

NASTY : Şi tu vei fi omul acela ?

GOETZ : Da, eu voi fi, cu ajutorul lui Dumnezeu. Ştiu că Binele e mai greu decît Răul. Răul nu eram decît eu, Binele este totul. Dar nu mi-e frică. Trebuie încălzit pămîntul, şi eu îl voi încălzi. Dumnezeu mi-a dat însărcinarea să strălucesc şi voi străluci, voi sîngera lumină. Sînt un tăciune aprins, suflul lui Dumnezeu aţîţă focul din mine şi ard de viu. Brutarule, sînt bolnav de Bine, şi vreau ca această boală să fie molipsitoare. Voi fi martor, martir şi ispită.

NASTY : Impostorule !

GOETZ : Nu vei izbuti să mă tulburi ! Văd, ştiu, s-a făcut ziuă de-a binelea : voi profeţi.

NASTY : E un profet mincinos, o unealtă a Diavolului, cel care spune : voi face ce socot că e bine, chiar dac-ar fi să piară lumea.

GOETZ : E un profet mincinos, o unealtă a Diavolului cel care spune : să piară întîi lumea şi pe urmă am să văd dacă Binele e cu putinţă.

NASTY : Goetz, dacă mă împiedici, am să te ucid.

GOETZ : Ai putea să mă ucizi, tu, Nasty ?

NASTY : Da, dacă mă împiedici.

GOETZ : Eu unul n-aş putea : menirea mea e să iubesc. Le voi da pămînturile.

TABLOUL AL CINCILEA

În faţa portalului unei biserici de sat. Sub portic două scaune. Pe unul se află o tobă, pe celălalt un fluier.

SCENA I

Goetz şi Nasty, apoi ţăranii

GOETZ *(intră strigînd)* : Hei ! Hei ! Nici un suflet pe o întindere de treizeci de leghe : au intrat în pămînt. Bunătatea mea s-a abătut asupra lor ca o năpastă. Neghiobii ! *(Se întoarce brusc spre Nasty.)* De ce te ţii după mine ?

NASTY : Ca să fiu de faţă la înfrîngerea ta.

GOETZ : Nu va fi o înfrîngere. Astăzi pun prima piatră a cetăţii mele. Cred că s-au ascuns în beciuri. Dar răbdare. Numai să pun mîna pe vreo jumătate de duzină şi o să vezi dacă nu izbutesc să-i conving. *(Strigăte, sunete de tilincă.)* Ce e ? *(Intră o procesiune de ţărani pe jumătate beţi, purtînd pe o năsălie o sfîntă din ghips.)* Sînteţi tare veseli. Sărbătoriţi oare mărinimosul dar al fostului vostru stăpîn ?

UN ŢĂRAN : Ferească-ne sfîntul, bunule călugăr.

GOETZ : Nu sînt călugăr.

Își dă gluga pe spate.

ȚĂRANII : Goetz !

Se dau înapoi speriați. Unii își fac cruce.

GOETZ : Goetz, da, Goetz, căpcăunul. Goetz Atila, care și-a dăruit pămînturile din milă creștinească. Arăt chiar atît de înfricoșător ? Apropiați-vă : vreau să vă vorbesc. *(Pauză.)* Ei bine ? Ce așteptați ? Veniți mai aproape. *(Țăranii se încăpățînează să păstreze tăcere. Pe un ton mai imperios.)* Cine vă conduce ?

UN BĂTRÎN *(posac)* : Eu.

GOETZ : Apropie-te.

Bătrînul se desprinde de grup și vine spre el. Țăranii îi privesc în tăcere.

GOETZ : Spune-mi : am văzut saci cu grîne în hambarul domeniului. Oare nu m-ați înțeles ? S-a sfîrșit cu dijmele, s-a sfîrșit cu arenzile.

BĂTRÎNUL : O vreme lăsăm totul așa cum a fost.

GOETZ : De ce ?

BĂTRÎNUL : Ca să vedem ce-o să se mai întîmple.

GOETZ : Foarte bine. Grînele vor putrezi. *(Pauză.)* Și ce spuneți de noua voastră stare ?

BĂTRÎNUL : Nu vorbim de asta, stăpîne.

GOETZ : Nu mai sînt stăpînul tău. Spune-mi frate, auzi ?

BĂTRÎNUL : Da, stăpîne.

GOETZ : Frate, îți spun.

BĂTRÎNUL : Nu. Asta nu.

GOETZ : Îți porun... Te rog.

BĂTRÎNUL : Puteți fi fratele meu cît vreți, dar eu nu pot fi fratele domniei voastre. Fiecare la locul lui, stăpîne.

GOETZ : Lasă ! O să te obișnuiești. *(Arătînd fluierul și toba.)* Ce-s astea ?

BĂTRÎNUL : Un fluier și o tobă.

GOETZ : Cine cîntă la ele ?
BĂTRÎNUL : Călugării.
GOETZ : Sînt pe aici călugări ?
BĂTRÎNUL : Fratele Tetzel a sosit din Worms cu doi călugări tineri ca să ne vîndă indulgenţe.
GOETZ *(cu amărăciune)* : Iată, aşadar, de ce sînteţi atît de veseli ? *(Brusc.)* La dracu' ! Nu vreau de-astea aici. *(Bătrînul tace.)* Indulgenţele astea nu preţuiesc nimic. Crezi că Dumnezeu îşi va pune la mezat iertarea ? *(Pauză.)* Dacă aş mai fi stăpînul tău şi ţi-aş porunci să-i izgoneşti pe aceşti trei tîlhari, ai face-o ?
BĂTRÎNUL : Da, aş face-o.
GOETZ : Ei bine, pentru ultima oară, stăpînul tău e cel care îţi porunceşte...
BĂTRÎNUL : Nu mai sînteţi stăpînul nostru.
GOETZ : Du-te ; eşti prea bătrîn. *(Îl împinge, sare pe o treaptă şi se adresează tuturor.)* V-aţi întrebat oare de ce v-am dăruit pămînturile mele ? *(Arătînd spre un ţăran.)* Răspunde, tu.
ŢĂRANUL : Nu ştiu.
GOETZ *(către o femeie)* : Tu ştii ?
FEMEIA *(şovăind)* : Poate pentru că... aţi vrut să ne faceţi fericiţi.
GOETZ : Ai răspuns bine. Da, asta am vrut. Numai că fericirea nu-i decît un mijloc. Ce-aveţi de gînd să faceţi ?
FEMEIA *(speriată)* : Cu fericirea ? Ar trebui mai întîi s-o avem !
GOETZ : O s-o aveţi, nu vă temeţi. Şi ce-o să faceţi cu ea ?
FEMEIA : Nu ne-am gîndit la asta. Nici nu ştim cum e aia.
GOETZ : M-am gîndit eu în locul vostru. *(Pauză.)* Ştiţi că Dumnezeu ne porunceşte să iubim. Numai că pînă acum nu era cu putinţă. Ieri încă, fraţii mei, eraţi prea nefericiţi ca să vi se ceară să iubiţi. Ei bine,

am vrut să nu mai aveţi nici un motiv. Am să vă fac voinici şi trupeşi şi veţi iubi, pe legea mea, vă voi cere să-i iubiţi pe toţi oamenii. Renunţ să vă mai comand trupurile ca să vă pot călăuzi sufletele, deoarece Dumnezeu mă luminează. Eu sînt ziditorul, şi voi lucrătorii ; totul pentru toţi, uneltele şi pămînturile laolaltă, să nu mai fie săraci, să nu mai fie bogaţi, să nu mai fie altă lege în afară de legea dragostei. Vom fi o pildă pentru întreaga Germanie. Haideţi, fîrtaţi, încercăm figura ? *(Tăcere.)* Nu-i nimic dacă la început vă bag în sperieţi : ce poate fi mai liniştitor decît un drac pe care-l ştii de mult. Dar îngerii, fraţii mei, îngerii sînt suspecţi ! *(Mulţimea zîmbeşte, suspină şi se agită.)* În sfîrşit ! În sfîrşit, îmi zîmbiţi.

MULŢIMEA : Iată-i ! Iată-i !

GOETZ *(se întoarce, îl vede pe Tetzel şi spune cu ciudă)* : Lua-i-ar dracu' pe călugări !

SCENA II

Aceiaşi, T e t z e l,
doi călugări tineri şi un preot

Cei doi călugări tineri îşi iau instrumentele. Este adusă o masă, care e aşezată pe treapta de sus. Tetzel pune sulurile de pergament pe masă.

TETZEL : Apropiaţi-vă, cumetrilor ! Apropiaţi-vă ! Doar n-am mîncat usturoi ! *(Oamenii rîd.)* Cum merg treburile pe-aici ? Pămîntul e bun ?

ŢĂRANII : Nu-i prea rău.

TETZEL : Şi nevestele ? Tot nesuferite ?

ŢĂRANII : Păi de ! Ca peste tot.

TETZEL : Să nu vă plîngeţi : ele vă apără de Diavol fiindcă sînt mai afurisite decît el. *(Mulţimea rîde.)* Ei, dar să lăsăm gluma la o parte : avem şi lucruri

serioase de vorbit ! Muzica ! *(Toba și tilinca.)* Ce bine și frumos e să muncești într-una, dar uneori te proptești în sapă, privești în zare și-ți spui : „Ce-o să se întîmple cu mine după moarte ?“ Nu-i de-ajuns să ai un mormînt frumos, plin de flori : sufletul nu rămîne acolo. Unde se va duce ? În iad ? *(Toba.)* Sau în rai ? *(Fluierul.)* Oameni buni, vă dați prea bine seama că bunul Dumnezeu și-a pus întrebarea asta. Își face atîtea griji din pricina voastră, bunul Dumnezeu, că nici nu mai doarme. Ia, tu, ăla de colo, cum te cheamă ?

ȚĂRANUL : Peter.

TETZEL : Ei bine, Peter, nu-i așa că, din cînd în cînd, tragi un pic mai multișor la măsea ? Hai, nu minți !

ȚĂRANUL : Ei, mi se-ntîmplă.

TETZEL : Da', pe nevastă-ta o bați ?

ȚĂRANUL : După ce-am băut.

TETZEL : Cu toate astea te temi de Dumnezeu.

ȚĂRANUL : O, da, frate !

TETZEL : Dar pe Sfînta Fecioară o iubești ?

ȚĂRANUL : Mai mult decît pe mama.

TETZEL : Și iată-l pe bunul Dumnezeu în încurcătură. „Omul ăsta nu-i rău, își spune el. Și n-am deloc chef să-l osîndesc prea greu. Totuși a păcătuit, așa că trebuie să-l pedepsesc“.

ȚĂRANUL *(mîhnit)* : Vai !

TETZEL : Așteaptă puțin. Din fericire, mai sînt și sfinții ! Fiecare dintre ei și-a cîștigat de o sută de mii de ori dreptul de a intra în împărăția cerurilor, dar degeaba, fiindcă tot nu poate intra decît o singură dată. Și-atunci ce și-a zis bunul Dumnezeu ! Și-a zis : „Intrările care nu-s folosite, ca să nu stea de pomană, să le împart celor care nu le merită. Omul ăsta de treabă, Peter, dacă o să-și cumpere o indulgență de la fratele Tetzel, o să intre în raiul meu pe una din invitațiile sfîntului Martin“. Ei ? Nu-i

așa că-i bună ? *(Aclamații.)* Hai, Peter, dezleagă punga. Fraților, Dumnezeu îi propune acest tîrg de necrezut : Raiul pentru doi scuzi ; cine-i zgîrciobul, cine-i cărpănosul care n-ar da doi scuzi pentru a dobîndi viața veșnică ? *(Ia cei doi scuzi ai lui Peter.)* Mulțumesc. Haide, întorce-te acasă și nu mai păcătui. Cine mai vrea ? Iată ce articol folositor v-am adus : sulul ăsta, cînd o să i-l prezentați preotului vostru, el o să fie silit să vă ierte orice păcat de moarte, la alegerea voastră. Nu-i așa, părinte ?

PREOTUL : Așa e, voi fi silit.

TETZEL : Și asta ? *(Flutură un pergament.)* Ah ! Asta, frații mei, e o trufanda a bunului Dumnezeu ! Indulgențele pe care le vedeți aici au fost întocmite cu luare-aminte, taman pentru oamenii de treabă care au neamuri în purgatoriu. Dacă dați banii cuveniți, toți cei din familia voastră își vor desface aripile și vor zbura spre cer. Costă doi scuzi pentru fiecare persoană transferată, și transferul se face pe loc. Haideți ! Cine vrea ? Cine vrea ? Tu, pe cine ai pierdut ?

UN ȚĂRAN : Pe mama.

TETZEL : Numai pe mama ? Pînă la vîrsta ta nu ți-ai pierdut decît mama ?

ȚĂRANUL *(șovăind)* : Mai am și un unchi...

TETZEL : Și-o să-l lași pe bietul tău unchi în purgatoriu ? Hai, hai ! Dă-ncoace patru scuzi. *(Îi ia și-i ține deasupra pungulițe pentru pomeni.)* Atenție, fraților, atenție : cînd vor cădea scuzii, sufletele își vor lua zborul. *(Lasă scuzii să cadă în pungulița pentru pomeni. Sunet de fluier.)* Unu ! *(Al doilea sunet de fluier.)* Doi ! Iată-le ! Iată-le ! Zboară deasupra voastră ca doi fluturi albi de toată frumusețea ! *(Fluier.)* Pe curînd ! Pe curînd ! Rugați-vă pentru noi și dați bineți tuturor sfinților. Haideți, fraților, un mic salut pentru cele două sufletele.

(Aplauze.) Cine-i la rînd ? *(Ţăranii se apropie în număr mare.)* Pentru nevastă-ta şi pentru bunică-ta ? Pentru soră-ta ? *(Fluier, din nou fluier.)* Plătiţi ! Plătiţi !

GOETZ : Înapoi !

În mulţime se produce rumoare.

TETZEL *(către preot)* : Cine e ?

PREOTUL : E fostul lor stăpîn. N-aveţi de ce vă teme.

GOETZ : Nesăbuiţilor, care socotiţi că puteţi scăpa cu o pomană, credeţi oare că martirii s-au lăsat arşi de vii pentru ca voi să intraţi în rai ca într-o moară ? Cît despre sfinţi, n-o să vă mîntuiţi cumpărîndu-le meritele, ci dobîndindu-le virtuţile !

UN ŢĂRAN : Atunci, mai bine mă spînzur şi am să fiu osîndit fără zăbavă. Nu poţi fi sfînt cînd munceşti şaisprezece ore pe zi.

TETZEL *(către ţăran)* : Taci, mă prostovanule : nu ţi se cere atît. Cumpără, din cînd în cînd, două indulgenţe şi Dumnezeu o să se-ndure de tine.

GOETZ : Du-te ! Cumpără-i chilipirurile ! O să-ţi ia doi scuzi pentru dreptul de a te întoarce la viciile tale, dar Dumnezeu n-o să încuviinţeze tîrgul. Te-ndrepţi cu paşi mari spre iad.

TETZEL : Ia-le nădejdea ! Ia-le credinţa ! Dă-i înainte ! Şi ce-o să pui în loc ?

GOETZ : Iubirea.

TETZEL : Ce ştii tu despre iubire ?

GOETZ : Dar tu, ce ştii ? Cum i-ar putea iubi cel care-i dispreţuieşte pînă într-atît, încît le vinde cerul ?

TETZEL *(către ţărani)* : Eu, mieluşeii mei, eu vă dispreţuiesc ?

TOŢI : Oh !

TETZEL : Eu, puişorii mei, eu nu vă iubesc ?

ŢĂRANII : Ba da, ba da ! Ne iubeşti !

TETZEL : Eu sînt Biserica, fraţii mei : şi în afara Bisericii nu există iubire. Biserica este mama noastră a

tuturor ; prin mijlocirea călugărilor şi a preoţilor săi ea împarte tuturor fiilor ei, celor dezmoşteniţi ca şi celor răsfăţaţi de soartă, aceeaşi dragoste de mamă. *(Clopoţei, o hîrîitoare. Apare leprosul. Ţăranii, cuprinşi de panică, se refugiază la celălalt capăt al scenei.)* Ce este ?

Preotul şi cei doi călugări tineri o iau la fugă şi intră în biserică.

ŢĂRANII *(arătîndu-i-l pe lepros cu degetul)* : Acolo ! Acolo ! Bagă de seamă ! Leprosul !

TETZEL *(îngrozit)* : Doamne sfinte !

Pauză. Goetz se apropie de lepros.

GOETZ *(arătîndu-i-l pe lepros lui Tetzel)* : Sărută-l !

TETZEL : Ptiu !

GOETZ : Dacă Biserica îl iubeşte fără să-i fie silă şi fără să dea înapoi pe cel mai dezmoştenit dintre fiii săi, ce mai aştepţi ca să-l săruţi ? *(Tetzel dă din cap că nu.)* Isus l-ar fi cuprins în braţe. Eu îl iubesc mai mult decît tine.

Pauză. Se duce spre lepros.

LEPROSUL *(printre dinţi)* : Încă unul care o să facă figura cu sărutul dat leprosului.

GOETZ : Apropie-te, frate.

LEPROSUL : Am spus eu ! *(Se apropie în silă.)* Dacă-i vorba de mîntuirea ta, nu pot să mă dau în lături, dar fă-o repede. Toţi sînt la fel : s-ar zice că bunul Dumnezeu m-a făcut lepros tocmai ca să le dea lor prilejul să dobîndească împărăţia cerurilor. *(Goetz se duce să-l sărute.)* Nu pe gură ! *(Sărut.)* Ptiu ! *(Se şterge.)*

TETZEL *(pufneşte în rîs)* : Ei ? Eşti mulţumit ? Uită-te la el cum se şterge pe gură. E mai puţin lepros ca-nainte ? Spune-mi, leprosule, cum o duci ?

LEPROSUL : Aş duce-o bine dac-ar fi mai puţini oameni sănătoşi şi mai mulţi leproşi.

TETZEL : Unde trăiești ?
LEPROSUL : În pădure, împreună cu alți leproși.
TETZEL : Și ce faceți toată ziua ?
LEPROSUL : Spunem povești despre leproși.
TETZEL : De ce-ai coborît în sat ?
LEPROSUL : Am venit să văd dacă pot să ciupesc și eu o indulgență.
TETZEL : Perfect.
LEPROSUL : E adevărat că le vindeți ?
TETZEL : Cu doi scuzi.
LEPROSUL : N-am nici o lețcaie.
TETZEL *(triumfător, către țărani)* : Priviți ! *(Către lepros.)* Vezi această frumoasă indulgență, nou-nouță. Ce vrei mai curînd, să-ți dau o indulgență sau să te sărut pe gură ?
LEPROSUL : Păi...
TETZEL : Aha ! Am să fac așa cum vrei tu. Alege.
LEPROSUL : Păi, eu aș vrea să-mi dai indulgența.
TETZEL : Iat-o, de pomană, *pro Deo*, e un dar al Sfintei tale Mame, Biserica. Ține.
LEPROSUL : Trăiască Biserica !

Tetzel i-o aruncă. Leprosul o prinde din zbor.

TETZEL : Și-acum, șterge-o.

Leprosul iese. Se aud clopoțeii și hîrîitoarea.

TETZEL : Ei bine ? Cine l-a iubit mai mult ?
MULȚIMEA : Tu ! Tu ! Ura pentru Tetzel !
TETZEL : Haideți, fraților ! Cine-i la rînd ? Pentru sora ta care-a murit pe meleaguri îndepărtate. *(Fluier.)* Pentru mătușile care te-au crescut. Pentru mama ta, pentru tatăl tău și pentru mama ta, pentru fiul tău mai mare ! Plătiți ! Plătiți ! Plătiți !
GOETZ : Cîinilor ! *(Lovește în masă și răstoarnă toba, care se rostogolește pe trepte în jos.)* Cristos i-a izgonit pe negustători din Templu... *(Se oprește, îi privește pe țărani, care stau tăcuți și dușmănoși, își*

trage gluga peste față și cade în genunchi lîngă zidul bisericii, gemînd.) Oh ! Oh ! Oh ! Rușine mie ! Nu știu să le vorbesc. Doamne, arată-mi calea spre inimile lor !

Țăranii îl privesc ; Tetzel zîmbește ; țăranii își îndreaptă privirile spre Tetzel, Tetzel le face cu ochiul, pune degetul pe buze pentru a impune tăcere și, cu o mișcare a capului, le indică intrarea în biserică. Intră înăuntru în vîrful picioarelor.

Țăranii intră și ei în biserică, purtînd sfînta pe năsălie. Dispar cu toții. O clipă de liniște, apoi în pragul bisericii apare Heinrich îmbrăcat ca un laic.

SCENA III

Heinrich, Goetz, Nasty

Heinrich coboară spre Goetz, fără să-l vadă pe Nasty.

HEINRICH : Tu iei sufletele drept legume.

GOETZ : Cine vorbește ?

HEINRICH : Grădinarul poate hotărî ce le prieste morcovilor, dar nimeni nu poate alege binele altora în locul lor.

GOETZ : Cine vorbește ? Heinrich ?

HEINRICH : Da.

GOETZ *(se ridică și-și dă gluga pe spate)* : Eram sigur c-am să te revăd la primul meu pas greșit. *(Pauză.)* Ce cauți aici ? Să-ți hrănești ura ?

HEINRICH : Cine seamănă Binele va culege Binele. Tu ai spus asta, nu ?

GOETZ : Am spus-o și o spun și acum.

Pauză.

HEINRICH : Am venit să-ți aduc recolta.

GOETZ : E cam devreme pentru a o strînge.

Pauză.

HEINRICH : Catherine e pe moarte : e prima recoltă pe care ai secerat-o.

GOETZ : Pe moarte ? Dumnezeu să aibă grijă de sufletul ei. Ce vrei să fac ? *(Heinrich rîde.)* Nu rîde, neghiobule ! Vezi bine că nu ştii să rîzi.

HEINRICH *(pe un ton de scuză)* : Se strîmbă la mine.

GOETZ *(întorcîndu-se iute)* : Cine ? *(Înţelege.)* Ah ! *(Întorcîndu-se spre Heinrich.)* Ah, acum nu vă mai părăsiţi unul pe altul,

HEINRICH : Nicicînd.

GOETZ : Halal tovărăşie.

HEINRICH *(trecîndu-şi mîna peste faţă)* : E obositor.

GOETZ *(venind spre Heinrich)* : Heinrich... Dacă ţi-am făcut vreun rău, iartă-mă.

HEINRICH : Să te iert ca să te lauzi pretutindeni că ai preschimbat ura în dragoste, aşa cum a preschimbat Cristos apa în vin.

GOETZ : Ura ta îmi aparţine. Te voi elibera de ea şi de Diavol.

HEINRICH *(cu o voce schimbată, ca şi cum nu el ar vorbi, ci altul)* : În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh. Tatăl sînt eu, Diavolul e fiul meu, ura este Sfîntul Duh. Ar fi mers mai repede dacă ai fi împărţit în bucăţi Treimea cerească în loc să tai Treimea noastră în trei.

GOETZ : Atunci, bună seara. Du-te şi spune-ţi liturghiile la Worms şi să ne vedem sănătoşi peste nouă luni.

HEINRICH : N-o să mă mai întorc niciodată la Worms şi n-o să mai spun niciodată liturghia. Nu mai ţin de biserică, bufonule. Mi s-a luat dreptul de a sluji şi de a împărţi Sfintele Taine.

GOETZ : De ce te-au învinuit ?

HEINRICH : Că m-am lăsat plătit ca să predau oraşul.

GOETZ : E o minciună sfruntată.

HEINRICH : Minciuna asta eu am scornit-o. M-am ur-

cat în amvon și mi-am mărturisit păcatele în fața tuturor : dragostea mea pentru bani, pizma mea, nesupunerea și poftele mele trupești.

GOETZ : Minteai.

HEINRICH : Și ce dacă ? Toți oamenii din Worms spuneau că Biserica nu-i putea suferi pe săraci și că ea îmi poruncise să-i las pradă masacrului. Trebuia să-i dau o pricină ca să mă renege.

GOETZ : Ei bine, ai ispășit.

HEINRICH : Știi bine că nu ispășești niciodată.

GOETZ : E adevărat. Nimic nu șterge nimic. *(Pauză.) Brusc, îndreptîndu-se spre Heinrich.)* Ce s-a întîmplat cu Catherine ?

HEINRICH : Sîngele îi putrezește, trupul i s-a acoperit de bube. Sînt trei săptămîni de cînd nici n-a mai dormit, nici n-a mai mîncat.

GOETZ : De ce n-ai rămas lîngă ea ?

HEINRICH : N-are ce face cu mine și nici eu cu ea.

Intră Nasty și rămîne în fundul scenei.

GOETZ : Trebuie s-o îngrijiți.

HEINRICH : Nu se poate vindeca, trebuie să moară.

GOETZ : De ce moare ?

HEINRICH : De rușine. Îi e silă de trupul ei din pricina tuturor mîinilor de bărbat care l-au atins. Iar inima ei o scîrbește și mai mult, pentru că în ea a rămas chipul tău. Boala ei necruțătoare ești tu.

GOETZ : Asta era anul trecut, părinte, și eu nu recunosc greșelile din anul trecut. Voi plăti pentru această greșeală pe lumea cealaltă și în veșnicie. Dar în lumea asta, s-a terminat, n-am nici o clipă de pierdut.

HEINRICH : Sînt deci doi Goetz.

GOETZ : Doi, da. Unul viu, care face Binele, și unul mort, care face Răul.

HEINRICH : Și ți-ai îngropat păcatele odată cu mortul ?

GOETZ : Da.

HEINRICH : Perfect. Numai că nu mortul este pe cale s-o ucidă pe mititică, ci frumosul Goetz, cel curat ca lacrima, care şi-a pus viaţa în slujba iubirii.

GOETZ : Minţi ! Goetz răufăcătorul e cel care a săvîrşit crima.

HEINRICH : Nu era o crimă. Pîngărind-o, i-ai dat mult mai mult decît ai posedat tu însuţi : iubirea. Fapt este că ea te iubea, nu ştiu de ce. Şi-apoi, într-o bună zi, harul Domnului s-a pogorît peste tine, atunci i-ai pus Catherinei în mînă o pungă cu bani şi ai izgonit-o. Din cauza asta moare.

GOETZ : Puteam să trăiesc cu o tîrfă ?

HEINRICH : Da, fiindcă tu ai făcut-o ceea ce este.

GOETZ : Trebuia să renunţ la Bine sau la ea.

HEINRICH : Dacă ai fi păstrat-o, ai fi mîntuit-o, poate, şi pe tine dimpreună cu ea. Dar ce ? Să mîntuieşti un suflet, unul singur ? Un Goetz poate oare să coboare pînă-ntr-atît ? El avea planuri mult mai mari.

GOETZ *(brusc)* : Unde e ?

HEINRICH : Pe moşia ta.

GOETZ : Voia, aşadar, să mă revadă ?

HEINRICH : Da. Şi-apoi Răul a doborît-o în drum.

GOETZ : Unde ?

HEINRICH : N-am să-ţi spun : i-ai făcut destul rău.

GOETZ *(ridică pumnul, furios)* : Eu... *(Se potoleşte.)* Bine, am s-o găsesc singur. Adio, Heinrich. *(Se înclină în partea Diavolului.)* Respectele mele. *(Se întoarce spre Nasty.)* Vino, Nasty.

HEINRICH *(înmărmurit)* : Nasty !

Nasty vrea să-l urmeze pe Goetz. Heinrich îi ţine calea.

SCENA IV

Heinrich, Nasty

HEINRICH *(cu timiditate)* : Nasty ! *(Mai tare.)* Nasty, te căutam. Opreşte-te ! Trebuie să-ţi vorbesc. Dispreţuieşte-mă cît vrei, numai ascultă-mă. Am străbătut moşiile lui Schulheim : revolta mocneşte.

NASTY : Lasă-mă să trec. Ştiu.

HEINRICH : Şi revolta asta, tu o doreşti ? Spune-mi, o doreşti ?

NASTY : Ce te priveşte asta pe tine ? Lasă-mă să trec.

HEINRICH *(întinzînd braţele)* : N-o să treci înainte de a-mi răspunde.

Nasty îl priveşte în tăcere, apoi se hotărăşte.

NASTY : Fie c-o doresc, fie că nu, nimeni n-o mai poate împiedica.

HEINRICH : Ba eu pot. Pot să ridic în două zile un dig împotriva mării. În schimb, Nasty, aş vrea să mă ierţi.

NASTY : Iară joaca de-a iertarea ? *(Pauză.)* Joaca asta mă plictiseşte : nu vreau să iau parte la ea. N-am căderea nici să osîndesc, nici să iert : e treaba lui Dumnezeu.

HEINRICH : Dacă Dumnezeu mi-ar da să aleg între iertarea lui şi a ta, aş alege-o pe a ta.

NASTY : Ai face o alegere proastă ; ai lăsa raiul pentru o vorbă goală.

HEINRICH : Nu, Nasty, aş lăsa iertarea Cerului pentru cea a Pămîntului.

NASTY : Pămîntul nu iartă.

HEINRICH : Mă oboseşti.

NASTY : Ce ?

HEINRICH : Nu vorbeam cu tine. *(Către Nasty...)* Nu-mi uşurezi sarcina ; sînt îndemnat să urăsc, Nasty ; sînt îndemnat să urăsc şi tu nu mă ajuţi. *(Îşi face de*

trei ori cruce.) Bun, iată-mă liniştit pentru o vreme. Aşa că ascultă. Repede. Ţăranii se organizează. Ei vor duce tratative cu baronii. Asta ne lasă un răgaz de cîteva zile.

NASTY : Şi ce-o să faci în timpul ăsta ?

HEINRICH *(arătînd biserica)* : I-ai văzut ; s-ar lăsa ciopîrţiţi pentru biserică ; prin satele astea este mai multă cucernicie decît în tot restul Germaniei.

Nasty clatină din cap.

NASTY : Popii tăi sînt neputincioşi ; oamenii îi iubesc, e adevărat, dar dacă ar condamna răscoala, ar propovădui în deşert.

HEINRICH : Nu în cuvintele lor îmi pun nădejdea, ci în tăcerea lor. Închipuie-ţi : într-o bună dimineaţă, la sculare, sătenii găsesc uşa bisericii lor deschisă şi biserica goală : pasărea şi-a luat zborul. Nimeni în faţa altarului, nimeni în faţa sacristiei, nimeni în criptă, nimeni în casa parohială...

NASTY : Se poate face asta ?

HEINRICH : Totul e gata. Ai oameni aici ?

NASTY : Cîţiva.

HEINRICH : Să străbată ţara şi să răcnească mai tare decît ceilalţi, şi mai ales să hulească cele sfinte. Trebuie să provoace scandal şi groază. Apoi în Righi, duminica viitoare, să-l înşface pe preot în plină liturghie, să-l tîrască în pădure şi să se întoarcă cu săbiile pătate de sînge. În noaptea următoare toţi preoţii din regiune vor părăsi în taină satele lor şi se vor duce la castelul lui Markstein, unde sînt aşteptaţi. Începînd de luni, Dumnezeu se înalţă din nou la ceruri. Copiii nu vor mai fi botezaţi, greşelile nu vor mai fi iertate şi bolnavii se vor teme să nu moară nespovediţi ! Frica va înăbuşi răscoala.

NASTY *(reflectînd)* : Asta se poate...

Uşa bisericii se deschide. Răbufnesc sunete de orgă. Ţăranii ies ducînd statuia pe năsălie.

NASTY *(privindu-i)* : Dacă asta se poate face, se va face.

HEINRICH : Nasty, te rog din suflet, spune-mi că mă vei ierta, dacă izbutim.

NASTY : Aş vrea s-o spun. Nenorocirea e că ştiu cine eşti.

TABLOUL AL ŞASELEA

Interiorul bisericii, după cincisprezece zile. Toţi sătenii s-au refugiat acolo şi nu mai ies. Acolo mînîncă, acolo dorm. În acest moment se roagă. Nasty şi Heinrich îi privesc cum se roagă. Pe jos sînt culcaţi bărbaţi şi femei ; au fost transportaţi în biserică şi bolnavii, şi infirmii. Unii dintre ei gem şi se zbat la piciorul amvonului.

SCENA I

Ţăranii care se roagă, Nasty şi Heinrich

NASTY *(pentru sine)* : Nu mai pot să-i aud ! Vai ! N-aveaţi nimic altceva decît mînia, şi eu am suflat asupra ei ca s-o sting.

HEINRICH : Ce spui ?

NASTY : Nimic.

HEINRICH : Nu eşti mulţumit ?

NASTY : Nu.

HEINRICH : Peste tot oamenii se înghesuie în biserici, frica îi chinuie şi răzvrătirea a fost ucisă în faşă. Ce mai vrei ? *(Nasty nu răspunde.)* Mă bucur pentru amîndoi. *(Nasty îl loveşte.)* Ce te-a apucat ?

NASTY : Dacă te bucuri, îţi frîng oasele.

HEINRICH : Nu vrei să mă bucur de victoria noastră ?

NASTY : Nu vreau să te bucuri că i-ai pus pe oameni cu botul pe labe.

HEINRICH : Ce-am făcut, am făcut pentru tine şi tu te-ai învoit. Te îndoieşti de tine, profetule ? *(Nasty dă din umeri.)* Doar nu e prima oară că-i minţi.

NASTY : E prima oară că-i fac să îngenuncheze ca să-i împiedic să se apere ; prima oară cînd cad la învoială cu superstiţia şi mă fac frate cu Diavolul.

HEINRICH : Ţi-e frică ?

NASTY : Diavolul este făptura lui Dumnezeu ; dacă Dumnezeu o vrea, Diavolul îmi va da ascultare. *(Brusc.)* Mă-năbuş în biserica asta, să plecăm de aici.

SCENA II

Heinrich şi Nasty dau să iasă. Goetz intră ca o furtună şi se îndreaptă spre Heinrich.

GOETZ : Cîine ! Pentru tine orice mijloc e bun ca să cîştigi prinsoarea. M-ai făcut să pierd cincisprezece zile, am străbătut de zece ori domeniul meu ca s-o descopăr şi să aflu că ea e aici, în timp ce eu o căutam la dracu-n praznic. Aici, bolnavă, zăcînd pe piatră. Din vina mea. *(Heinrich se desprinde de Nasty. Goetz repetă pentru sine.)* Din vina mea... Nimic, sînt gol pe dinăuntru. Vrei să-mi fie ruşine, nu mi-e. Numai trufie supurează din rănile mele : de treizeci şi cinci de ani pocnesc de trufie, ăsta-i felul meu de a muri de ruşine. Va trebui să-l schimb. *(Brusc.)* Ia-mi minţile ! Ia-mi-le ! Fă-mă să uit ! Prefă-mă în insectă ! Amin ! *(Murmurul ţăranilor care se roagă creşte, apoi descreşte.)* Catherine ! *(Înaintează prin mulţime, uitîndu-se la fiecare şi strigînd.)* Catherine ! Catherine ! *(Se apropie de o*

formă întunecată, întinsă pe lespezi. Ridică pătura care o acoperă şi-i dă drumul înapoi, liniştit. Dispare în spatele unui stîlp. Se aude strigînd mai departe.) Catherine !

SCENA III

Ţăranii singuri.
Un orologiu bate ora şapte.

UN OM ADORMIT *(care era culcat pe lespezi, se trezeşte tresărind)* : Cît e ceasul ? În ce zi sîntem ?

OMUL : E o dimineaţă de dumunică şi-i ora şapte. Nu, nu e duminică. — S-a zis cu duminicile, s-a zis, n-or să mai fie niciodată, preotul nostru le-a luat cu el. — Ne-a lăsat zilele săptămînii, zilele blestemate ale muncii şi ale foamei.

ŢĂRANUL : Atunci, la dracu' ! Mă culc din nou ! Să mă treziţi la Judecata de apoi.

O FEMEIE : Să ne rugăm.

Intră Hilda ducînd o legătură de paie, urmată de două ţărănci care aduc şi ele paie.

SCENA IV

Aceiaşi, Hilda, apoi Goetz

PRIMA FEMEIE : Hilda, e Hilda !

A DOUA FEMEIE : Ţi-am simţit lipsa. Ce mai e pe afară ? Povesteşte-ne.

HILDA : Nu-i nimic de povestit. Pretutindeni e linişte, numai că vitele zbiară fiindcă le e frică.

O VOCE : E vreme frumoasă ?

HILDA : Nu ştiu.

VOCEA : Nu te-ai uitat la cer ?

HILDA : Nu. *(Pauză.)* Am adus paie ca să punem pe jos pentru bolnavi. *(Către cele două ţărănci.)* Ajutaţi-mă. *(Ridică împreună un bolnav şi-l pun pe un pat de paie.)* Aşa ! Acum ăsta. *(Acelaşi joc.)* Pe asta ! *(Ridică o femeie bătrînă care începe să plîngă în hohote.)* Nu plînge, te rog din suflet ; nu-i face să-şi piardă nădejdea. Hai, bunico, dacă te pui pe plîns, o să-nceapă toţi să plîngă cu tine.

BĂTRÎNA *(smiorcăindu-se)* : Mătăniile mele, acolo...

Arată lespedea pe care zăcuse mai înainte.

HILDA *(enervată, ia mătăniile şi i le aruncă pe genunchi)* : Ţine ! *(Îşi revine şi vorbeşte pe un ton mai blînd.)* Roagă-te, hai, roagă-te ! Mai bine să te rogi decît să plîngi, face mai puţin zgomot. Ah ! dar nu să te şi rogi şi să şi plîngi. *(Îi şterge ochii cu batista ei.)* Aşa ! Aşa ! Suflă-ţi nasul ! Gata ! Nu mai plînge, îţi spun : nu sîntem vinovaţi şi Dumnezeu n-are dreptul să ne pedepsească.

BĂTRÎNA *(scîncind)* : Vai ! fata mea ! Ştii bine că are toate drepturile.

HILDA *(cu violenţă)* : Dac-ar avea dreptul de a-i pedepsi pe nevinovaţi, m-aş da imediat Diavolului. *(Oamenii tresar şi o privesc. Ea dă din umeri şi se duce să se rezeme de un stîlp. Rămîne o clipă cu privirea fixă, ca obsedată de o amintire. Apoi, deodată, cu dezgust.)* Îh !

PRIMA FEMEIE : Hilda ! Ce ai ?

HILDA : Nimic.

FEMEIA : Ştiai atît de bine să ne redai nădejdea...

HILDA : Nădejdea în cine ? în ce ?

FEMEIA : Hilda, dacă tu cazi pradă deznădejdii, vom cădea şi noi odată cu tine.

HILDA : Bine. Nu luaţi în seamă spusele mele. *(Tremură.)* E frig. Voi sînteţi singura căldură a lumii. Trebuie să vă strîngeţi unii într-alţii şi să aşteptaţi.

O VOCE : Ce să aşteptăm ?

HILDA : Să ne fie cald. Ne e foame şi sete, ne e frică, ne e rău, dar singurul lucru care are însemnătate e să ne fie cald.

FEMEIA : Ei hai, vino lîngă mine, vino ! *(Hilda nu se clinteşte. Femeia se ridică şi se duce spre ea.)* A murit ?

HILDA : Da.

FEMEIA : Dumnezeu să-i aibă-n pază sufletul ei.

HILDA : Dumnezeu ? *(Rîde scurt.)* Nu i-l vrea.

FEMEIA : Hilda ! Cum îndrăzneşti să spui asta ?

Rumoare în mulţime.

HILDA : Ea a văzut iadul înainte de a muri. S-a ridicat deodată, a spus ce vede şi apoi a murit.

FEMEIA : N-o priveghează nimeni ?

HILDA : Nu. Vrei să te duci tu ?

FEMEIA : Pentru nimic în lume.

HILDA : Bun, o să mă întorc numaidecît la ea. Dar lasă-mă puţin să mă încălzesc.

FEMEIA *(se întoarce spre mulţime)* : Să ne rugăm, fraţii mei. Să implorăm iertarea pentru această biată moartă, care a văzut iadul şi pe care o ameninţă osînda veşnică.

Se îndepărtează şi îngenunchează. Se aude murmurul monoton al rugăciunii. Apare Goetz şi o priveşte pe Hilda, care a rămas sprijinită de stîlp.

HILDA *(cu voce scăzută)* : Să implorăm iertarea ta ! Dar pentru ce să ne ierţi ? Tu trebuie să ne ceri nouă iertare ! Cît despre mine, nu ştiu ce mi-ai sortit, iar pe ea n-o cunoşteam, dar dacă o osîndeşti, nu am nevoie de cerul tău. Crezi că o mie de ani de rai, pot să mă facă să uit groaza din ochii ei ? N-am decît dispreţ pentru aleşii tăi neghiobi care au inima să se bucure cînd există osîndiţi în iad şi săraci pe pămînt ; eu sînt de partea oamenilor şi nu-i voi părăsi ; poţi să mă laşi să mor fără preot şi să mă

chemi pe nepregătite la Tribunalul tău : vom vedea cine pe cine o să judece. *(Pauză.)* Îl iubea. Toată noaptea a urlat după el. Dar ce-avea, la urma urmelor, acest bastard ? *(Se întoarce brusc spre oameni.)* Dacă vreţi să vă rugaţi, cereţi ca sîngele vărsat la Righi să cadă asupra lui Goetz !

O VOCE : A lui Goetz !

HILDA : El e vinovatul !

VOCI : Fie ca Dumnezeu să-l pedepsească pe Goetz bastardul !

GOETZ *(rîde scurt)* : Poftim. Fie că fac Răul, fie că fac Binele, sînt întotdeauna urît. *(Către un ţăran.)* Cine-i femeia asta ?

ŢĂRANUL : Asta-i Hilda.

GOETZ : Hilda şi mai cum ?

ŢĂRANUL : Hilda Lemm. Tatăl ei este cel mai bogat morar din sat.

GOETZ *(cu amărăciune)* : O ascultaţi ca pe un oracol. V-a spus să vă rugaţi împotriva lui Goetz şi iată-vă pe toţi în genunchi.

ŢĂRANUL : Păi o iubim mult.

GOETZ : O iubiţi ? E bogată şi o iubiţi ?

ŢĂRANUL : Nu mai e bogată. Anul trecut trebuia să se călugărească, dar pe urmă, în timpul foametei, nu şi-a mai ţinut legămîntul făcut şi a venit printre noi.

GOETZ : Ce face ca să fie iubită ?

ŢĂRANUL : Trăieşte ca o călugăriţă, se lipseşte de tot, ajută pe toată lumea...

GOETZ : Da, da. Toate astea ştiu şi eu să le fac. Trebuie să mai fie şi altceva, spune ?

ŢĂRANUL : Nimic după cîte ştiu.

GOETZ : Nimic ? Hm !

ŢĂRANUL : E... omenoasă.

GOETZ *(izbucneşte în rîs)* : Omenoasă. Mulţumesc, omule, m-ai lămurit. *(Se îndepărtează.)* Dacă e adevărat că

face Binele, mă bucur, Doamne, mă bucur așa cum se cuvine ; n-are a face dacă împărăția ta va să vie prin ea sau prin mine, numai să vie. *(O privește cu dușmănie.)* Ca o călugăriță ! Și eu ? Oare eu nu trăiesc ca un călugăr ? Ce lucru a făcut ea pe care să nu-l fi făcut și eu ? *(Se apropie.)* Bună ziua. O cunoști pe Catherine ?

HILDA *(tresărind)* : De ce mă întrebi ? Cine ești tu ?

GOETZ : Răspunde-mi. O cunoști ?

HILDA : Da. Da. O cunosc. *(Cu un gest brusc îi dă lui Goetz gluga pe spate și-i descoperă fața.)* Dar tu ? Și pe tine te cunosc, deși nu te-am văzut niciodată. Ești Goetz ?

GOETZ : Da, eu sînt.

HILDA : În sfîrșit !

GOETZ : Unde-i ea ?

Hilda îl privește fără să răspundă, cu un zîmbet înciudat.

HILDA : O vei vedea, nu-i nici o grabă.

GOETZ : Crezi că are poftă să mai sufere cinci minute ?

HILDA : Crezi că n-o să mai sufere dacă te vede ? *(Îl privește. Pauză.)* Veți aștepta amîndoi.

GOETZ : Vom aștepta ce ?

HILDA : Să te privesc pe îndelete.

GOETZ : Ești nebună ! Nu te cunosc și nici nu vreau să te cunosc.

HILDA : Eu te cunosc.

GOETZ : Nu.

HILDA : Nu ? Ai pe piept un smoc de păr creț, parc-ar fi o catifea neagră ; sus, la încheietura piciorului stîng, o vînă violetă care se umflă cînd faci dragoste, deasupra șalelor o pată mare cît o fragă.

GOETZ : De unde știi ?

HILDA : Sînt cinci zile și cinci nopți de cînd o veghez pe Catherine. Eram trei în cameră : ea, eu și tu. Și-a fost o căsnicie în trei. Ea te vedea pretutindeni și

am sfîrşit prin a te vedea şi eu. De douăzeci de ori pe noapte se deschidea uşa şi intrai tu. O priveai cu un aer leneş şi înfumurat şi-i mîngîiai ceafa cu două degete. Aşa. *(Îi ia mîna cu brutalitate.)* Ei bine, ce au degetele astea ? Ce au ? Carne cu puţin păr deasupra şi-atît.

Îl împinge violent.

GOETZ : Ce spunea ?

HILDA : Tot ce trebuia ca să mi se facă silă de tine.

GOETZ : Că eram brutal, grosolan, respingător ?

HILDA : Că erai frumos, inteligent, curajos, că erai îndrăzneţ şi crud, că o femeie nu putea să te vadă fără să nu te iubească.

GOETZ : Îţi vorbea de un alt Goetz ?

HILDA : Nu e decît unul.

GOETZ : Dar uită-te la mine cu ochii *tăi.* Unde-i cruzimea ? Unde-i îndrăzneala ? Vai, unde-i inteligenţa ? Altădată vedeam limpede şi departe pentru că Răul e simplu, dar vederea mi s-a înceţoşat şi lumea s-a umplut de lucruri pe care nu le înţeleg. Hilda ! Te rog ! Nu fii duşmanul meu.

HILDA : Ce-ţi pasă de vreme ce nu pot să-ţi fac nici un rău ?

GOTZ *(arătîndu-i pe ţărani)* : În ochii lor mi-ai făcut.

HILDA : Ei sînt ai mei şi eu a lor ; nu-i băga în poveştile tale.

GOETZ : E-adevărat că ei te iubesc ?

HILDA : Da, e adevărat.

GOETZ : De ce ?

HILDA : Nu m-am întrebat niciodată.

GOETZ : Eh ! Pentru că eşti frumoasă.

HILDA : Nu, căpitane. De-alde voi iubesc femeile frumoase, fiindcă n-aveţi nimic de făcut şi fiindcă mîncaţi mîncăruri pipărate. Fraţii mei muncesc

toată ziua și le e foame : ei n-au ochi pentru frumusețea femeilor.

GOETZ : Atunci de ce ? Pentru că au nevoie de tine ?

HILDA : Mai degrabă pentru că eu am nevoie de ei.

GOETZ : De ce ?

HILDA : Tu nu poți înțelege.

GOETZ *(îndreptîndu-se spre ea)* : Te-au iubit de la început ?

HILDA : Da, de la început.

GOETZ *(pentru sine)* : Așa mă gîndeam și eu : ori de la început, ori niciodată. Cîștigi sau pierzi dinainte ; vremea și strădania nu fac nimic. *(Brusc.)* Dumnezeu nu poate să vrea asta, e nedrept. Ca și cînd aș spune că există oameni care se nasc osîndiți.

HILDA : Există : Catherine, de pildă.

GOETZ *(fără s-o asculte)* : Ce le-ai făcut, vrăjitoareo ? De bună seamă că le-ai făcut ceva ca să reușești acolo unde eu am dat greș ?

HILDA : Dar tu, ce i-ai făcut Catherinei de-ai fermecat-o ?

Se privesc fascinați.

GOETZ *(fără a-și desprinde privirile de pe ea)* : Mi-ai furat dragostea lor. Cînd te privesc, văd dragostea lor.

HILDA : Eu, cînd te privesc, văd dragostea Catherinei și asta îmi provoacă silă.

GOETZ : Ce învinuire îmi aduci ?

HILDA : Te învinuiesc, în numele Catherinei, că ai dus-o la deznădejde.

GOETZ : Asta nu te privește.

HILDA : Te învinuiesc, în numele acestor femei și al acestor bărbați, că ai azvîrlit pămînturile tale peste noi și ne-ai îngropat sub ele.

GOETZ : Du-te-n... mă-ta ! N-am să mă dezvinovățesc în fața unei femei.

HILDA : Te învinuiesc, în numele meu, că te-ai culcat cu mine împotriva voinței mele.

GOETZ *(stupefiat)* : M-am culcat cu tine ?

HILDA : Cinci nopți la rînd m-ai avut prin viclenie și prin violență.

GOETZ *(rîzînd)* : Trebuie c-a fost în vis !

HILDA : În vis, da. Era în vis. În visul ei, în care m-a tîrît după ea. Voiam să-i împărtășesc suferințele, așa cum le împărtășesc pe ale lor, dar era o capcană ; a trebuit să te iubesc cu dragostea ei. Slavă Domnului, te văd. Te văd ziua și mă eliberez. Ziua nu mai ești decît tu însuți.

GOETZ : Ei bine, da, trezește-te, totul s-a petrecut în capul tău, nu te-am atins, pînă în dimineața asta nu te-am văzut niciodată : nu ți s-a întîmplat nimic.

HILDA : Nimic. Absolut nimic. Ea striga în brațele mele, dar ce importanță are ; nu mi s-a întîmplat nimic, fiindcă nu te-ai atins nici de sînii mei, nici de gura mea. La naiba, frumosul meu căpitan, ești singur ca un om bogat și n-ai suferit decît de pe urma rănilor primite, asta-i nenorocirea ta. Eu de-abia îmi simt trupul, nu știu unde începe viața mea și unde se sfîrșește și nu răspund întotdeauna cînd sînt chemată, pînă-ntr-atît sînt de uimită uneori că am un nume. Dar orice trup care suferă e al meu, orice obraz lovit de asemenea ; mor de toate morțile și carnea mea ai siluit-o ori de cîte ori ai luat cu sila o femeie.

GOETZ *(triumfător)* : În sfîrșit ! *(Hilda îl privește cu mirare.)* Tu vei fi prima.

HILDA : Prima ?

GOETZ : Prima care mă va iubi.

HILDA : Eu ? *(Rîde.)*

GOETZ : Mă și iubești. Te-am ținut în brațe cinci nopți de-a rîndul și te-am însemnat. Tu iubești în mine dragostea pe care mi-o purta Catherine și eu iubesc în tine dragostea ăstora. Mă vei iubi. Dacă ei

sînt ai tăi, cum susţii tu, e limpede că vor trebui să mă iubească prin tine.

HILDA : Dacă s-ar întîmpla ca, într-o zi, ochii mei să te privească cu drag, mi i-aş scoate imediat. *(El o înşfacă de braţ. Ea încetează brusc să mai rîdă şi-l priveşte cu răutate.)* Catherine a murit.

GOETZ : A murit ! *(Este năucit de această veste.)* Cînd ?

HILDA : Adineauri.

GOETZ : A... suferit ?

HILDA : A văzut iadul.

GOETZ *(clătinîndu-se)* : A murit !

HILDA : Îţi scapă, nu ? Mai du-te de-i mîngîie ceafa.

Tăcere, apoi strigăte în fundul bisericii. Ţăranii se ridică şi se întorc spre intrarea bisericii. Un moment de aşteptare. Rumoarea creşte, apoi apar Heinrich şi Nasty, ducînd-o pe Catherine pe o năsălie.

SCENA V

Aceiaşi, Heinrich, Nasty şi Catherine

CATHERINE *(nu mai strigă, ci îngînă nişte vorbe, pe jumătate ridicată)* : Nu ! Nu ! Nu ! Nu ! Nu !

GOETZ *(strigînd)* : Catherine ! *(Către Hilda.)* Netrebnico ! M-ai minţit !

HILDA : Nu... nu te-am minţit, Goetz, inima ei încetase să mai bată.

Se apleacă asupra Catherinei.

HEINRICH : Am auzit-o strigînd de cînd eram pe drum : spune că Diavolul îi dă tîrcoale. S-a rugat de noi s-o ducem la picioarele crucii.

Mulţimea se ridică în faţa lor, ameninţătoare.

VOCI : Nu ! Nu ! E osîndită ! Afară de-aici ! Afară ! Scoateţi-o numaidecît !

GOETZ : Pe legea mea, cîinilor, am să vă învăţ eu ce-nseamnă mila creştinească.

HILDA : Taci ; tu nu ştii să faci decît rău. *(Către ţărani.)* E un hoit : sufletul se agaţă de el pentru că e înconjurat de diavoli. Şi vouă vă dă tîrcoale Diavolul. Cui îi va fi milă de voi, dacă vouă nu vă e milă de ea ? Cine-o să-i iubească pe săraci dacă săracii nu se iubesc între ei ? *(Mulţimea se dă în lături în tăcere.)* Duceţi-o la picioarele lui Cristos de vreme ce v-o cere.

Heinrich şi Nasty duc năsălia la picioarele crucii.

CATHERINE : E aici ?

HILDA : Cine ?

CATHERINE : Preotul.

HILDA : Încă nu.

CATHERINE : Du-te de-l caută repede ! Repede ! Am să rezist pînă cînd o să vină.

GOETZ *(apropiindu-se)* : Catherine.

CATHERINE : El e ?

GOETZ : Eu sînt, dragostea mea.

CATHERINE : Tu ? Ah ! Credeam că e preotul. *(Se porneşte să ţipe.)* Vreau un preot, duceţi-vă de-l căutaţi, repede ; nu vreau să mor nespovedită !

GOETZ : Catherine, n-ai de ce să te temi, n-or să-ţi facă rău ; ai suferit prea mult pe pămînt.

CATHERINE : Îţi spun că-i văd.

GOETZ : Unde ?

CATHERINE : Peste tot. Stropiţi-i cu aghiazmă. *(Se porneşte din nou să ţipe.)* Salvează-mă, Goetz, salvează-mă ; tu ai făcut totul, eu nu sînt vinovată. Dacă mă iubeşti, salvează-mă !

Hilda o cuprinde în braţe şi încearcă s-o culce din nou pe năsălie. Catherine se zbate ţipînd.

GOETZ *(implorînd)* : Heinrich !

HEINRICH : Nu mai sînt om al Bisericii.

GOETZ : Ea nu știe. Dacă-i faci semnul crucii pe frunte o scapi de groază.

HEINRICH : La ce bun dacă va da din nou de groază pe celălalt tărîm al morții.

GOETZ : Dar sînt închipuiri, Heinrich !

HEINRICH : Crezi ? *(Rîde.)*

GOETZ : Nasty, tu care susții că toți oamenii sînt preoți...

Nasty dă din umeri și face un gest de totală neputință.

CATHERINE *(fără a-i auzi)* : Nu vedeți că mor ? *(Hilda vrea s-o silească să se culce din nou.)* Lăsați-mă ! Lăsați-mă !

GOETZ *(pentru sine)* : Dacă aș putea... *(Deodată se hotărăște și se întoarce spre mulțime.)* Această femeie e pierdută din vina mea și prin mine va fi mîntuită. Duceți-vă. *(Ei ies încetișor, Nasty îl trage după sine pe Heinrich. Hilda șovăie.)* Și tu, Hilda.

Ea îl privește și iese.

SCENA VI

Goetz, Catherine, mai tîrziu mulțimea

GOETZ : Te am la mînă ! Oricît de zgîrcit ai fi cu minunile tale, de data asta va trebui să faci una pentru mine.

CATHERINE : Unde se duc ? Nu mă lăsa singură.

GOETZ : Nu, Catherine, nu, dragostea mea, te voi izbăvi.

CATHERINE : Cum o să faci ? Nu ești preot.

GOETZ : Am să mă rog de Isus să treacă asupra mea păcatele tale. Mă auzi ?

CATHERINE : Da.

GOETZ : Am să le port eu în locul tău. Sufletul tău va fi curat ca în ziua în care te-ai născut. Mai curat decît dacă ți-ar fi dat iertarea preotul.

CATHERINE : Cum o să știu dacă ți-a ascultat ruga ?

GOETZ : Mă duc să mă rog : dacă mă-ntorc la tine cu o față mîncată de lepră sau putrezită o să mă crezi ?

CATHERINE : Da, dragostea mea, o să te cred.

El se îndepărtează.

GOETZ : Păcatele astea sînt ale mele, tu știi. Dă-mi înapoi ce-mi aparține. N-ai dreptul s-o osîndești pe femeia asta, fiindcă singurul vinovat sînt eu. Hai ! Iată brațele mele, iată fața mea și pieptul meu. Mistuie-mi obrajii, fie ca păcatele ei să se prefacă în puroiul ochilor și urechilor mele, ca ele să-mi ardă spatele, coapsele și sexul ca un acid. Dă-mi lepră, holeră, ciumă, dar izbăvește-o.

CATHERINE *(mai slab)* : Goetz ! Ajutor !

GOETZ : Mă asculți, Dumnezeule surd ? N-o să refuzi tîrgul pe care ți-l propun, căci e drept.

CATHERINE : Goetz ! Goetz ! Goetz !

GOETZ : Ah ! Nu mai pot să aud glasul ăsta. *(Se urcă în amvon.)* Ai murit pentru oameni, da sau nu ? Atunci uită-te : oamenii suferă. Trebuie să mori iarăși. Dă-mi ! Dă-mi rănile tale ! Dă-mi rana din coasta ta, dă-mi cele două găuri din mîinile tale. Dacă un Dumnezeu a putut să sufere pentru ei, de ce n-ar putea și un om ? Ești gelos pe mine ? Dă-mi stigmatele tale ! Dă-mi-le ! *(Întinde brațele în cruce în fața lui Cristos răstignit.)* Dă-mi-le ? Dă-mi-le ! Dă-mi-le ! *(Repetă „Dă-mi-le !" ca pe un descîntec.)* Ești surd ? La naiba, prea sînt prost ; ajută-te, și cerul te va ajuta. *(Scoate un pumnal de la brîu și-l implîntă în mîna stîngă cu mîna dreaptă, în mîna dreaptă cu mîna stîngă, apoi în coastă. După aceea aruncă cuțitul în spatele altarului ; se apleacă și mînjește cu sînge pieptul lui Cristos.)* Veniți cu toții ! *(Oamenii intră.)* Cristos a sîngerat. *(Rumoare. El ridică mîinile.)* Vedeți, în îndurarea sa, mi-a îngăduit să-i port stigmatele. Sîngele lui Cristos, frații mei, sîngele lui Cristos șiroiește din mîinile mele.

(Coboară treptele amvonului și se apropie de Catherine.) Nu te mai teme de nimic, dragostea mea. Îți ating fruntea, ochii și gura cu sîngele Domnului nostru Isus. *(Îi dă pe față cu sînge.)* Îi mai vezi ?

CATHERINE : Nu.

GOETZ : Mori în pace.

CATHERINE : Sîngele tău, Goetz, sîngele tău. L-ai dat pentru mine.

GOETZ : Sîngele lui Cristos, Catherine.

CATHERINE : Sîngele tău...

Moare.

GOETZ : Îngenunchiați cu toții. *(Oamenii îngenunchează.)* Preoții voștri sînt niște cîini ; dar nu vă temeți ; rămîn în mijlocul vostru : atîta vreme cît sîngele lui Cristos va curge din mîinile astea, nici o nenorocire nu vă va lovi. Întorceți-vă la casele voastre și bucurați-vă, e sărbătoare. Astăzi, împărăția lui Dumnezeu începe pentru toți. Vom zidi Cetatea Soarelui.

Pauză.

Mulțimea se scurge încet, fără să spună un cuvînt. O femeie trece pe lîngă Goetz, îi prinde mîna și se mînjește pe față cu sîngele lui. Hilda rămîne ultima, se apropie de Goetz, dar Goetz n-o vede

HILDA : Să nu le faci rău.

Goetz nu răspunde. Ea pleacă, Goetz se clatină și se sprijină de un stîlp.

GOETZ : Sînt ai mei. În sfîrșit.

Cortina

ACTUL AL TREILEA

TABLOUL AL ŞAPTELEA

O piaţă din Altweiler.

SCENA I

Ţărani strînşi în jurul unei ţărănci care le serveşte drept instructor. Mai tîrziu apar Karl şi o femeie tînără.

INSTRUCTOAREA *(o femeie tînără cu un aer blînd. Ţine un băţ cu care arată nişte litere desenate pe pămînt)* : Ce literă e asta ?

UN ŢĂRAN : E un I.

INSTRUCTOAREA : Şi asta ?

UN ALT ŢĂRAN : E un U.

INSTRUCTOAREA : Dar astea trei ?

UN ŢĂRAN : B I N.

INSTRUCTOAREA : Nu !

UN ALT ŢĂRAN : B I R.

INSTRUCTOAREA : Şi cuvîntul în întregime ?

UN ŢĂRAN : IUBIRE.

TOŢI ŢĂRANII : Iubire, Iubire...

INSTRUCTOAREA : Curaj, fraţilor ! Curînd veţi şti să citiţi. Veţi deosebi binele de rău şi adevărul de minciună. Acum spune tu, aia de colo... răspunde, care este prima noastră fire ?

O ŢĂRANCĂ *(răspunzînd ca la catehism)* : Prima noas-

tră fire e cea pe care o aveam înainte de a-l cunoaşte pe Goetz.

INSTRUCTOAREA : Cum era ea ?

UN ŢĂRAN *(acelaşi joc)* : Ea era rea.

INSTRUCTOAREA : Cum trebuie să luptăm împotriva primei noastre firi ?

UN ŢĂRAN : Alcătuindu-ne o a doua fire.

INSTRUCTOAREA : Cum să ne alcătuim o a doua fire ?

O ŢĂRANCĂ : Învăţînd trupul să săvîrşească gesturi de iubire.

INSTRUCTOAREA : Gesturi de iubire înseamnă chiar iubire ?

O ŢĂRANCĂ : Nu, gesturi de iubire nu înseamnă...

Intră Hilda, ţăranii arată spre ea.

INSTRUCTOAREA : Ce e ? *(Se-ntoarce.)* Ah ! Hilda ! ... *(Pauză.)* Surioară... Ne stinghereşti.

HILDA : Cum să vă stingheresc : doar nu spun nimic.

INSTRUCTOAREA : Nu spui nimic, dar ne priveşti şi ştim că nu ne aprobi.

HILDA : Nu pot gîndi ceea ce vreau ?

INSTRUCTOAREA : Nu, Hilda. Aici oamenii gîndesc la lumina zilei şi cu glas tare. Gîndurile fiecăruia sînt ale tuturor. Vrei să ni te alături ?

HILDA : Nu.

INSTRUCTOAREA : Aşadar nu ne iubeşti ?

HILDA : Ba da, dar în felul meu.

INSTRUCTOAREA : Nu eşti bucuroasă de fericirea noastră ?

HILDA : Eu... Ah ! fraţilor, aţi suferit atît de mult : dacă sînteţi fericiţi, trebuie să fiu şi eu.

Intră Karl cu o legătură pe ochi, condus de o femeie tînără.

INSTRUCTOAREA : Cine-i acolo ?

FEMEIA TÎNĂRĂ : Căutăm Cetatea Soarelui.

UN ŢĂRAN : Cetatea Soarelui ? Aici este.

FEMEIA TÎNĂRĂ *(către Karl)* : Aş fi pus rămăşag. Pă-

cat că nu poţi să vezi ce chipuri înfloritoare au oamenii : te-ar bucura.

Ţăranii se îngrămădesc în jurul lor.

ŢĂRANII : Bieţii oameni ! Vă e sete ? Vă e foame ? Aşezaţi-vă !

KARL *(aşezîndu-se)* : Ah ! Ce buni sînteţi.

UN ŢĂRAN : Toată lumea e bună aici. Toată lumea e fericită.

UN ALT ŢĂRAN : Dar în vremurile astea tulburi nu se mai călătoreşte deloc. Şi sîntem nevoiţi să-i iubim numai pe ai noştri. De aceea venirea ta ne umple sufletele de bucurie.

O ŢĂRANCĂ : E atît de plăcut să poţi răsfăţa un străin. Ce doriţi ?

FEMEIA TÎNĂRĂ : Dorim să-l vedem pe omul ale cărui mîini sîngerează.

KARL : E adevărat că face minuni ?

O ŢĂRANCĂ : Face minuni într-una.

KARL : E adevărat că mîinile lui sîngerează ?

UN ŢĂRAN : Nu e zi în care să nu sîngereze.

KARL : Atunci aş vrea să pună o picătură de sînge pe bieţii mei ochi ca să-mi redea vederea.

O ŢĂRANCĂ : Ah ! Ah ! Asta e o treabă la care se pricepe. O să te vindece !

KARL : Ce noroc pe voi să aveţi un asemenea om. Şi nu mai faceţi niciodată vreun rău ?

UN ŢĂRAN : Nimeni nu bea, nimeni nu fură.

UN ALT ŢĂRAN : Bărbaţii n-au voie să-şi bată nevestele.

UN ŢĂRAN : Părinţii n-au voie să-şi lovească copiii.

KARL *(aşezîndu-se pe bancă)* : Numai de-ar ţine.

UN ŢĂRAN : Va ţine cît va vrea Dumnezeu.

KARL : Of !

Karl oftează.

INSTRUCTOAREA : De ce oftezi ?

KARL : Micuța asta a văzut pretutindeni oameni înarmați. Țăranii și baronii au să se bată între ei.

INSTRUCTOAREA : Pe pămînturile neamului Heidenstamm ?

KARL : Nu, dar prin apropiere.

INSTRUCTOAREA : În cazul ăsta nu ne privește. Nu vrem răul nimănui și menirea noastră este să facem să domnească iubirea.

KARL : Bravo ! Lăsați-i atunci să se omoare între ei. Ura, măcelurile, sîngele celorlalți sînt hrana necesară fericirii voastre.

UN ȚĂRAN : Ce spui ? Ești nebun.

KARL : Pe legea mea, repet ceea ce se vorbește peste tot.

INSTRUCTOAREA : Ce se vorbește ?

KARL : Oamenii spun că din pricina fericirii voastre le este și mai greu să-și îndure suferințele și că deznădejdea i-a împins la hotărîri disperate. *(Pauză.)* Ei, aveți dreptate să nu vă sinchisiți de asta : cîteva picături de sînge pe fericirea voastră, straşnică treabă ! Nu-i prea scump plătită !

INSTRUCTOAREA : Fericirea noastră e sfîntă : Goetz ne-a spus-o. Căci nu sîntem fericiți numai pentru noi, ci pentru toți. Noi dovedim tuturor și toți trebuie să înțeleagă că fericirea e cu putință. Acest sat e un loc sfînt și toți țăranii ar trebui să-și îndrepte privirile spre noi asemenea creștinilor spre Țara sfîntă.

KARL : Cînd mă voi întoarce în sat voi da tuturor această veste bună. Știu familii întregi care mor de foame și care se vor simți ușurate aflînd că voi sînteți fericiți și pentru ei. *(Țăranii tac, stînjeniți.)* Și ce-o să faceți, oameni buni, dacă o să izbucnească războiul ?

O ȚĂRANCĂ : O să ne rugăm.

KARL : Ah ! Mi-e teamă să nu fiți nevoiți să luați și voi parte.

INSTRUCTOAREA : Asta nu !
TOŢI ŢĂRANII : Nu ! Nu ! Nu !
KARL : Nu este oare un război sfînt cel dus de robii care vor să devină oameni ?
INSTRUCTOAREA : Toate războaiele sînt nelegiuite, noi vom rămîne păzitorii iubirii şi mucenicii păcii.
KARL : Seniorii îi jefuiesc, îi siluiesc, îi ucid pe fraţii voştri la uşa voastră şi voi nu-i urîţi ?
O ŢĂRANCĂ : Ne e milă de ei că sînt răi.
TOŢI ŢĂRANII : Ne e milă de ei.
KARL : Dacă sînt răi, nu-i drept ca victimele lor să se răzvrătească ?
INSTRUCTOAREA : Violenţa este nedreaptă de oriunde ar veni ea.
KARL : Dacă osîndiţi violenţa fraţilor voştri, o aprobaţi pe cea a baronilor ?
INSTRUCTOAREA : Nu, firește.
KARL : Aşa trebuie să fie, din moment ce nu vreţi ca ea să înceteze.
INSTRUCTOAREA : Dorim ca ea să înceteze prin însăşi voinţa baronilor.
KARL : Şi cine le va da această voinţă ?
INSTRUCTOAREA : Noi.
TOŢI ŢĂRANII : Noi ! Noi !
KARL : Şi pînă atunci ce trebuie să facă ţăranii ?
INSTRUCTOAREA : Să se supună, să aştepte şi să se roage.
KARL : Trădătorilor, iată, v-aţi dat arama pe faţă. Nu vă iubiţi decît pe voi înşivă. Dar băgaţi de seamă : dacă acest război izbucneşte, vi se va cere să daţi socoteală şi nu vi se va ierta că aţi rămas neutri în timp ce fraţii voştri erau căsăpiţi. Dacă ţăranii dobîndesc victoria, temeţi-vă să nu vă ardă Cetatea Soarelui ca pedeapsă pentru că i-aţi trădat. Cît despre seniori, dacă învinge, nu vor răbda ca un domeniu nobiliar să rămînă în mîinile iobagilor. La arme, flă-

căi, la arme ! Dacă nu vă bateţi dintr-un sentiment de frăţie, bateţi-vă cel puţin din interes : fericirea trebuie apărată.

UN ŢĂRAN : N-o să ne batem de fel.

KARL : Atunci veţi fi bătuţi.

INSTRUCTOAREA : Vom săruta mîna care ne loveşte, vom muri rugîndu-ne pentru cei ce ne ucid. Cît timp trăim, avem putinţa să ne lăsăm ucişi, dar cînd o să fim morţi ne vom cuibări în sufletele voastre şi glasurile noastre vă vor răsuna în urechi.

KARL : Ei, drăcie, aţi învăţat bine lecţia ! Ah ! nu sînteţi voi cei mai vinovaţi, criminalul este profetul mincinos care v-a pus în privire această blîndă rătăcire.

ŢĂRANII : Îl insultă pe Goetz al nostru !

Se îndreaptă spre Karl.

FEMEIA TÎNĂRĂ : O să loviţi un orb, voi, care spuneaţi că trăiţi pentru iubire ?

UN ŢĂRAN *(smulge legătura de pe ochii lui Karl)* : Halal orb ! Priviţi : e Karl, valetul de la castel, inima lui e roasă de ură şi de săptămîni de zile tot dă tîrcoale propovăduind vrajba.

ŢĂRANII : Să-l spînzurăm !

HILDA : Ce-aveţi, mieluşeilor, aţi turbat ? Karl e un cîine, căci vă îndeamnă la război. Dar el spune adevărul şi nu vă voi îngădui să loviţi pe cel ce spune adevărul, de oriunde ar veni el. E adevărat fraţilor, că Cetatea Soarelui a voastră e zidită pe mizeria altora : pentru ca baronii s-o îngăduie, ţăranii lor trebuie să se împace cu robia. Fraţilor, nu vă fac o vină din fericirea voastră, dar mă simţeam mai uşurată cînd eram nefericiţi împreună, deoarece nefericirea noastră era cea a tuturor oamenilor. Pe acest pămînt care sîngerează, orice bucurie e nerușinată şi oamenii fericiţi sînt singuri.

UN ŢĂRAN : Lasă-ne ! Ţie nu-ţi place decît mizeria. Goetz însă vrea să zidească.

HILDA : Goetz al vostru e un şarlatan. *(Rumoare.)* Ei ? Ce mai aşteptaţi ca să mă bateţi şi să mă spînzuraţi ?

Intră Goetz.

SCENA II

Aceiaşi, Goetz

GOETZ : Ce-i cu chipurile astea ameninţătoare ?

UN ŢĂRAN : Goetz, să vezi...

GOETZ : Taci ! Nu mai vreau să văd sprîncene încruntate. Zîmbiţi mai întîi, apoi vorbiţi. Haideţi, zîmbiţi !

Ţăranii zîmbesc.

UN ŢĂRAN *(zîmbind)* : Omul ăsta vine să ne propovăduiască revolta.

GOETZ : Cu atît mai bine, e o încercare. Trebuie să ştii să asculţi cuvîntul urii.

O ŢĂRANCĂ *(zîmbind)* : Te-a insultat, Goetz, şi a spus că eşti un profet mincinos.

GOETZ : Bunul meu Karl, mă urăşti atît de tare ?

KARL : Pe legea mea, da !, destul de tare.

GOETZ : Asta înseamnă că n-am ştiut să mă fac iubit : iartă-mă. Însoţiţi-l pînă la intrarea în sat, daţi-i de-ale gurii şi sărutul păcii.

KARL : Toate astea vor sfîrşi printr-un măcel, Goetz. Fie ca sîngele acestor oameni să cadă asupra ta.

GOETZ : Amin.

Ei ies.

SCENA III

Aceiași, fără Karl și femeia tînără

GOETZ : Să ne rugăm pentru ei.
INSTRUCTOAREA : Goetz, e un lucru care ne frămîntă.
GOETZ : Vorbește.
INSTRUCTOAREA : În legătură cu Hilda. Noi o iubim, dar ea ne stinghерește : nu încuviințează faptele tale.
GOETZ : Știu.
HILDA : Ce însemnătate are asta pentru voi, de vreme ce plec ?
GOETZ *(uluit)* : Pleci ?
HILDA : Chiar acum.
GOETZ : De ce ?
HILDA : Pentru că sînt fericiți.
GOETZ : Și ce ?
HILDA : Pentru oamenii fericiți eu sînt de prisos.
GOETZ : Ei te iubesc.
HILDA : Bineînțeles, bineînțeles. Dar o să se consoleze.
GOETZ : Mai au încă nevoie de tine.
HILDA : Crezi ? *(Se întoarce spre țărani.)* Mai aveți nevoie de mine ? *(Țăranii tac, stingheriți.)* Vezi ! La ce le-aș mai sluji eu, dacă te au pe tine ? Rămas bun.
GOETZ *(către țărani)* : O veți lăsa să plece fără o vorbă ? Nerecunoscătorilor, cine v-a ajutat să nu cădeți pradă deznădejdii cînd erați nenorociți ? Rămîi, Hilda, te rog în numele lor. Și vouă vă poruncesc să-i redați dragostea voastră.
HILDA *(cu o violență neașteptată)* : Păstrează tot : mi-ai furat punga, dar acum n-o să te apuci să-mi dai pomană din banii mei.
INSTRUCTOAREA : Rămîi, Hilda, din moment ce așa vrea el. Noi îl ascultăm, ți-o jur, și te vom iubi după cum ne poruncește Omul cel Sfînt.

HILDA : Ssst ! Ssst ! M-ați iubit dintr-un îndemn firesc al inimii : acum s-a sfîrșit, să nu mai vorbim de asta. Uitați-mă, uitați-mă repede : cu cît mai repede, cu atît mai bine.

GOETZ *(către țărani)* : Lăsați-ne.

Țăranii pleacă.

SCENA IV

Goetz, Hilda

GOETZ : Unde vrei să te duci ?

HILDA : Unde o fi. Mizerie se găsește pretutindeni.

GOETZ : Mereu mizerie ! Mereu nenorocire ! Nimic altceva nu mai există ?

HILDA : Pentru mine nimic. Asta e viața mea.

GOETZ : Trebuie să suferi mereu suferința lor ? Nu ne putem bucura de fericirea lor ?

HILDA *(violent)* : Eu nu pot ! Frumoasă fericire ! Behăie ca niște oi. *(Cu disperare.)* O, Goetz, de cînd ești printre noi, sînt dușmanul sufletului meu. Cînd îmi vorbește, mi-e rușine de ce spune. Știu că nu le mai e foame și că nu mai muncesc din greu : dacă doresc această fericire de oaie, trebuie s-o doresc și eu împreună cu ei. Dar nu pot, nu pot s-o doresc. Sînt poate un monstru : îi iubesc mai puțin de cînd suferă mai puțin. Și, cu toate astea, mi-e groază de suferință. *(Pauză.)* Să fiu oare rea ?

GOETZ : Tu ? Nu. Ești geloasă.

HILDA : Geloasă. Da. Crăp de gelozie. *(Pauză.)* Vezi, a sosit timpul să plec : tu m-ai stricat. Oriunde te-ai afla, orice ai pune la cale, tu faci să încolțească răul în inimi. Rămîi cu bine.

GOETZ : Rămîi cu bine. *(Ea nu pleacă.)* Ei, Ce aştepţi ? *(Ea se pregăteşte să iasă.)* Hilda, te rog, nu mă părăsi. *(Ea rîde.)* De ce rîzi ?

HILDA *(fără răutate)* : Tu, care mi-ai luat totul, tu îmi ceri să nu te părăsesc ?

GOETZ : Cu cît ei mă iubesc mai mult, cu atît sînt mai singur. Eu sînt acoperămîntul lor, dar eu n-am acoperămînt. Eu sînt cerul lor, dar eu n-am cer. Ba da, am unul : acesta, vezi cît e de departe. Voiam să devin un stîlp şi să sprijin bolta cerească. Şi cînd colo, cerul e un hău. Mă întreb chiar unde locuieşte Dumnezeu. *(Pauză.)* Nu-i iubesc îndeajuns : de aici vine totul. Am făcut gesturile de iubire, dar iubirea n-a venit. Se pare că nu sînt înzestrat. De ce mă priveşti ?

HILDA : Nici măcar nu-i iubeai. Degeaba m-ai furat.

GOETZ : Ah ! Nu dragostea lor trebuia să ţi-o iau, ci pe a ta. Ar trebui să-i iubesc cu inima ta. Uite, te invidiez pînă şi pentru gelozia ta. Eşti aici, îi priveşti, îi atingi, tu eşti căldura, tu eşti lumina şi *tu nu eşti eu*, nu pot îndura asta. Nu înţeleg de ce sîntem doi şi aş vrea să devin tu rămînînd eu însumi.

Intră Nasty.

SCENA V

Goetz, Hilda, Nasty

NASTY *(cu o voce înăbuşită)* : Goetz ! Goetz ! Goetz !

GOETZ *(întorcîndu-se)* : Cine-i ?... Nasty !...

NASTY : Oamenii sînt surzi.

GOETZ : Surzi ! Surzi la glasul tău ? Asta-i ceva nou.

NASTY : Da. E ceva nou.

GOETZ : Dumnezeu te pune la încercare ca pe oricare altul ? Să vedem cum o să te descurci.

NASTY : Dumnezeu n-are decît să mă pună la încercare cît o vrea. N-am să mă îndoiesc nici de el, nici de menirea mea ; şi dacă el se îndoieşte de mine, înseamnă că e nebun.

GOETZ : Acum vorbeşte.

NASTY *(arătînd spre Hilda)* : Spune-i să plece.

GOETZ : Ea sînt eu. Vorbeşte sau pleacă.

NASTY : Bine. *(Pauză.)* Răscoala a izbucnit.

GOETZ : Ce răscoală ? *(Brusc.)* Nu-s de vină eu ! Nu-i vina mea ! N-au decît să se măcelărească între ei, eu n-am nici un amestec !

NASTY : Nu-i ţinea în loc decît frica de Biserică : tu le-ai dovedit că n-au nevoie de preoţi ; acum profeţii mişună. Dar sînt profeţi ai mîniei, care predică răzbunarea.

GOETZ : Şi toate astea sînt opera mea ?

NASTY : Da.

GOETZ : Na ! *(Îl loveşte.)*

NASTY : Loveşte ! Hai, loveşte !

GOETZ : Ha ! *(Se-nvîrte pe loc.)* Ce uşor era Răul : puteam să ucid ! *(Face cîţiva paşi. Pauză.)* Hai ! Ce vrei să-mi ceri ?

NASTY : Poţi să împiedici răul cel mai mare.

GOETZ : Eu ? *(Rîde sec.)* Eu deochi totul, nătărăule. Te încumeţi să te slujeşti de mine ?

NASTY : N-am de ales... N-avem arme, n-avem bani, n-avem conducători militari şi ţăranii noştri sînt prea nedisciplinaţi ca să fie buni soldaţi. După cîteva zile vor începe înfrîngerile ; după cîteva luni, măcelurile.

GOETZ : Şi-atunci ?

NASTY : Mai e o scăpare. Azi nu pot stăvili răscoala ; peste trei luni voi putea. Dacă vom cîştiga o bătălie ca lumea, una singură, baronii ne vor oferi pacea.

GOETZ : Şi care-i rolul meu ?

NASTY : Tu eşti cel mai bun căpitan din Germania.

GOETZ *(îl priveşte, apoi se întoarce)* : Ah ! *(Un moment de tăcere.)* Să dreg ! Întotdeauna trebuie să dreg ! Mă faceţi să-mi pierd timpul, voi, ăştia toţi. Dumnezeule, eu am altceva de făcut.

NASTY : Şi-o să laşi toată omenirea asta să se omoare ca să-ţi poţi clădi tu cetatea jucărie, oraşul tău model ?

GOETZ : Satul ăsta e o arcă a lui Noe, aici am pus la adăpost iubirea, ce însemnătate are potopul dacă am salvat iubirea ?

NASTY : Eşti nebun ? N-o să scapi de război. O să vină să te caute aici. *(Goetz tace.)* Spune, accepţi ?

GOETZ : Nu mă lua aşa repede. *(Se întoarce iarăşi spre Nasty.)* Lipseşte disciplina : va trebui s-o creez. Ştii ce-nseamnă asta ? Spînzurători.

NASTY : Ştiu.

GOETZ : Nasty, va trebui să spînzurăm oameni săraci. Să spînzurăm la întîmplare, ca să le fie pildă : pe cel nevinovat alături de cel vinovat. Da' ce spun eu ? Toţi sînt nevinovaţi. Astăzi sînt fratele lor şi le văd nevinovăţia. Mîine, dacă o să fiu comandantul lor, n-o să mai existe decît vinovaţi şi-atunci nu mai înţeleg nimic : spînzur.

NASTY : Fie. Trebuie.

GOETZ : Va trebui să mă transform într-un călău ; voi n-aveţi nici arme, nici ştiinţa mînuirii lor : singurul vostru atu este numărul. Deci, va trebui să nu precupeţim vieţile. Mîrşav război !

NASTY : Vei sacrifica douăzeci de mii de oameni ca să salvezi o sută de mii.

GOETZ : Măcar de-aş fi sigur ! Nasty, poţi să mă crezi, ştiu ce-nseamnă o bătălie : dacă o începem, n-avem decît o şansă dintr-o sută să o cîştigăm.

NASTY : Voi alege atunci această unică şansă. Haide ! Oricare ar fi planurile lui Dumnezeu, noi sîntem

aleşii lui : eu — profetul lui ; tu — călăul lui ; nu mai avem vreme să dăm înapoi.

Pauză.

GOETZ : Hilda !

HILDA : Ce vrei ?

GOETZ : Ajută-mă. Ce-ai face în locul meu ?

HILDA : Nu voi fi niciodată în locul tău şi nici nu vreau să fiu. Voi sînteţi conducătorii, iar eu nu-s decît o femeie. Vouă n-am nimic să vă dau.

GOETZ : N-am încredere decît în tine.

HILDA : În mine ?

GOETZ : Mai mult decît în mine însumi.

HILDA : De ce vrei să mă faci părtaşă la crimele tale ? De ce mă sileşti să hotărăsc în locul tău ? De ce-mi dai putere de viaţă şi de moarte asupra fraţilor mei ?

GOETZ : Pentru că te iubesc.

HILDA : Taci ! *(Pauză.)* Ah ! Ai cîştigat : m-ai făcut să trec de cealaltă parte a baricadei ; eram alături de cei care suferă, acum sînt alături de cei care hotărăsc suferinţele. O, Goetz, n-am să mai pot dormi niciodată. *(Pauză.)* Nu-ţi îngădui să verşi sînge. Nu primi.

GOETZ : Luăm hotărîrea împreună ?

HILDA : Da. Împreună.

GOETZ : Şi vom suporta consecinţele împreună ?

HILDA : Împreună, orice s-ar întîmpla.

NASTY *(către Hilda)* : De ce te amesteci tu ?

HILDA : Vorbesc în numele săracilor.

NASTY : Nimeni altul decît mine n-are dreptul să vorbească în numele lor.

HILDA : De ce ?

NASTY : Pentru că eu sînt unul dintre ei.

HILDA : Tu, sărac ? A curs multă apă pe gîrlă de atunci. Eşti conducător.

Goetz e cufundat în gînduri şi nu ascultă. Deodată ridică capul.

GOETZ : De ce nu le-am spune adevărul ?
NASTY : Ce adevăr ?
GOETZ : Că nu ştiu să lupte şi că sînt pierduţi dacă încep războiul.
NASTY : L-ar omorî pe cel care le-ar spune acest lucru.
GOETZ : Şi dacă le-aş spune eu ?
NASTY : Tu ?
GOETZ : Eu mă bucur de încredere în faţa lor pentru că sînt profet şi pentru că le-am dat bunurile mele. La ce-ţi foloseşte încrederea oamenilor dacă nu te încumeţi s-o pui în joc ?
NASTY : O şansă dintr-o mie.
GOETZ : O şansă dintr-o mie : bine ! Dar ai dreptul s-o nesocoteşti ?
NASTY : Nu. N-am dreptul. Vino !
HILDA : Nu te duce.
GOETZ *(o prinde de umeri)* : Nu-ţi fie teamă, de data asta Dumnezeu este de partea noastră. *(Cheamă.)* Veniţi cu toţii ! *(Ţăranii se întorc pe scenă.)* Oamenii se bat peste tot. Mîine întreaga Germanie va fi în flăcări. Cobor printre oameni ca să salvez pacea.
TOŢI ŢĂRANII : Goetz, nu ne părăsi. Ce-o să facem fără tine ?
GOETZ : Mă voi întoarce, fraţilor : aici e Dumnezeul meu, aici e fericirea mea, aici sînt iubirile mele ; mă voi întoarce. Iat-o pe Hilda. Vă încredinţez ei. Dacă, în lipsa mea, cineva va vrea să vă ia într-o oaste sau alta să nu primiţi să vă bateţi. Şi dacă veţi fi ameninţaţi, răspundeţi ameninţărilor prin iubire. Nu uitaţi, fraţilor, nu uitaţi : iubirea va sili războiul să dea înapoi.

Ei ies.

SCENA VI

Aceiași, fără Goetz și Nâsty

ȚĂRANII : Dacă nu se mai întoarce ?

Un moment de tăcere.

HILDA : Să ne rugăm. *(Pauză.)* Să ne rugăm ca iubirea să silească războiul să dea înapoi.

ȚĂRANII *(îngenunchează)* : Dumnezeule, fă ca iubirea să silească războiul să dea înapoi.

HILDA *(în picioare)* : Fie ca iubirea mea să silească războiul să dea înapoi. Amin.

Scena se cufundă în întuneric și primele replici ale tabloului al optulea se leagă imediat de ultima replică a Hildei.

TABLOURILE AL OPTULEA ȘI AL NOUĂLEA

Tabăra țăranilor.
Zarvă, se aud strigăte în întuneric.

SCENA I

Goetz, Nasty, Karl, țăranii

VOCI : Huo ! Huo ! Huo !

VOCEA LUI GOETZ *(dominînd zarva)* : Veți muri cu toții !

VOCI : La moarte ! La moarte ! *(Lumină. Un luminiș în pădure. E noapte. Țărani cu bîte și furci. Cîțiva au săbii. Alții poartă făclii. Goetz și Nasty stau în picioare pe o ridicătură stîncoasă și domină mulțimea.)* Huo ! Huo ! Huo !

GOETZ : Bieţi oameni, n-aveţi nici măcar curajul să priviţi adevărul în faţă ?

O VOCE : Adevărul e că eşti un trădător.

GOETZ : Adevărul, fraţilor, adevărul, care sare-n ochi, e că voi nu ştiţi să vă bateţi.

Un zdrahon de ţăran păşeşte înainte.

VOINICUL : Eu nu ştiu să mă bat ? *(Rîsete în mulţime.)* Hei, flăcăi, se pare că eu nu ştiu să mă bat ! Îţi prind un taur de coarne şi-i sucesc gîtul.

Goetz sare jos şi se apropie de el.

GOETZ : Pare-se, frăţioare, că eşti de trei ori mai puternic decît mine ?

VOINICUL : Eu, frăţior ?

Îi dă un brînci care-l azvîrle cu cinci paşi mai departe.

GOETZ : Perfect. *(Către unul din ţărani.)* Dă-mi bîta asta. *(Către voinic.)* Şi tu ia-o pe asta. În gardă. Hai, înţeapă, taie, spintecă, străpunge. *(El parează, se fereşte de loviturile lui.)* Vezi ! Vezi ! Vezi ! La ce-ţi slujeşte puterea ? Nu faci să geamă decît duhurile văzduhului şi să sîngereze vîntul. *(Se bat.)* Acum, frate, iartă-mă : am să te cam dau gata. E spre binele tuturor. Aşa ! *(Îi arde o lovitură de ciomag în cap.)* Blîndule Isuse, iertare. *(Ţăranul se prăbuşeşte.)* Acuma v-aţi convins : era cel mai tare dintre voi, iar eu sînt departe de a fi cel mai dibaci. *(Pauză. Ţăranii tac uimiţi. Goetz se bucură o clipă de victorie, apoi continuă.)* Vreţi să vă spun de ce nu vă e teamă de moarte ? Fiindcă fiecare se gîndeşte că ea-l va lovi pe vecinul lui. *(Pauză.)* Dar iată că-mi întorc faţa spre Dumnezeu, Tatăl nostru, şi-i spun : Doamne, dacă vrei să-i ajut pe oamenii aceştia, printr-un semn fă-mă să-i cunosc pe cei care vor pieri în război. *(Deodată se preface înspăimîntat.)* Oh ! Oh ! Oh ! Oh ! Ce văd ? Vai, fraţilor, dar ce

se-ntîmplă cu voi ? Cumplită vedenie ! Ah ! Tristă vă mai e soarta !

UN ȚĂRAN *(neliniștit)* : Ce vezi ? Ce este ?

GOETZ : Dumnezeu v-a topit carnea ca ceara : nu vă mai văd decît oasele ! Sfîntă Fecioară ! Cîte schelete.

UN ȚĂRAN : După tine, ce vrea să-nsemne asta ?

GOETZ : Dumnezeu nu vrea răscoală și mi-i arată pe cei care vor trebui să plătească cu viața.

ȚĂRANUL : Cine, de pildă ?

GOETZ : Cine ? *(Întinde degetul arătător spre unul din ei și, cu o voce cumplită, spune.)* Tu ! *(Tăcere.)* Și tu ! Și tu ! Și tu ! Ce horă a morții !

UN ȚĂRAN *(zguduit, dar încă șovăitor)* : Cine ne dovedește că ești profet ?

GOETZ : Necredincioșilor, dacă vreți dovezi, priviți acest sînge. *(Ridică mîinile. Tăcere. Către Nasty.)* Am cîștigat.

NASTY *(printre dinți)* : Nu încă. *(Karl înaintează.)* Fii cu luare aminte, ăsta e cel mai căpătînos.

KARL : O, fraților, cît sînteți de încrezători, cînd oare o să învățați ce e neîncrederea ? Sînteți atît de blînzi și de buni că nu știți nici măcar să urîți ! Chiar și astăzi e de ajuns ca un om să vorbească cu glas de stăpîn ca să vă plecați capetele. Ce ? Are puțin sînge pe mîini ? Mare scofală ! Dacă trebuie să sîngerăm pentru a vă convinge, voi sîngera și eu. *(Ridică în aer mîinile, care încep să sîngereze.)*

GOETZ : Cine ești tu ?

KARL : Un profet ca și tine.

GOETZ : Un profet al urii.

KARL : Este singura cale ce duce la iubire.

GOETZ : Dar te recunosc. Tu ești Karl, valetul meu.

KARL : La ordinele tale.

GOETZ : Un valet profet, e caraghios.

KARL : Nu-i mai caraghios decît un general-profet.

GOETZ *(coborînd treptele)* : Arată mîinile ! *(Le întoarce.)*

Priviți. Omul ăsta avea ascuns în mînecile sale niște băşici pline cu sînge.

KARL : Arată-ți-le şi tu. *(Le priveşte.)* Omul ăsta îşi zgîrie cu unghiile niște răni vechi, ca să facă să curgă cîteva picături de puroi. Haideți, fraților, puneți-ne la încercare şi hotărîți care din noi e profet. *(Rumoare.)* Da... Da...

KARL : Ştii să faci aşa ceva ? *(Face să înflorească o crenguță uscată.)* Şi aşa ceva ? *(Scoate un iepure din pălărie.)* Şi aşa ceva ? *(Se înconjură cu fum.)* Arată-ne ce ştii să faci.

GOETZ : Sînt scamatorii pe care le-am văzut de o sută de ori în piețile publice. Eu nu sînt scamator.

UN ȚĂRAN : Ce face un scamator trebuie să ştie să facă şi un profet.

GOETZ : N-o să mă iau la întrecere cu valetul meu în minuni.. .Fraților, înainte de a fi profet am fost general. Este vorba de război ; dacă nu credeți în profet, aveți încredere în general.

KARL : Să aveți încredere în general cînd generalul vă va dovedi că nu este un trădător.

GOETZ : Nerecunoscătorule ! Din dragoste pentru tine şi pentru fraţii tăi m-am lipsit de bunurile mele.

KARL : Din dragoste pentru mine ?

GOETZ : Da, pentru tine, care mă urăşti.

KARL : Va să zică, mă iubeşti ?

GOETZ : Da, frate, te iubesc.

KARL *(triumfător)* : S-a trădat, fraților ! Ne minte ! Uitați-vă la mutra mea şi spuneți-mi cum ar putea cineva să mă iubească. Şi voi, băieți, voi toți care sînteți aici, credeți că sînteți de iubit ?

GOETZ : Neghiobule ! Dacă nu i-aş fi iubit, de ce le-aş fi dat pămînturile mele ?

KARL : Într-adevăr. De ce ? Asta ne şi întrebăm. *(Brusc.)* Dumnezeule ! Dumnezeule, care cercetezi rărunchii şi inimile, vino-mi în ajutor ! Îți împrumut trupul

meu şi gura mea ; spune-ne de ce şi-a dat Goetz bastardul pămînturile.

Karl se porneşte să răcnească înspăimîntător.

ŢĂRANII : Dumnezeu este aici ! Dumnezeu va vorbi. *(Îngenunchează.)*

GOETZ : Dumnezeu ! Numai asta mai lipsea !

KARL *(a închis ochii şi vorbeşte cu o voce ciudată, care parcă n-ar fi a lui)* : Ho ! Ho ! Pămîntul !

ŢĂRANII : Ho ! Ho !

KARL *(acelaşi joc)* : Aici este Dumnezeu : vă văd, oamenilor, vă văd.

ŢĂRANII : Îndură-te de noi.

KARL *(acelaşi joc)* : Goetz e aici ?

UN ŢĂRAN : Da, Părinte, în dreapta, puţin mai în spatele tău.

KARL *(acelaşi joc)* : Goetz ! Goetz ! De ce le-ai dat pămînturile tale ? Răspunde.

GOETZ : Cu cine am onoarea să vorbesc ?

KARL *(acelaşi joc)* : Sînt cel ce sînt.

GOETZ : Ei bine, dacă eşti cine eşti înseamnă că ştii ce ştii şi că trebuie să ştii de ce-am făcut ceea ce am făcut.

ŢĂRANII *(ameninţători)* : Huo ! Huo ! Răspunde ! Răspunde !

GOETZ : Vouă vă răspund, fraţii mei. Vouă, nu lui. Mi-am dat pămînturile pentru ca toţi oamenii să fie egali.

Karl rîde.

ŢĂRANII : Dumnezeu rîde ! Dumnezeu rîde !

Nasty a coborît treptele şi s-a aşezat în spatele lui Goetz.

KARL *(acelaşi joc)* : Minţi, Goetz, îl minţi pe Dumnezeul tău.

Şi voi, fiii mei, ascultaţi !

Orice ar face un senior, el nu va fi niciodată egalul vostru.

Iată de ce vă cer să-i omorîţi pe toţi.
Acesta v-a dat pămînturile lui.
Dar voi puteţi să i le daţi pe ale voastre ?
El putea să aleagă dacă să vi le dea sau să şi le oprească.
Dar voi puteţi să nu le primiţi ?
Celui care vă dă un sărut sau o lovitură daţi-i şi voi un sărut sau o lovitură.
Dar celui care dă fără ca voi să-i puteţi da înapoi
Daţi-i toată ura inimii voastre.
Căci eraţi robi şi el vă înrobeşte.
Căci eraţi umiliţi, şi el vă umileşte şi mai mult
Darul din zori de zi nu aduce bucurii
Darul la vreme de prînz — numai necazuri şi plîns.
Darul, cînd noaptea vine, însoţit e de suspine.

GOETZ : Ah ! Frumoasă predică ! Cine v-a dat viaţă şi lumină ? Dumnezeu : darul este legea sa, orice ar face, el dăruieşte. Şi ce-i puteţi da voi înapoi, voi, care nu sînteţi altceva decît un pumn de ţărînă ? Nimic. În concluzie : pe Dumnezeu trebuie să-l urîţi.

ŢĂRANUL : Cu Dumnezeu e altceva.

GOETZ : De ce ne-a zidit după chipul şi asemănarea sa ? Dacă Dumnezeu înseamnă mărinimie şi iubire, omul, făptura lui, trebuie să fie iubire şi mărinimie ! Fraţilor, vă rog din suflet : primiţi darurile mele şi prietenia mea. Nu vă cer, oh, nu, nu vă cer recunoştinţă ; aş dori numai să nu osîndiţi iubirea mea ca pe un viciu şi să nu priviţi darurile mele ca pe nişte crime.

UN ŢĂRAN : Dă-i înainte : mie nu-mi plac pomenile.

KARL *(reluîndu-şi vocea obişnuită şi arătîndu-l pe cerşetor)* : Iată unul care a înţeles. Pămînturile sînt ale voastre : cel care susţine că vi le dă, vă înşală, deoarece dă ceea ce nu este al lui. Luaţi-le. Luaţi şi ucideţi dacă vreţi să deveniţi oameni. Numai prin violenţă ne vom căli.

GOETZ : Nu există decît ură, fraţilor ? Iubirea mea...

KARL : Iubirea ta vine de la Diavol şi putrezeşte tot ce atinge. Ah ! băieţi, dacă i-aţi putea vedea pe oamenii din Altweiler : i-au fost de ajuns trei luni ca să facă din ei nişte castraţi. El vă va iubi atît de tare, încît va tăia toate coaiele din ţară şi veţi arăta ca nişte ghiocei. Nu vă lăsaţi : eraţi ca dobitoacele şi ura v-a prefăcut în oameni ; dacă vă va fi luată, veţi merge iarăşi în patru labe şi veţi regăsi nenorocirea mută a dobitoacelor.

GOETZ : Nasty ! Ajută-mă.

NASTY *(arătîndu-l pe Karl)* : Procesul a fost judecat. Dumnezeu este de partea lui.

GOETZ *(uluit)* : Nasty !

ŢĂRANII : Du-te ! Du-te ! La dracu' !

GOETZ *(turbat de mînie)* : Mă duc, nu vă temeţi. Grăbiţi-vă spre moarte ; dacă o să crăpaţi, am să joc de bucurie. Ce urîţi sînteţi ! Popor de strigoi şi de larve, mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a îngăduit să văd cum sînt sufletele voastre ; am înţeles că m-am înşelat ; e drept ca nobilii să stăpînească pămîntul, fiindcă ei au suflete mîndre ; şi e drept ca voi să mergeţi în patru labe, sărăntocilor, căci sînteţi nişte porci.

ŢĂRANII *(vor să se arunce asupra lui)* : La moarte ! La moarte !

GOETZ *(smulgînd o sabie de la un ţăran)* : Veniţi să mă prindeţi !

NASTY *(ridicînd mîna)* : Destul ! *(Linişte desăvîrşită.)* Omul ăsta a avut încredere în cuvîntul vostru. Învăţaţi să vi-l ţineţi, chiar faţă de duşman.

Scena se goleşte treptat şi se cufundă în întuneric. Ultima făclie este fixată de stîncă ; Nasty o ia în mînă şi dă să plece.

NASTY : Pleacă, Goetz ! Pleacă repede !
GOETZ : Nasty ! Nasty ! De ce m-ai părăsit ?
NASTY : Fiindcă ai dat greş.
GOETZ : Nasty, sînt nişte lupi. Cum poţi să rămîi cu ei ?
NASTY : Toată iubirea pămîntului e în ei.
GOETZ : În ei ? Dacă ai putut să găseşti un grăunte de iubire în aceste grămezi de bălegar, înseamnă că ai ochi buni. Eu n-am văzut nimic.
NASTY : E adevărat, Goetz, tu n-ai văzut nimic.

Iese.

Noapte.

Rumoarea se stinge încet-încet; în depărtare se aude un strigăt de femeie, apoi o lumină slabă cade asupra lui Goetz.

SCENA II

Goetz singur

Veţi crăpa, cîinilor ! Am să vă fac atîta rău, c-o să mă ţineţi minte. Vino, răutate : vino să mă uşurezi ! *(Pauză.)* Am glumit. Binele mi-a spălat sufletul : nu mai am nici un strop de venin. Bun : la drum, pentru săvîrşirea Binelui, la drum spre Altweiler ; sau mă spînzur, sau fac Binele. Copiii mei mă aşteaptă, claponii mei, castraţii mei, orătăniile mele cu chip de îngeri : au să mă sărbătorească. Doamne Dumnezeule, ce mă mai plictisesc. Pe ceilalţi îi iubesc : pe lupi. *(O porneşte.)* Hai, Doamne, călăuzeşte-mi paşii prin noaptea întunecoasă. Dacă, în pofida înfrîngerii, trebuie să merg înainte, fă ca orice înfrîngere să fie pentru mine un semn, orice nenorocire un noroc, orice năpastă o milostivire ; dă-mi putinţa să-mi folosesc bine nenorocul. Doamne, cred, vreau să cred că tu ai îngăduit să mă rostogolesc în afara lumii, fiindcă vrei să fiu cu totul al tău.

Şi iată, Dumnezeul meu : sîntem din nou faţă în faţă, ca în vremurile bune de altădată, cînd făceam răul. Ah ! n-ar fi trebuit să-mi pese niciodată de oameni : ei te stingheresc. Sînt ca nişte mărăcini pe care trebuie să-i îndepărtezi ca să ajungi pînă la tine. Vin la tine, Doamne, vin, merg prin noaptea ta : dă-mi mîna. Spune : noaptea eşti tu, da ? Noaptea, absenţa sfîşietoare a tot ce este ! Căci tu eşti cel care e prezent în absenţa universală, cel pe care-l auzi cînd totul e tăcere, cel pe care-l vezi cînd nu mai vezi nimic. Bătrînă noapte, marea noapte dinainte de crearea fiinţelor, noapte a neştiinţei, noapte a năpastei şi a nenorocirii, ascunde-mă, înghite-mi trupul scîrnav, strecoară-te între sufletul meu şi mine şi macină-mă. Vreau sărăcia, ruşinea şi singurătatea dispreţului, deoarece omul e făcut ca să distrugă omul din el şi să se ofere, asemenea unei femele, marelui trup negru al nopţii. Pînă cînd nu voi gusta din toate, nu voi mai şti ce este gustul, pînă cînd nu voi avea totul, nu voi mai avea nimic. Pînă cînd nu voi fi totul, nu voi mai fi nimic în nimic. Mă voi coborî mai prejos de toţi şi tu, Doamne, mă vei lua în mrejele nopţii tale şi mă vei ridica deasupra lor. *(Cu o voce puternică şi înspăimîntată.)* Dumnezeul meu ! Dumnezeul meu ! Aceasta e voia ta ? Această ură faţă de om, acest dispreţ faţă de mine însumi, nu le-am căutat eu oare şi cînd eram rău ? Singurătatea Binelui cum o voi deosebi oare de singurătatea Răului ? *(Încet-încet se face ziuă.)* Se face ziuă, am trecut prin noaptea ta. Binecuvîntat fii că îmi dai lumina : am să văd limpede. *(Se întoarce şi vede Altweilerul în ruină. Hilda stă pe o grămadă de pietre şi de moloz, cu capul în mîini. El strigă.)* Hei !

SCENA III

Goetz, Hilda

HILDA *(ridică capul şi priveşte)* : În sfîrşit !

GOETZ : Unde sînt ceilalţi ? Au murit ? De ce ? Pentru că n-au vrut să se bată ?

HILDA : Da.

GOETZ : Redă-mi noaptea mea ; ascunde-mi oamenii. *(Pauză.)* Cum s-a întîmplat ?

HILDA : Au venit de la Walsheim nişte ţărani înarmaţi ; ne-au cerut să ne alăturăm lor şi noi n-am vrut.

GOETZ : Atunci au dat foc satului. E perfect. *(Izbucneşte în rîs.)* Şi tu de ce n-ai murit împreună cu ceilalţi ?

HILDA : Îţi pare rău ?

GOETZ : Te cred ! Dacă n-ar fi supravieţuit nimeni ar fi fost cu mult mai simplu !

HILDA : Şi mie îmi pare rău. *(Pauză.)* Ne-au închis într-o casă şi i-au dat foc. Era bine.

GOETZ : Da, era bine, era foarte bine.

HILDA : În cele din urmă s-a deschis o fereastră. Am sărit. De moarte nu mă sinchiseam, dar voiam să te revăd.

GOETZ : De ce ? M-ai fi revăzut în cer.

HILDA : Nu vom ajunge în cer, Goetz, şi chiar dacă am intra amîndoi n-am avea ochi să ne vedem şi nici mîini să ne atingem. Acolo sus nu-l vezi decît pe Dumnezeu. *(Vine să-l atingă.)* Eşti aici : puţină carne bătătorită, aspră, jalnică. O viaţă — o biată viaţă. Dar această carne şi această viaţă le iubesc eu. Nu se poate iubi decît pe pămînt şi împotriva lui Dumnezeu.

GOETZ : Eu nu-l iubesc decît pe Dumnezeu şi nu mai sînt pe pămînt.

HILDA : Atunci nu mă iubeşti ?

GOETZ : Nu. Şi nici tu, Hilda, nici tu nu mă iubeşti. Ceea ce crezi că e dragoste este ură.

HILDA : De ce te-aş urî ?

GOETZ : Pentru că tu crezi că i-am ucis pe ai tăi.

HILDA : Eu i-am ucis.

GOETZ : Tu ?

HILDA : Eu sînt cea care a spus nu. Am vrut mai curînd să-i ştiu morţi decît ucigaşi. O, Goetz, cine mi-a dat dreptul să aleg pentru ei ?

GOETZ : Eh ! Fă ca mine ! Spală-te pe mîini de tot acest sînge. Nu sîntem nimic, nu putem face nimic niciunui lucru. Omul visează că acţionează, dar Dumnezeu este cel care-l călăuzeşte.

HILDA : Nu, Goetz, nu. Dacă n-aş fi fost eu, ei ar mai fi trăit.

GOETZ : Ei bine, fie. Dacă n-ai fi fost tu, poate. Dar eu n-am nici un amestec.

HILDA : „Am luat hotărîrea împreună şi vom suporta consecinţele împreună". Aminteşte-ţi.

GOETZ : Nu sîntem împreună. Ai vrut să mă vezi ? Ei bine, priveşte-mă, atinge-mă. Bine : acum du-te. Cît am să mai trăiesc n-am să mai privesc vreun chip de om. N-o să am ochi decît pentru pămînt şi pentru pietre. *(Pauză.)* Te-am întrebat, Doamne, şi tu mi-ai răspuns. Binecuvîntat fii că mi-ai dezvăluit răutatea oamenilor. Voi pedepsi greşelile lor în propria-mi carne, îmi voi chinui trupul prin foame, frig şi bici : încet, încet de tot, voi nimici omul pentru că tu l-ai făcut ca să fie nimicit. Era poporul meu ; un popor mic, un singur sat, aproape o familie. Supuşii mei sînt morţi, iar eu, cel viu, voi fi mort pentru lume şi îmi voi petrece tot restul vieţii cugetînd asupra morţii. *(Către Hilda.)* Mai eşti aici ? Du-te. Du-te de caută aiurea mizeria şi viaţa.

HILDA : Cel mai mizerabil eşti tu : aici este locul meu. Voi rămîne aici.

TABLOUL AL ZECELEA

Satul în ruine, șase luni mai tîrziu.

SCENA I

Hilda, apoi Heinrich

Așezată în același loc ca în tabloul precedent, Hilda privește spre drum. Se ghicește imediat că a văzut pe cineva venind. Se ridică pe jumătate și așteaptă. Intră Heinrich cu flori la pălărie și cu un buchet în mînă.

HEINRICH : Iată-ne. *(Se întoarce spre un personaj invizibil.)* Scoate-ți căciula. *(Către Hilda.)* Mă numesc Heinrich, altădată oficiam liturghia, astăzi trăiesc din pomeni. *(Către Diavol.)* Unde fugi ? Vino aici. *(Către Hilda.)* Cînd simte moartea, e la largul lui. Dar n-ar face rău nici unei muște.

HILDA : A trecut un an și o zi, nu-i așa ? Un an și o zi de cînd cu Wormsul ?

HEINRICH : Cine ți-a spus ?

HILDA : Am numărat zilele.

HEINRICH : Ți s-a vorbit despre mine ?

HILDA : Da. Cîndva.

HEINRICH : Frumoasă zi, nu ? Am adunat flori pe drum ; un buchet pentru aniversare.

I le întinde.

HILDA : Nu-l vreau.

Le pune lîngă ea.

HEINRICH : Nu trebuie să-ți fie frică de oamenii fericiți.

HLDA : Tu nu ești fericit.

HEINRICH : Îți spun că e sărbătoare : în noaptea asta am

dormit. Hai, surioară, trebuie să-mi zîmbeşti : îi iubesc pe toţi oamenii în afară de unul şi vreau ca toată lumea să fie mulţumită. *(Brusc.)* Du-te de-l caută. *(Ea nu se urneşte.)* Hai ! Nu-l face să aştepte.

HILDA : Nu te aşteaptă.

HEINRICH : El ? Mă uimeşti. Sîntem prieteni buni şi pun prinsoare că s-a dichisit ca să mă primească.

HILDA : Cruţă-l. Ia-ţi buchetul înapoi şi du-te.

HEINRICH *(către Diavol)* : O auzi ?

HILDA : Lasă-l încolo pe Diavolul tău, nu cred în el.

HEINRICH : Eu nici atît.

HILDA : Şi-atunci ?

HEINRICH *(rîzînd)* : Ha ! ha ! ha ! Eşti un copil.

HILDA : Cel care te-a jignit nu mai există, e mort pentru lume. Nici nu te-ar recunoaşte şi sînt sigură că nici tu n-ai putea să-l recunoşti. Cauţi un om şi vei găsi un altul.

HEINRICH : Voi lua ce voi găsi !

HILDA : Cruţă-l, te rog din suflet. De ce vrei să-mi faci rău mie, care nu ţi-am făcut nimic ?

HEINRICH : Nici nu mă gîndesc să-ţi fac vreun rău : îmi placi foarte mult.

HILDA : Prin toate rănile pe care i le vei face, voi sîngera eu.

HEINRICH : Îl iubeşti ?

HILDA : Da.

HEINRICH : Poate fi deci iubit ? Ce caraghios ! *(Rîde.)* Cu mine au încercat mai mulţi. Dar n-au izbutit. El te iubeşte ?

HILDA : M-a iubit cît timp s-a iubit pe sine însuşi.

HEINRICH : Dacă te iubeşte, am să regret mai puţin că te voi face să suferi.

HILDA : Iartă-i greşelile şi Dumnezeu ţi le va ierta pe ale tale.

HEINRICH : Dar nu doresc nicidecum să mă ierte. Osîndirea îşi are părţile ei bune, totul e să te obişnuieşti

cu ea. Eu m-am obișnuit. Nu am ajuns încă în iad, dar am de pe acum unele mici deprinderi de acolo.

HILDA : Sărmane om !

HEINRICH *(înfuriat)* : Nu ! Nu ! Nu ! Nu sînt un sărman om. Sînt fericit, îți spun că sînt fericit. *(Pauză.)* Hai ! Cheamă-l. *(Ea tace.)* E mai bine să fii tu cea care-l cheamă : va avea astfel o surpriză cînd mă va vedea. Nu vrei ? Atunci am să-l chem eu. Goetz ! Goetz ! Goetz !

HILDA : Nu e aici.

HEINRICH : Unde e ?

HILDA : În pădure. Rămîne uneori acolo săptămîni întregi.

HEINRICH : Departe de aici ?

HILDA : La douăzeci și cinci de leghe.

HEINRICH *(către Diavol)* : Tu crezi ? *(Închide ochii și ascultă ce-i șoptește Diavolul.)* Da, da, da ! *(Zîmbește răutăcios. Apoi :)* Ei bine, cum aș putea să-l găsesc ?

HILDA : Caută, părinte, caută. Tovarășul tău va ști să te călăuzească.

HEINRICH : Dumnezeu să te ocrotească, surioară. *(Către Diavol.)* Hai, vino !

Dispare, Hilda rămîne singură și-l urmărește cu privirea.

SCENA II

Hilda, Goetz

Intră Goetz, avînd un bici în mîna dreaptă și un ulcior în mîna stîngă. Pare istovit.

GOETZ : Cine mă cheamă ? *(Hilda nu răspunde.)* Era cineva care mă striga. I-am auzit vocea.

HILDA : Auzi întotdeauna voci cînd postești.

GOETZ : De unde-s florile astea ?

HILDA : Le-am cules.

GOETZ : Nu ţi se întîmplă prea des să culegi flori. *(Pauză.)* În ce zi sîntem ? În ce zi a anului ?

HILDA : De ce mă întrebi ?

GOETZ : Trebuia să vină cineva în toamna asta.

HILDA : Cine ?

GOETZ : Nu mai ştiu. *(Pauză.)* Spune-mi ce zi e ? Ce zi şi ce lună ?

HILDA : Crezi că număr zilele ? Nu mai e decît o singură zi, pe care o luăm mereu de la capăt. Ne este dată în zori şi luată noaptea. Tu eşti un orologiu oprit, care anunţă întotdeauna aceeaşi oră.

GOETZ : Oprit ? Nu : eu sînt înainte. *(Zgîlţîie ulciorul.)* Auzi ? Clipoceşte. Apa face o muzică dumnezeiască : am Infernul în gît şi Paradisul în ureche.

HILDA : De cît timp n-ai mai băut ?

GOETZ : De trei zile. Trebuie să rezist pînă mîine.

HILDA : De ce pînă mîine ?

GOETZ *(rîzînd cu un aer idiot)* : Ha ! Ha ! Trebuie ! Trebuie ! *(Pauză. Clatină ulciorul.)* Plici ! Plici ! Ei ? Nu cunosc un zgomot mai neplăcut pentru un om care moare de sete.

HILDA : Desfăteazâ-te, zgîndăreşte-ţi dorinţele. Ar fi prea simplu să bei cînd ţi-e sete ! Dacă nu ţi-ai întreţine fără încetare o ispită în suflet, ai risca să uiţi de tine.

GOETZ : Cum aş putea să mă învinq dacă nu m-aş ispiti ?

HILDA : O, Goetz, e cu putinţă să crezi că trăieşti această zi pentru prima oară ? Ulciorul, clipocitul apei, pielitele astea albe de pe buzele tale, ştiu totul pe dinafară. Ce-o să se întîmple ?

GOETZ : Am să rezist pînă mîine dimineaţă : asta-i tot.

HILDA : N-ai rezistat niciodată pînă la sfîrşit pentru că te supui la încercări de prea lungă durată. O să clatini ulciorul acesta pînă vei cădea. Iar cînd vei cădea, eu am să-ţi dau să bei.

GOETZ : Vrei ceva nou ? Poftim. *(Înclină ulciorul.)* Florilor le este sete. Beţi florilor, beţi apa mea, pentru ca Cerul să poposească în micile voastre gîtlejuri de aur. Priveşte : florile renasc. Pămîntul şi plantele îmi primesc darurile : numai oamenii le refuză. *(Răstoarnă ulciorul.)* Aşa : acum nu mai e chip să beau. *(Rîde şi repetă cu greutate.)* Nu mai e chip... Nu mai e chip...

HILDA : Oare voia Domnului este ca tu să te rablageşti ?

GOETZ : Bineînţeles. Omul trebuie nimicit, nu-i aşa ? *(Aruncă ulciorul.)* Ei, acum mai dă-mi să beau ! *(Cade.)*

HILDA *(îl priveşte cu răceală, apoi începe să rîdă) :* Ştii doar că am întotdeauna nişte apă pusă bine : te cunosc. *(Se duce să caute un ulcior cu apă, revine şi-i ridică lui Goetz capul.)* Hai, bea.

GOETZ : Pînă mîine nu.

HILDA : Voia lui Dumnezeu este să fii ţicnit şi rablagit, dar nu mort. Aşa că trebuie să bei.

GOETZ : Eu, care fac să tremure întreaga Germanie, stau acum culcat pe spate ca un prunc în braţele unei doici. Eşti mulţumit, Doamne ?, cunoşti o mai cumplită josnicie decît a mea ? Hilda, tu care prevezi totul, dacă-mi potolesc setea, ştii ce o să se mai întîmple ?

HILDA : Da, ştiu, jocul cel mare, ispita cărnii : ai să vrei să te culci cu mine.

GOETZ : Şi vrei totuşi să beau ?

HILDA : Da.

GOETZ : Şi dacă mă arunc asupra ta ?

HILDA : În starea în care te afli ? Haida de, totul e orînduit ca la liturghie : vei începe să suduieşti şi să spui vorbe deşuchiate şi la urmă te vei biciui. Bea !

GOETZ *(luînd ulciorul) :* Încă o înfrîngere ! *(Bea.)* Trupul omenesc e spurcăciune. *(Bea.)*

HILDA : Trupul e bun. Spurcăciune e sufletul tău.
GOETZ *(punînd jos ulciorul)* : Setea mi-a pierit, mă simt secătuit. *(Pauză.)* Mi-e somn.
HILDA : Dormi.
GOETZ : Nu, pentru că mi-e somn. *(O priveşte.)* Arată-ţi sînii. *(Ea nu se clinteşte.)* Hai, arată-i, ispiteşte-mă ; fă-mă să înnebunesc de dorinţă. Nu vrei ? Ah, tîrfă, de ce ?
HILDA : Fiindcă te iubesc.
GOETZ : Încinge-ţi dragostea ca un fier roşu şi împlîntă-mi-o în inimă, să se ardă şi să fumege ! Dacă mă iubeşti, trebuie să mă chinuieşti.
HILDA : Sînt a ta : de ce aş face din trupul meu o unealtă de tortură ?
GOETZ : Dacă ai vedea în mine, mi-ai zdrobi mutra. În capul meu s-a încins o horă a vrăjitoarelor şi toate au chipul tău.
HILDA *(rîzînd)* : Te lauzi.
GOETZ : Aş vrea să fii un animal, ca să te încalec ca pe un animal.
HILDA : Cît suferi că eşti om !
GOETZ : Nu sînt om, nu sînt nimic. Numai Dumnezeu există. Omul e o iluzie optică. Te dezgust, nu ?
HILDA *(liniştită)* : Nu, fiindcă te iubesc.
GOETZ : Nu vezi că vreau să te-njosesc ?
HILDA : Ba da, fiindcă sînt bunul tău cel mai de preţ.
GOETZ *(cu mînie)* : Nu vrei să te supui regulilor jocului.
HILDA : Nu, nu vreau.
GOETZ : Cît timp vei rămîne lîngă mine, n-am să mă simt pe de-a-ntregul mîrşav.
HILDA : De asta şi rămîn.

Goetz se scoală cu greutate.

GOETZ : Dacă am să te cuprind în braţe, o să mă respingi ?
HILDA : Nu.
GOETZ : Chiar dacă vin spre tine cu inima plină de

ticăloşii ?

HILDA : Dacă îndrăzneşti să mă atingi înseamnă că inima ta e curată.

GOETZ : Hilda, cum se pot iubi oamenii fără să le fie ruşine ? Păcatul preacurviei este cel mai josnic dintre toate.

HILDA : Priveşte-mă, priveşte-mă bine, priveşte-mi ochii, buzele, pieptul, braţele : sînt eu un păcat ?

GOETZ : Eşti frumoasă. Frumuseţea e tot una cu Răul.

HILDA : Eşti sigur ?

GOETZ : Nu mai sînt sigur de nimic. *(Pauză.)* Dacă-mi potolesc dorinţele, păcătuiesc, dar mă eliberez ; dacă refuz să mi le satisfac, îmi otrăvesc tot sufletul... Se lasă noaptea : la asfinţit trebuie să ai ochi buni ca să-l deosebeşti pe bunul Dumnezeu de Diavol. *(Se apropie, o atinge şi se îndepărtează brusc.)* Să mă culc cu tine sub privirea lui Dumnezeu ? Nu ; nu-mi place să fac dragoste în trei. *(Pauză.)* Dacă aş şti o noapte destul de întunecată ca să ne ascundă de privirea lui...

HILDA :Noaptea aceasta este însăşi dragostea : pe cei ce se iubesc Dumnezeu nu-i mai vede. *(Goetz şovăie, apoi sare îndărăt.)*

GOETZ : Dă-mi ochii linxului din Beoţia pentru ca privirea mea să pătrundă sub această piele. Arată-mi ce se ascunde în aceste nări şi în aceste urechi. Eu, care nu pot să ating bălegarul nici cu un deget, cum să doresc să ţin în braţe un sac întreg cu murdărie ?

HILDA *(cu violenţă)* : Mai multă murdărie este în sufletul tău decît în trupul meu. În sufletul tău se află şi urîciunea, şi murdăria cărnii. Eu n-am nevoie de o privire de linx : te-am îngrijit, te-am spălat, am cunoscut mirosul tău cînd aveai febră. Am încetat să te iubesc ? Din zi în zi semeni tot mai bine cu leşul ce vei deveni şi, totuşi, eu te iubesc neîncetat. Dacă ai să mori, mă voi culca lîngă tine şi voi ră-

mîne acolo pînă la sfîrşit, fără să mănînc sau să beau, vei putrezi în braţele mele şi eu te voi iubi ca hoit : căci nu iubeşti nimic dacă nu iubeşti totul.

GOETZ *(întinzîndu-i biciul)* : Biciuieşte-mă ! *(Hilda dă din umeri.)* Hai, biciuieşte-mă, biciuieşte-mă, răzbună prin mine moartea Catherinei, tinereţea ta pierdută şi pe toţi acei oameni care au fost mistuiţi de flăcări din vina mea.

HILDA *(izbucnind în rîs)* : Da, te voi biciui, călugăr împuţit, te voi biciui pentru că ai distrus dragostea noastră. *(Ia biciul.)*

GOETZ : Peste ochi. Hilda, peste ochi.

SCENA III

Aceiaşi, Heinrich

HEINRICH : Biciuiţi ! Biciuiţi ! Faceţi ca şi cum n-aş fi aici. *(Înaintează. Către Hilda.)* Tovarăşul meu mi-a şoptit să dau o raită şi apoi să mă întorc tiptil. Ştii că el nu poate fi înşelat. *(Către Goetz.)* Ea voia să ne împiedice să ne revedem. E adevărat că nu mă mai aşteptai ?

GOETZ : Eu ? Număram zilele.

HILDA : Le numărai ? Oh ! Goetz, m-ai minţit. *(Îl priveşte.)* Ce-i cu tine ? Ochii-ţi strălucesc, nu mai eşti acelaşi.

GOETZ : Plăcerea de a-l revedea.

HILDA : Ciudată plăcere : o să-ţi facă tot răul pe care ţi-l va putea face.

GOETZ : E o dovadă că mă iubeşte. Eşti geloasă, da ? *(Ea nu răspunde. El se întoarce către Heinrich.)* Florile, tu le-ai cules ?

HEINRICH : Da. Pentru tine.

GOETZ : Mulţumesc.

Ridică de jos buchetul.

HEINRICH : La mulţi ani, Goetz.

GOETZ : La mulţi ani, Heinrich.

HEINRICH : Probabil că în noaptea asta vei muri.

GOETZ : Adevărat ? De ce ?

HEINRICH : Nişte ţărani te caută ca să te omoare. A trebuit să alerg ca să ajung înaintea lor.

GOETZ : Să mă omoare, drace ! Asta îmi face cinste : mă socoteam uitat de-a binelea. Şi pentru ce vor să mă omoare ?

HEINRICH : Joia trecută, în cîmpia de la Gunsbach, baronii au căsăpit armata lui Nasty. Douăzeci şi cinci de mii de morţi ; ceilalţi fug care-ncotro. În două-trei luni răscoala va fi zdrobită.

GOETZ *(cu violenţă)* : Douăzeci şi cinci de mii de morţi ! Bătălia asta nu trebuia dată. Neghiobii ! Ar fi trebuit... *(Se linişteşte.)* La dracu' ! Sîntem născuţi pentru a muri. *(Pauză.)* Şi bineînţeles că toate astea mi le pun mie în cîrcă ?

HEINRICH : Ei spun că tu ai fi putut împiedica măcelul dacă ai fi luat conducerea trupelor. Fii mulţumit, eşti omul cel mai urît din Germania.

GOETZ : Şi Nasty ? A fugit ? E prins ? E mort ?

HEINRICH : Ghiceşte.

GOETZ : Du-te-n mă-ta !

Cade pe gînduri.

HILDA : Ştiu că el e aici ?

HEINRICH : Da.

HILDA : Cine le-a spus ? Tu ?

HEINRICH *(arătînd înspre Diavol)* : Eu, nu : el.

HILDA *(cu blîndeţe)* : Goetz ! *(Îi atinge braţul.)* Goetz !

GOETZ *(tresărind)* : Ei ! Ce ?

HILDA : Nu poţi să rămîi aici.

GOETZ : Şi de ce ? Trebuie să plătesc, nu ?

HILDA : N-ai de ce să plăteşti : nu eşti vinovat.

GOETZ : Vezi-ţi de treaba ta.

HILDA : Asta este treba mea. Goetz, trebuie să pleci.
GOETZ : Să plec, unde ?
HILDA : Oriunde, numai să fii la adăpost. N-ai dreptul să te lași omorît.
GOETZ : Nu.
HILDA : N-ar fi un joc cinstit.
GOETZ : Ah, da : n-ar fi un joc cinstit... Și ce ? Am jucat vreodată cinstit în toată viața mea ? *(Către Heinrich.)* Tu, începe-ți rechizitoriul ; e momentul, sînt pregătit !
HEINRICH *(arătînd-o pe Hilda)* : Spune-i să plece.
HILDA : N-ai decît să vorbești de față cu mine, nu-l voi părăsi.
GOETZ : Are dreptate, Hilda : procesul ăsta trebuie să se judece fără martori.
HILDA : Care proces ?
GOETZ : Al meu.
HILDA : De ce-l lași să te judece ? Alungă-l pe preotul ăsta și să plecăm din sat.
GOETZ : Hilda, simt nevoia să fiu judecat. În fiecare zi, în fiecare ceas mă osîndesc, dar nu izbutesc să mă conving pentru că mă cunosc prea bine ca să am încredere în mine. Nu-mi mai văd sufletul pentru că mi-am vîrît nasul în el : trebuie să-mi împrumute cineva ochii lui.
HILDA : Ia-i pe-ai mei.
GOETZ : Nici tu nu mă mai vezi : mă iubești. Heinrich mă urăște, deci el poate să mă convingă ; cînd gîndurile mele vor ieși din gura lui, le voi crede.
HILDA : Dacă mă duc acum, îmi făgăduiești că pe urmă o să fugi cu mine ?
GOETZ : Da, dacă-mi cîștig procesul.
HILDA : Știi bine că ești hotărît să-l pierzi. Adio, Goetz.

Se duce spre el, îl sărută și iese.

SCENA IV

Goetz, Heinrich

GOETZ *(aruncă buchetul)* : Repede, la treabă ! Fă-mi tot răul pe care-l poți face.

HEINRICH *(privindu-l)* : Nu mi te închipuiam așa.

GOETZ : Curaj, Heinrich, sarcina ta e ușoară. Jumătate din mine este de partea ta împotriva celeilale jumătăți. Hai, scotocește-mă pînă-n adîncul ființei, de vreme ce ființa mea este în cauză.

HEINRICH : Așadar, e adevărat că vrei să pierzi ?

GOETZ : Da' de unde, nu te teme. Numai că prefer deznădejdea în locul nesiguranței.

HEINRICH : Ei bine... *(Pauză.)* Așteaptă : am un gol în minte. Mi se întîmplă adeseori să mă lase memoria, o să-mi reamintesc. *(Se plimbă nervos.)* Totuși îmi luasem toate precauțiile ; în dimineața asta am revăzut totul în minte... E greșeala ta ; nu ești cum ar trebui să fii. Trebuia să ai o cunună de trandafiri și ochi triumfători, ți-aș fi azvîrlit cununa și ți-aș fi spulberat triumful ; la sfîrșit ai fi căzut în genunchi... Unde ți-e semeția ? Unde ți-e obrăznicia ? Ești pe jumătate mort, ce plăcere vrei să-mi facă să te dau gata ? *(Cu mînie.)* Ah ! nu sînt încă destul de rău !

GOETZ *(rîzînd)* : Ești prea încordat, Heinrich, destinde-te, nu te pripi.

HEINRICH : N-avem nici un minut de pierdut. Îți spun că sînt pe urmele mele. *(Către Diavol.)* Suflă-mi, suflă-mi : ajută-mă să-l urăsc de moarte. *(Tînguindu-se.)* Nu e niciodată aici cînd ai nevoie de el.

GOETZ : Am să-ți suflu eu. *(Pauză.)* Pămînturile.

HEINRICH : Pămînturile ?

GOETZ : Am greșit cînd le-am dat ?

HEINRICH : A, pămînturile... Dar nu le-ai dat ; nu poţi să dai decît ceea ce ai.

GOETZ : Că bine zici ! Posesiunea este o legătură de prietenie între om şi lucruri ; dar în mîna mea lucrurile urlau. N-am dat nimic. Am citit în public un act de donaţie, asta-i tot. Dar, părinte, dacă e adevărat că nu mi-am dat pămînturile, e tot atît de adevărat că ţăranii le-au primit. Ce răspunzi la asta ?

HEINRICH : Nu le-au primit pentru că nu pot să le păstreze. Cînd baronii vor cotropi domeniul şi vor pune vreun verişor de-al lui Conrad în castelul Heidenstammilor ce se va alege din această nălucire ?

GOETZ : Straşnic ! Nici date, nici primite : e mai simplu. Arginţii Diavolului se preschimbau în frunze moarte cînd trebuiau cheltuiţi ; binefacerile mele seamănă cu ei ; cînd te atingi de ele se prefac în stîrvuri. Dar intenţia ? Ei ? Dacă am avut, într-adevăr, intenţia să fac bine, nici Dumnezeu, nici Diavolul nu ar putea să mi-o ia. Atacă intenţia. Nărui-o.

HEINRICH : E foarte lesne s-o fac ; întrucît nu puteai să te bucuri de bunurile tale, ai vrut să te ridici deasupra lor, prefăcîndu-te că te lipseşti de ele.

GOETZ : O, voce de aramă, dezvăluieşte, dezvăluieşte-mi gîndurile : nu mai ştiu dacă te ascult pe tine sau dacă eu sînt cel care vorbeşte. Aşadar, totul nu a fost decît minciună şi prefăcătorie ? Nu fapte am săvîrşit eu, ci gesturi. Ah, părinte, pui degetul pe rană. Apoi ? Apoi ? Ce-a făcut cabotinul ? Îţi pierzi cam uşor suflul.

HEINRICH *(contaminat de frenezia lui Goetz)* : Ai dat pentru a nimici.

GOETZ : Asta-i ! Nu mi-a ajuns că l-am asasinat pe moştenitor...

HENRICH *(acelaşi joc)* : Ai vrut să faci praf şi moştenirea.

GOETZ : Am înălțat vechiul domeniu al Heidenstammilor...
HEINRICH *(același joc)* : Și-ai dat cu el de pământ ca să-l faci bucățele.
GOETZ : Am vrut ca bunătatea mea să fie mai nimicitoare decît apucăturile mele cele rele.
HEINRICH : Și-ai reușit : douăzeci și cinci de mii de cadavre ! Într-o zi de virtute ai omorît mai mulți oameni decît în treizeci și cinci de ani de răutate.
GOETZ : Unde mai pui că morții ăștia erau săraci : adică tocmai cei cărora m-am prefăcut că le dăruiesc bunurile lui Conrad !
HEINRICH : Păi de ! I-ai urît dintotdeauna.
GOETZ *(ridicînd pumnul)* : Cîine ! *(Se oprește și începe să rîdă.)* Am vrut să te lovesc ; e semn că te afli pe calea cea bună. Ha ! Ha ! iată unde-i buba. Hai, insistă ! Învinuește-mă că-i urăsc pe săraci și că m-am slujit de recunoștința lor pentru a-i înrobi. Altădată siluiam sufletele prin cazne, acum le siluiesc prin Bine. Am făcut din acest sat un mănunchi de suflete veștejite. Bieții oameni, ei mă maimuțăreau pe mine, iar eu maimuțăream virtutea ; au murit ca niște mucenici, degeaba, fără să știe de ce. Ascultă, părinte : trădasem toată omenirea, chiar și pe fratele meu, dar nu-mi astîmpărasem pofta de trădare : atunci, într-o noapte, sub meterezele Wormsului, am scornit trădarea Răului. Asta-i toată povestea. Numai că Răul nu se lasă trădat așa ușor : din cornetul cu zaruri n-a ieșit Binele, ci un Rău și mai mare. Dealtfel, ce importanță are ? Monstru sau sfînt, puțin îmi pasă, ceea ce voiam era să nu fiu Om. Spune, Heinrich, spune că muream de rușine și că am vrut să uluiesc cerul ca să scap de disprețul oamenilor. Hai, ce aștepți ? Vorbește ! Ah, e adevărat, tu nu vrei să vorbești : glasul tău vorbește prin gura mea. *(Imitîndu-l pe Heinrich.)* Nu ți-ai schimbat pielea, Goetz, ți-ai schimbat felul de

a vorbi. Ai numit dragoste ura ta față de oameni și mărinimie furia ta de a nimici. Dar ai rămas aidoma cu tine însuți, nimic altceva decît un bastard. *(Reluîndu-și vocea obișnuită.)* Dumnezeule, mărturisesc că acuzatul spune adevărul și se recunoaște vinovat. Am pierdut procesul, Heinrich. Ești mulțumit ?

Se clatină și se sprijină de perete.

HEINRICH : Nu.

GOETZ : Ești greu de mulțumit.

HEINRICH : O, Doamne, asta e victoria mea ? Cît e de tristă.

GOETZ : Ce ai să te faci cînd am să fiu mort ? Am să-ți lipsesc ?

HEINRICH *(arătînd spre Diavol.)* Ăsta de-aici o să-mi dea destul de furcă. N-o să am timp să mă gîndesc la tine.

GOETZ : Cel puțin, ești sigur că mă vor omorî ?

HEINRICH : Sigur.

GOETZ : Drăguții de ei. Am să le întind gîtul și totul se va sfîrși : toată lumea o să se simtă ușurată.

HEINRICH : Nimic nu se sfîrșește niciodată.

GOETZ : Nimic ? Ah, da, mai e Infernul. Ei bine, o să fie o schimbare pentru mine.

HEINRICH : N-o să fie nici o schimbare : ești deja în Infern. Cumătrul m-a învățat *(arată spre Diavol)* că pămîntul nu este decît aparență : există Cerul și Infernul și atît. Moartea este o păcăleală proastă pentru neamuri ; pentru cel mort, totul continuă.

GOETZ : Și pentru mine totul va continua ?

HEINRICH : Totul. Te vei bucura de tine pentru veșnicie. *(Pauză.)*

GOETZ : Cît de aproape părea Binele cînd făceam Răul. Era destul să întind mîna. Am întins-o și el s-a prefăcut într-un suflu de aer. E deci o închipuire ? Heinrich, Heinrich, Binele e cu putință ?

HEINRICH : Veselă aniversare ! Acum un an şi o zi mi-ai pus această întrebare. Şi ţi-am răspuns : nu. Era noapte, tu rîdeai privindu-mă şi spuneai : „Eşti ca un şobolan prins în capcană". Apoi, ca să ieşi din încurcătură, ai dat cu zarurile. Şi acum, poftim : e noapte, o noapte întru totul asemănătoare cu aceea, şi cine este cel prins în capcană ?

GOETZ *(schimonosindu-se)* : Eu.

HEINRICH : Şi ai să ieşi ?

GOETZ *(încetînd să se mai schimonosească)* : Nu. N-am să ies. *(Face cîţiva paşi.)* Doamne, dacă nu ne dai putinţa de a face Binele, pentru ce ne-ai lăsat această dorinţă aprigă ? Dacă nu mi-ai îngăduit să devin bun, cum se face că mi-ai luat dorinţa de a fi rău ? *(Face cîţiva paşi.)* E curios totuşi că nu există nici o ieşire.

HEINRICH : De ce te prefaci că-i vorbeşti ? Ştii bine că nu va răspunde.

GOETZ : Şi de ce această tăcere ? El, care s-a arătat măgăriţei profetului, de ce nu vrea să mi se arate mie ?

HEINRICH : Pentru că nu te ia în seamă. Dacă îi chinui pe săraci, dacă te martirizezi tu, dacă săruţi buzele unei curtezane sau ale unui lepros, dacă mori din pricina renunţărilor sau a voluptăţii : lui Dumnezeu puţin îi pasă.

GOETZ : Atunci de cine îi pasă ?

HEINRICH : De nimeni. Omul e neant. Nu face pe miratul : ai ştiut-o dintotdeauna ; o ştiai cînd ai dat cu zarurile. Dacă nu, de ce-ai fi trişat ? *(Goetz vrea să vorbească.)* Ai trişat, Catherine te-a văzut : ţi-ai îngroşat vocea ca să acoperi tăcerea lui Dumnezeu. Poruncile pe care pretinzi că le primeşti, tu singur ţi le dai.

GOETZ *(reflectînd)* : Da, eu.

HEINRICH *(uluit)* : Ei bine, da. Tu însuţi.

GOETZ : Eu singur.

HEINRICH : Da, îţi spun, da.

GOETZ *(ridicînd capul)* : Eu singur, părinte, ai dreptate. Eu singur. Imploram, cerşeam un semn, trimiteam Cerului mesaje : nici un răspuns. Cerul nu-mi cunoaşte nici măcar numele. Mă întrebam în fiecare clipă ce-aş putea să *fiu* în ochii lui Dumnezeu. Acum ştiu răspunsul : nimic. Dumnezeu nu mă vede, Dumnezeu nu mă aude, Dumnezeu nu mă cunoaşte. Vezi acest hău deasupra capetelor noastre ? Acesta e Dumnezeu. Vezi această spărtură în uşă ? Acesta e Dumnezeu. Vezi această groapă în pămînt ? Tot Dumnezeu e. Tăcerea e Dumnezeu. Absenţa e Dumnezeu. Dumnezeu e singurătatea oamenilor. Nu eram decît eu : eu singur am hotărît Răul ; singur am scornit Binele. Eu sînt cel care a trişat, eu sînt cel care a făcut minuni, eu sînt cel care mă învinuiesc astăzi, eu singur pot să mă dezleg de păcate ; eu, omul. Dacă Dumnezeu există, omul este neant ; dacă omul există... Unde fugi ?

HEINRICH : Mă duc, nu mai vreau să am de-a face cu tine.

GOETZ : Aşteaptă, părinte : am să te fac să rîzi.

HEINRICH : Taci !

GOETZ : Dar nu ştii încă ce vreau să-ţi spun. *(Îl priveşte şi apoi brusc.)* Ba ştii !

HEINRICH *(strigînd)* : Nu-i adevărat ! Nu ştiu nimic, nu vreau să ştiu nimic.

GOETZ : Heinrich, am să-ţi dezvălui o şotie grozavă : Dumnezeu nu există. *(Heinrich se azvîrle asupra lui şi-l loveşte. Goetz, sub ploaia de lovituri, rîde şi strigă.)* Nu există. Bucurie, lacrimi de bucurie ! Aleluia, nebunule ! Nu da : mă eliberez şi te eliberez şi pe tine. Nu mai există Cer, nu mai există Infern, există numai Pămîntul.

HEINRICH : Ah ! Să mă osîndească de o sută de ori, de o mie de ori, numai să existe. Goetz, oamenii ne-au numit trădători şi bastarzi : şi ne-au osîndit. Dacă Dumnezeu nu există, nu mai e chip să le scăpăm oamenilor. Doamne, omul acesta a hulit, eu cred în tine, cred ! Tatăl nostru carele eşti în Ceruri, îmi place mai curînd să fiu judecat de o fiinţă infinită decît de cei de-o seamă cu mine.

GOETZ : Cui îi vorbeşti ? Ai spus că e surd. *(Heinrich îl priveşte în tăcere.)* Nu mai e chip să le scăpăm oamenilor. Adio monştri, adio sfinţi. Adio trufie. Nu există decît oameni.

HEINRICH : Oameni care nu te vor, bastardule.

GOETZ : Ah ! O scot eu la capăt. *(Pauză.)* Heinrich, nu mi-am pierdut procesul : nu s-a judecat din lipsă de judecător. *(Pauză.)* Iau totul de la capăt.

HEINRICH *(tresărind)* : Ce iei de la capăt ?

GOETZ : Viaţa.

HEINRICH : Ar fi prea simplu. *(Se aruncă asupra lui.)* N-o vei mai lua de la capăt. S-a sfîrşit : astăzi trebuie să-ţi închei socotelile.

GOETZ : Lasă-mă, Heinrich, lasă-mă. Totul s-a schimbat, vreau să trăiesc.

Se zbate.

HEINRICH *(strîngîndu-l de gît)* : Unde ţi-e puterea, Goetz, unde ţi-e puterea ? Ce noroc că vrei să trăieşti : vei crăpa în deznădejde ! *(Goetz, slăbit, încearcă în zadar să-l împingă.)* De-ai avea parte de tot iadul care ţi se cuvine în această ultimă clipă.

GOETZ : Dă-mi drumul. *(Se zbate.)* La naiba, dacă trebuie să moară unul din noi, mai bine să fii tu acela.

Îl loveşte cu un cuţit.

HEINRICH : Ha ! *(Pauză.)* Nu vreau să nu mai urăsc, nu vreau să nu mai sufăr. *(Cade.)* Nu va mai fi nimic, nimic, nimic. Iar tu, mîine, vei vedea zorile.

Moare.

GOETZ : Ai murit şi lumea rămîne la fel de plină : nu vei lipsi nimănui. *(Ia florile şi le aruncă peste cadavru.)* Comedia Binelui s-a sfîrşit cu un omor ; cu atît mai bine, n-am să mai pot da înapoi. *(Strigă.)* Hilda ! Hilda !

SCENA V

Hilda, Goetz

S-a lăsat noaptea.

GOETZ : Dumnezeu a murit.

HILDA : Mort sau viu, ce-mi pasă ! E multă vreme de cînd nu mă mai sinchisesc de el. Unde e Heinrich ?

GOETZ : A plecat.

HILDA : Ţi-ai cîştigat procesul ?

GOETZ : N-a mai avut loc nici un proces : ţi-am spus că Dumnezeu a murit. *(O ia în braţe.)* Nu mai avem martori, sînt singurul care-ţi vede părul şi fruntea. Cît de *adevărată* eşti de cînd nu mai există el. Priveşte-mă. Priveşte-mă într-una : lumea a devenit oarbă ; dacă ai întoarce capul, mi-ar fi teamă că m-aş spulbera. *(Rîde.)* În sfîrşit singuri !

Lumini. Făclii care se apropie.

HILDA : Uite-i ! Vin.

GOETZ : Vreau să-i aştept.

HILDA : Au să te omoare.

GOETZ : Mde ! Cine ştie ? *(Pauză.)* Să rămînem : simt nevoia să văd oameni.

Făcliile se apropie.

TABLOUL AL UNSPREZECELEA

Tabăra țăranilor.

SCENA I

Karl, Vrăjitoarea, cei doi țărani, apoi Nasty.

Vrăjitoarea îi freacă pe țărani cu o mînă de lemn.

NASTY *(intrînd)* : Ce faci ?

VRĂJITOAREA : Cei pe care-i frec cu mîna asta de lemn devin invulnerabili : dau lovituri, dar nu primesc nici una.

NASTY : Aruncă mîna asta ! *(Se-ndreaptă spre ea.)* Hai, arunc-o. *(Vrăjitoarea se refugiază în spatele lui Karl.)* Karl ! Ai vreun amestec în treaba asta ?

KARL : Da. Las-o în pace.

NASTY : Atîta timp cît comand eu, căpeteniile n-or să-și mintă trupele.

KARL : Atunci trupele vor crăpa cu căpetenii cu tot.

NASTY *(către țărani)* : Ștergeți-o !

Țăranii pleacă. Pauză. Karl vine spre Nasty.

KARL : Tu șovăi, Nasty, visezi, și în timpul ăsta dezertările se înmulțesc ! Armata își pierde soldații ca un rănit sîngele. Trebuie să oprim hemoragia. Și nu avem dreptul să ne alegem mijloacele cu delicatețe.

NASTY : Ce vrei să faci ?

KARL : Să dau ordin tuturor să se lase frecați de această frumoasă copilă. Dacă se cred invulnerabili au să rămînă.

NASTY : Îi făcusem oameni și tu îi transformi în vite.

KARL : Mai bine vite care să se lase omorîte decît oameni care să spele putina.

NASTY : Profet al înșelătoriei și al ticăloșiei !

KARL : Ei bine, da, sînt un profet mincinos. Dar tu, tu ce ești ?

NASTY : Eu n-am vrut acest război...

KARL : Se poate, dar, dacă n-ai ştiut să-l împiedici, înseamnă că Dumnezeu nu era cu tine.

NASTY : Eu nu sînt un profet mincinos, ci un om pe care Domnul l-a înşelat. Fă ce vrei. *(Karl iese cu vrăjitoarea.)* Da, Doamne, m-ai înşelat, căci m-ai lăsat să cred că eram alesul tău ; dar cum să te învinuiesc că ţi-ai minţit făpturile şi cum să mă îndoiesc de iubirea ta, eu, care-mi iubesc fraţii aşa cum îi iubesc şi care-i mint aşa cum îi mint ?

SCENA II

Nasty, Goetz, Hilda, trei ţărani înarmaţi.

NASTY *(fără să se mire)* : Aţi venit aşadar !

UN ŢĂRAN *(arătîndu-l pe Goetz)* : Îl căutam ca să-i tăiem puţin beregata. Dar nu mai e acelaşi om : îşi recunoaşte greşelile şi spune că vrea să lupte în rîndurile noastre. Aşa că, iată, ţi-l aducem.

NASTY : Lăsaţi-ne. *(Ei ies.)* Vrei să lupţi în rîndurile noastre ?

GOETZ : Da.

NASTY : De ce ?

GOETZ : Am nevoie de voi. *(Pauză.)* Vreau să fiu un om printre oameni.

NASTY : Numai atît ?

GOETZ : Ştiu, e lucrul cel mai greu. De aceea trebuie să încep cu începutul.

NASTY : Care e începutul ?

GOETZ : Crima. Oamenii de azi nasc criminali, trebuie să revendic partea mea din crimele lor, dacă vreau partea mea din iubirea şi din virtuţile lor. Voiam iubire pură : nerozie ; a se iubi înseamnă a urî acelaşi duşman : voi împărtăşi aşadar ura voartă. Voiam Binele : prostie ; pe pămîntul ăsta şi în timpurile astea, Binele şi Răul sînt inseparabile : primesc să fiu rău pentru a deveni bun.

NASTY *(privindu-l)* : Te-ai schimbat.

GOETZ : Grozav ! Am pierdut pe cineva care mi-era drag.

NASTY : Pe cine ?

GOETZ : Pe cineva pe care tu nu-l cunoşti. *(Pauză.)* Cer să slujesc sub ordinele tale ca simplu soldat.

NASTY : Nu mă învoiesc.

GOETZ : Nasty !

NASTY : Ce vrei să fac cu *un* soldat, cînd eu pierd cincizeci pe zi ?

GOETZ : Cînd am venit la voi, mîndru ca un bogătaş, m-aţi respins, şi era drept, căci îmi închipuiam că voi aveaţi nevoie de mine. Dar azi vă spun că eu am nevoie de voi şi că, dacă mă respingeţi, veţi fi nedrepţi, căci e nedrept să izgoniţi cerşetorii.

NASTY : Nu te resping. *(Pauză.)* De un an şi o zi locul tău te aşteaptă ; ia-l. Vei comanda oastea.

GOETZ : Nu ! *(Pauză.)* Nu m-am născut să comand. Vreau să mă supun.

NASTY : Perfect ! Ei bine, îţi poruncesc să te pui în fruntea noastră. Supune-te.

GOETZ : Nasty, m-am împăcat cu ideea de a ucide, primesc să fiu ucis dacă trebuie ; dar nu voi trimite pe nimeni la moarte : acum ştiu ce înseamnă să mori. Nu există nimic, Nasty, nimic : nu avem decît viaţa noastră.

HILDA *(impunîndu-i tăcerea)* : Goetz ! Taci !

GOETZ *(către Hilda)* : Da. *(Către Nasty.)* Comandanţii sînt singuri ; eu vreau oameni pretutindeni : în jurul meu, deasupra mea, ca să-mi ascundă cerul. Nasty, dă-mi voie să fiu un oarecare.

NASTY : Dar eşti un oarecare. Crezi că un comandant preţuieşte mai mult decît oricare alt om ? Dacă nu vrei să comanzi, du-te.

HILDA *(către Goetz)* : Primeşte.

GOETZ : Nu. Treizeci şi şase de ani de singurătate, mi-a-jung.

HILDA : Voi fi cu tine.

GOETZ : Tu, eşti eu. Vom fi singuri împreună.

HILDA *(cu voce scăzută)* : Dacă eşti soldat printre soldaţi, le vei spune că Dumnezeu a murit ?

GOETZ : Nu.

HILDA : Vezi bine.

GOETZ : Ce să văd ?

HILDA : Că nu vei fi niciodată ca ei. Nu eşti nici mai bun, nici mai rău : eşti altfel. Şi dacă veţi ajunge la o înţelegere, asta se va datora unei neînţelegeri.

GOETZ : L-am ucis pe Dumnezeu pentru că mă despărţea de oameni, şi iată că moartea lui mă izolează şi mai mult. Nu voi îngădui ca acest mare stîrv să otrăvească prietenia mea cu oamenii : n-am să-mi ţin gura dacă n-o să am încotro.

HILDA : Ai dreptul să le răpeşti curajul ?

GOETZ : O voi face încetul cu încetul. La capătul unui an de aşteptare...

HILDA *(rîzînd)* : Ei, într-un an vom fi cu toţii morţi.

GOETZ : Dacă Dumnezeu nu există, de ce sînt singur, eu care aş vrea să trăiesc laolaltă cu toţi.

Intră ţăranii împingînd-o pe vrăjitoare înaintea lor.

VRĂJITOAREA : Vă jur că asta n-o să vă doară deloc. Dacă vă lăsaţi frecaţi cu mîna asta, veţi deveni invulnerabili.

ŢĂRANII : Te credem numai dacă şi Nasty te lasă să-l freci cu ea.

Vrăjitoarea se apropie de Nasty.

NASTY : Du-te dracului.

VRĂJITOAREA *(cu voce scăzută)* : Din partea lui Karl : învoieşte-te, că, de nu, se duce totul de rîpă.

NASTY *(cu voce tare)* : Ei bine. Fă-o repede.

Îl freacă. Ţăranii aplaudă.

UN ŢĂRAN : Freacă-l şi pe călugăr.

GOETZ : La naiba !

HILDA *(cu blîndeţe)* : Goetz !

GOETZ : Freacă, frumoasă copilă, freacă tare.

Ea freacă.

NASTY *(cu violenţă)* : Duceţi-vă !

Ţăranii pleacă.

GOETZ : Pînă aici ai ajuns, Nasty ?

NASTY : Da.

GOETZ : Aşadar, îi dispreţuieşti ?

NASTY : Nu mă dispreţuiesc decît pe mine. *(Pauză.)* Ai pomenit un caraghioslîc mai mare : eu, care urăsc minciuna, îi mint pe fraţii mei pentru a le da curajul să se lase omorîţi într-un război pe care-l urăsc.

GOETZ : Ei, Hilda, omul ăsta e la fel de singur ca mine.

NASTY : Ba mai rău. Tu ai fost dintotdeauna singur. Eu eram sute de mii şi nu mai sînt decît eu. Goetz, eu nu cunoşteam nici singurătatea, nici înfrîngerea, nici spaima şi sînt lipsit de apărare împotriva lor.

Intră un soldat.

SOLDATUL : Căpeteniile vor să-ţi vorbească.

NASTY : Să intre. *(Către Goetz.)* Or să-mi spună că încrederea a murit şi că nu mai au nici o autoritate.

GOETZ *(cu voce puternică)* : Nu. *(Nasty îl priveşte.)* Suferinţa, spaima, remuşcările sînt bune pentru mine. Dar dacă suferi tu, ultima lumină se stinge : se face noapte. Primesc conducerea oştirii.

Intră căpeteniile şi Karl.

O CĂPETENIE : Nasty, trebuie să ştii să sfîrşeşti un război. Oamenii mei...

NASTY : O să vorbeşti cînd am să-ţi dau cuvîntul. *(Pauză.)* Vă anunţ o veste care preţuieşte cît o victorie : avem un comandant şi încă pe cel mai vestit căpitan din Germania.

O CĂPETENIE : Călugărul ăsta ?

GOETZ : Orice, numai călugăr nu !

Aruncă rasa și rămîne îmbrăcat militar.

CĂPETENIILE : Goetz !

KARL : Goetz ! La dracu'...

O CĂPETENIE : Goetz ! Asta schimbă totul !

ALTĂ CĂPETENIE : Cu ce schimbă, hî ? Cu ce schimbă ? E un trădător. O să vedeți dacă n-o să vă facă să cădeți într-o capcană cum nu s-a mai pomenit.

GOETZ : Apropie-te ! Nasty m-a numit comandant și căpitan. Îmi vei da ascultare ?

O CĂPETENIE : Mai bine crăp.

GOETZ : Atunci crapă, frățioare ! *(Îl străpunge cu pumnalul.)* Iar voi, ascultați ! Iau conducerea împotriva voinței mele ; dar n-am s-o las din mînă. Credeți-mă, dacă există o posibilitate de a cîștiga acest război, îl voi cîștiga. Dați chiar acum de veste că orice soldat care va încerca să dezerteze va fi spînzurat. Vreau să am astă-seară o situație completă a trupelor, a armelor și a merindelor ; veți răspunde pentru tot cu capul. Vom fi siguri de victorie cînd oamenilor voștri le va fi mai frică de mine decît de dușman. *(Vor să vorbească.)* Nu, nici un cuvînt, duceți-vă. Mîine veți ști ce planuri am. *(Ei ies. Goetz împinge cadavrul cu piciorul.)* Iată, începe domnia omului. Frumos început. Ei bine, Nasty, voi fi călău și măcelar.

Îl încearcă pentru moment o slăbiciune.

NASTY *(punîndu-i mîna pe umăr)* : Goetz...

GOETZ : Nu-ți fie teamă, n-am să mă dau bătut. Am să bag groaza în ei, pentru că nu am altă cale de a-i iubi, le voi da ordine, pentru că nu am altă cale de a mă supune, am să rămîn singur cu cerul pustiu deasupra capului, pentru că nu am altă cale de a fi laolaltă cu toți. Războiul ăsta trebuie făcut, și-l voi face.

Cortina

SUMAR

Cu ușile închise 5
Diavolul și bunul Dumnezeu 53

Lector : BIANCA ZAMFIRESCU
CORNEL SIMIONESCU
Tehnoredactor : ELENA CĂLUGĂRU

Bun de tipar : 20.01.981.
Coli tipo : 6,5. Coli editoriale : 8,75.

Tiparul executat sub comanda nr. 5235/980, la Întreprinderea poligrafică Bacău, str. Eliberării nr. 63.

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Lucrarea este tipărită pe hîrtie fabricată de C.C.H. „Letea" Bacău

jean-paul sartre

«Prin radicalizarea sa deosebită, teoria lui Sartre despre teatru evoluează pe o cale proprie, distanțîndu-se astfel atît de școala absurzilor, epicizarea recomandată de Brecht, teatrul dramatic și teatrul realist tezist de la sfîrșitul veacului trecut...

Angajarea sartriană și-a găsit cea mai elocventă modalitate de ilustrare prin parabole și alegorii, care reprezintă de fapt mituri fundamentale interpretate. Evitînd tezismul teatrului realist burghez, J-P. Sartre a creat un teatru tezist mult mai șocant. Dar tocmai forța de șoc, angajarea deschisă, îi imprimă o mai mare putere de convingere.»

ROMUL MUNTEANU

editura minerva

Lei 4